

**VAASAN YLIOPISTO
KAUPPATIETEELLINEN TIEDEKUNTA
TALOUSOIKEUDEN LAITOS**

Minna Kaasalainen

**NEUVOTTELUISSA LUOVUTETTAVAN INFORMAATION
SUOJAAMINEN**

Talousoikeuden
pro gradu -tutkielma

VAASA 2007

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
TIIVISTELMÄ	5
LYHENNELUETTELO	7
1. JOHDANTO	9
1.1. Tutkimuskohteen kuvaus	9
1.2. Tutkimuksen tavoite ja aiheen rajausta	12
1.3. Tutkimuksen lähteet	13
1.4. Tutkimuksen rakenne ja eteneminen	14
2. SALASSAPITOSOPIMUS OSANA SOPIMUSPROSESSIA	16
2.1. Salassapitosopimuksen käyttöyhteys	16
2.1.1. Salassapitosopimuksen merkitys osapuolille	16
2.1.1. Salassapitosopimuksen käyttötavat liikesuhteissa	18
2.2. Neuvotteluvaiheen salassapitosopimus	20
2.2.1. Sopimusprosessi	20
2.2.2. Sopimusneuvotteluiden käyminen	21
2.2.3. Salassapitosopimus neuvotteluiden mahdollistajana	23
2.3. Salassapitosopimuksen rakenne	26
3. INFORMAATION SUOJA ILMAN SOPIMUSTA	30
3.1. Lakisääteisen suojan tarkoitus	30
3.2. Yritys- ja liikesalaisuuden käsite ja sisältö	31
3.2.1. Yrityssalaisuuden käsite	31
3.2.2. Yrityssalaisuuden tunnusmerkistö	32
3.2.3. Yrityssalaisuuden kohde	34
3.3. Yritys- ja liikesalaisuuden lakisääteinen suoja	37
3.3.1. Yleistä	37
3.3.2. Tekopiiri	38
3.3.3. Suojattava tieto	40
3.3.4. Tekotapa	42

4. SUOJATTAVAN INFORMAATION TÄSMENTÄMINEN SOPIMUKSELLA	48
4.1. Salassa pidettävän tiedon yksilöinti	48
4.1.1. Sopimuksenmukainen luottamuksellinen tieto	48
4.1.2. Luottamuksellisen tiedon määritelmä	49
4.1.3. Luottamuksellisen tiedon suhde yrityssalaisuuksiin	53
4.2. Rajaukset salassa pidettävään tietoon	55
4.2.1. Julkinen tieto ja käänteistekniikka	55
4.2.2. Kolmannelta saatu tieto	56
4.2.3. Hallussa oleva tieto	57
4.2.4. Oppimalla saatu tieto	57
4.2.5. Itsenäinen kehitystyö	59
4.2.6. Jäännöstieto	59
4.2.7. Parannusehdotukset	61
5. INFORMAATION SUOJAN VAHVENTAMINEN SOPIMUKSELLA	63
5.1. Tiedon luovutustarkoitus	63
5.2. Salassapitovelvollisuuden alainen henkilöpiiri	65
5.3. Tiedon säilyttämistä ja käsittelyä koskevat ehdot	68
5.4. Tiedon palauttaminen ja tuhoaminen	71
5.5. Salassapitosopimuksen ja -velvoitteen voimassaolo	73
5.6. Sopimusrikkomuksen seuraamukset	76
5.6.1. Vahingonkorvaus	76
5.6.2. Sopimussakko	78
5.6.3. Sopimussakon ja vahingonkorvauksen välinen suhde	81
6. YHTEENVETO	83
LÄHDELUETTELO	86
OIKEUSTAPAUSLUETTELO	90

VAASAN YLIOPISTO
Kauppatieteellinen tiedekunta

Tekijä:	Minna Kaasalainen
Tutkielman nimi:	Neuvotteluissa luovutettavan informaation suojaaminen
Ohjaaja:	Vesa Annola
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri
Laitos:	Talousoikeuden laitos
Oppiaine:	Talousoikeus
Aloitusvuosi:	2003
Valmistumisvuosi:	2007

Sivumäärä: 90**TIIVISTELMÄ:**

Tutkimuksessa tarkastellaan salassapitosopimuksia tiedon suojaamisen välineenä yritysten välisissä liikesuhteissa. Erytystarkastelussa on neuvotteluvaihetta koskevat salassapitosopimukset, jolloin salassapitosopimus voidaan katsoa prekontraktuaaliseksi sopimukseksi. Salassapitosopimus on porttisopimus, jonka tarkoituksena on avata osapuolille mahdollisuus luottamukselliseen tietojen vaihtoon. Se on siten yksi yrityksen keinoista hallita tietovarallisuuttaan sisäisesti sekä suhteessa ulkopuolisiin. Tutkimuksessa arvioidaan lainsäädäntöön perustuvan ja sopimuksella luodun tiedon suojan eroja.

Yrityssalaisuudet ja muu luottamukselliseksi katsottu informaatio muodostavat merkittävän yrityksen aineettomaan omaisuuteen kuuluvan varallisuuserän, jonka salassa pitämiseen yrityksellä on taloudellinen intressi. Lainsäädäntö suojaaa yrityssalaisuuksia, mutta asettaa samalla tunnusmerkistön, mikä tiedon tulee täyttää, jotta se voitaisiin identifioida yrityssalaisuudeksi. Salassapitosopimuksella osapuolet voivat sopimusvapauten perustuen määritellä sen luottamuksellisen tiedon, johon salassapitovelvollisuus kohdistuu, ja asettaa tiedon vastaanottajalle tiedon ilmaisua ja käyttöä koskevia rajoituksia.

Lainsäädännön suoja tiedolle ei aina riitä. Liiketoimintaympäristö ja talouselämän rakenteet ovat muuttuneet. Strateginen yritysajattelu on herättänyt yritykset huomaamaan tarpeen tiedon suojaamiselle. Luottamuksellisen tiedon vuotaminen ulkopuolisille tai sen hyödyntäminen vastoin haltijan lupaa vastaanottajan omassa toiminnassa merkitsevät kilpailukyvyn heikkenemistä. Salassapitosopimuksin yritykset kykenevät turvaamaan taloudellisen menestyksensä.

AVAINSANAT: Salassapitosopimus, yrityssalaisuus, sopimusneuvottelut, liikesuhde

LYHENNELUETTELO

HE	Hallituksen esitys
ICC	Kansainvälinen kauppakamari
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
RL	Rikoslaki
SopMenL	Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa
TSL	Työsopimuslaki
UNIDROIT	The International Institute for the Unification of Private Law
VahL	Vahingonkorvauslaki
WTO	Maailman kauppajärjestö

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuskohteen kuvaus

Yrityksen taloudellisen menestyksen takana ovat usein sekä uudet että vanhat, mutta salaiset, innovaatiot. Lähes neljäkymmentä prosenttia tuotekehittelyn tarvitsemista impulsseista saadaan markkinoilta. Kaksi kolmannesta tuotekehityksestä syntyy siis virallisen tuotekehityksen tuloksena ja loput siitä informaatiosta, joka saadaan suoraan esimerkiksi kilpailijoilta, asiakkailta tai jälleenmyyjiltä.¹ Yrityksen menestys markkinoilla on suurelta osin riippuvainen siitä, kuinka hyvin se kykenee kehittämään, hyväksikäyttämään ja suojelemaan teknologista tietämystään. Lisäksi yrityksen kilpailukyky riippuu sen taidoista luoda, tulkita ja suojella taloudellista informaatiotaan.²

Yritysten erikoistuminen omille ydinosaamisalueilleen on lisännyt yritysten välistä yhteistyötä ja johtanut verkostomaisen liiketoimintamallin yleistymiseen. Uudet innovaatiot syntyvät yhä useammin tutkijoiden tai yritysten välisen vuorovaikutusta edellyttävän yhteistyön tuloksena. Jotta yhteistyö loisi kilpailuetua sen osapuolille, edellyttää se sekä luottamuksellisen että yrityksen kannalta vähemmän merkityksellisen informaation jakamista ja tietämysten yhdistämistä.³ Yritykselle on erityisen tärkeää, etteivät sen sopimuskumppanit vastoin yrityksen omaa tahtoa ryhdy toimenpiteisiin, jotka johtavat yrityksen luottamuksellisen tiedon paljastumiseen ja hyväksikäyttämiseen, jos tietoja tälle on uskottu. Jos yritys katsoo liikesalaisuuksiensa nauttivan suojan olevan riittämätön, sen halukkuus esimerkiksi kustannuksia aiheuttaviin taloudellisiin tai teknisiin kehitysyhteistyöprojekteihin vähenee. Liiketoiminnassa menestymiseksi yritys tarvitsee keinoja kontrolloida luottamuksellista informaatiotaan ja sen ilmaisemista sekä hyväksikäyttöä.⁴

Yritysten välinen yhteistyö vaatii toimia sen mahdollistamiseksi. Molemmilla osapuolilla on intressinsä yhteistyön luomiseksi. Sopimusneuvottelut ovat väline, jonka avulla osapuolet voivat keskustella yhteistyön ehdoista ja niiden on

¹ Stähle & Grönroos 1999: 177–178.

² Pooley 1987: 1.

³ Grönroos 1999: 10–11.

⁴ Castrén 1973: 6.

tarkoitus johtaa sopimuksen solmimiseen neuvottelukumppaneiden välillä. Neuvotteluilla pyritään selvittämään, onko lopullisen sopimuksen syntyminen todennäköistä, ja minkälaisia ehtoja sopimukseen tullaan liittämään. Neuvotteluvaihe on usein välttämätön lopullisen sopimuksen laatimiseksi.

Neuvotteluvaiheen tärkeyttä korostaa se, että sitä sääntelemään luodaan usein oma sopimuksensa. Ilman osapuolten välistä neuvotteluvaihetta koskevaa sopimusta ei ole juuri mitään, mikä määrittäisi osapuolten välisiä oikeuksia ja velvollisuuksia toisiaan kohtaan. Ilman sopimusta neuvotteluvaiheesta saataan kohdata tilanteita, joissa ratkaisu saattaisi asettaa toisen osapuolen hyvinkin epäedulliseen asemaan. Esimerkiksi yrityksen on epätodennäköisempää saada korvausta sille aiheutuneista taloudellisista vahingoista, jos korvaus perustuu vahingonkorvauslakiin. Sopimusperusteisesti on mahdollista sopia taloudellisten ja muiden välillisten vahinkojen korvausvelvollisuudesta tehokkaasti.

Neuvotteluiden tuloksen kannalta sen aikana luovutettavan informaation asema on merkittävä, sillä ilman näitä tietoja, toinen osapuoli ei ole valmis solmimaan sopimusta.⁵ Neuvotteluiden aikana osapuolet joutuvat tavallisesti paljastamaan toisilleen luottamukselliseksi luokittelemaansa tietoa, jonka salassapidon he haluavat varmistaa. Luottamuksellinen tieto on usein luovuttajansa yrityksen tai liikesalaisuus. Tietoa vastaanottavan osapuoli ei aina tunnista tietoa salassa pidettäväksi esimerkiksi asiantuntemattomuutensa vuoksi. Tänä päivänä yrityssalaisuudet muodostavat yrityksen toiminnalle yhden keskeisen immateriaalisen varallisuuserän, jonka salassa pitämiseen elinkeinonharjoittajalla on taloudellinen intressi. Useimmiten ei olekaan niin, että kaikki mihin voi koskea, olisi arvokasta.⁶

Lainsäädäntö suojaa yrityssalaisuuksia, mutta asettaa samalla tunnusmerkistön, mikä tiedon tulee täyttää tullakseen suojatuksi yrityssalaisuutena. Kaikki yrityksen itsensä kannalta tärkeä tieto ei kuitenkaan täytä näitä edellytyksiä. Yrityssalaisuuksien ja muun luottamuksellisen tiedon nauttima suojaa ei yleisesti haluta jättää yksinomaan lain säännösten varaan, sillä yritys haluaa välttää jäämisen ainoastaan tulkinnanvaraisten säännösten varaan.⁷ Tämä on yksi syy,

⁵ Castrén 1973: 165; Takki 2002: 13.

⁶ Nordström & Riddarstråle 2000: 95.

⁷ Rahnasto 2001: 79.

miksi suomalaisessa liike-elämässä on koettu varsinainen salassapitosopimusten tulva⁸. Salassapitosopimuksella yritykset itse päättävät siitä tiedosta, mikä on salassa pitämisen arvoista tietoa.

Liikesuhteen osapuolten ensimmäinen askel kohti yhteistyötä on yleensä salassapitosopimuksen solmiminen. Tämä sopimus allekirjoitetaan tavallisesti jo ennen yhteistyöneuvottelujen aloittamista. Jos erillistä salassapitosopimusta ei solmita, neuvotteluja yleisesti koskevaan sopimukseen otetaan tyypillisesti tiukat salassapidon varmistavat ehdot. Salassapitosopimuksen ja -ehtojen solmimisen tarkoitus on turvata ja ratkaista sopimusneuvotteluosapuolten välisiä informaation luovuttamiseen ja vastaanottamiseen liittyviä ongelmia.⁹ Salassapitosopimus, kuten sopimukset yleensä, tuo mukanaan tiettyjä velvoitteita. Aina ei riitä, että ”ollaan vain hiljaa eikä kerrota kenellekään”.

Tiedon käsittely ja sen hallinta ovat muuttuneet, samoin yritysraenteet ja -kulttuuri ovat toisenlaisia. On koettu eräänlainen ulkoistusbuumi.¹⁰ Tästä huolimatta tarve säilyttää tieto yrityssalaisuutena ei ole hävinnyt. Lisäksi tietoa ei enää ole yhtä vaikea siirtää tai kopioida kuin mitä aiemmin. Tiedon siirtäminen on melko vaivatonta, samoin kuin tiedon leviämismuutos voi olla uskomaton. Välttämättä ei aina edes ajatella salassapitosopimuksia tiedon välittämisen vaikeudessa vain muutaman sekunnin.¹¹ Koska tieto on yrityksen tae menestykselle, tulee sen suojaamisesta huolehtia asianmukaisesti ja tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Liikesuhteissa paras tapa varmistaa tämä on solmia salassapitosopimus. Sopimuksen olemassa olo ei kuitenkaan vielä täysin takaa tiedon salassa pysymistä, sillä tiedon aineettoman luonteen vuoksi salassapitosopimuksen rikkominen on helppoa. Tiedon merkityksestä yritykselle on todettu osuvasti: ”How you gather, manage, and use information will determine whether you win or lose”¹².

⁸ Salassapitosopimus on englanniksi *Nondisclosure Agreement (NDA)*, *Confidentiality Agreement* tai *Secrecy Agreement*, ruotsiksi *Sekretessavtal*, ranskaksi *Accord de Non-Divulgation* tai *Accord de Confidentialité* ja saksaksi *Geheimhaltungsvereinbarungen*.

⁹ Takki 2002: 282.

¹⁰ Rahnasto 2001: 79; Takki 2002: 282.

¹¹ Vapaavuori 2005: 2.

¹² Rahnasto 2001: 79.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja aiheen raja

Tutkimuksessa tarkastellaan salassapitosopimuksia oikeuksien turvaamisen välineenä ennen lopullisen pääsopimuksen solmimista. Tarkoituksena on määrittellä, millainen instrumentti salassapitosopimus on neuvotteluiden mahdollistajana ja tiedon suojaamisen välineenä. Lisäksi tutkimuksessa selvennetään, miten salassapitovelvoite voi kohdistua sopimusneuvotteluiden osapuoliin ilman heidän erityistä sitoutumistaan tähän.

Tutkimuksessa tarkastellaan salassapidon merkitystä yhteistyön onnistumiselle. Näkökulmana on informaation luottamuksellisuuden merkitys yrityksen menestyksekkäässä liiketoiminnassa. Koska yrityksen menestyminen perustuu useasti sillä olevaan ainutlaatuiseen osaamiseen, sillä on tarve estää osaamisen lähtökohtana olevan tiedon ilmaiseminen sekä sen käyttö sopimussuhteen ulkopuolella. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten salassapitosopimuksen kautta voidaan pääsopimuksesta neuvoteltaessa rajata toisen sopimusosapuolen oikeutta ilmaista tai käyttää tietoonsa tullutta luottamuksellista informaatiota ja aineistoa.

Yrityksen tulee osata käyttää salassapitosopimusta tehokkaasti ja oikein, jotta sen solmiminen olisi tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi on sopimusehtojen muotoiluun ja sisältöön kiinnitettävä huomiota. Sopimuksen keskeisimmän sisällön muodostavat salassapitovelvollisuuden sisältöä koskevat rajoitukset. Tutkimuksessa kuvataan mitä vaikutuksia sopimukseen sisällytettävillä ehdoilla ja niiden erilaisella muotoilulla on salassapitosopimuksen osapuoliin. Tutkimuksessa selvennetään ehtojen tarkastelun kautta, mitä mahdollisuuksia ja riskejä niihin sisältyy.

Sopimuksen käyttöympäristö vaikuttaa siihen, millaiseksi salassapitosopimuksen sisältö muodostuu. Tutkimuksessa tarkastelu on rajattu koskemaan yritysten liikesuhteissaan ennen varsinaisen pääsopimuksen laatimista solmimiin salassapitosopimuksiin. Salassapitosopimuksia solmitaan yleisesti myös yrityksen ja sen henkilöstön välillä, jota käsitellään ainoastaan siten kuin on tarkoituksenmukaista verrata niitä liikesuhteissa laadittuihin salassapitosopimuksiin.

Salassapitosopimuksilla on kiinteä yhteys liikesalaisuuksien lainsäädännölliseen suojaan. Lakisääteinen suoja koskee lähinnä yrityssalaisuuden oikeudeton-

ta ilmaisemista, käyttämistä tai hankkimista. Tutkimuksessa on käsitelty lakisääteistä suojaa, jotta löydetään tarve salassapitosopimuksille. Lain säännösten avulla selvitetään, mille informaatiolle yritys saa lakisääteistä suojaa sekä miten lainsäädännössä pyritään turvaamaan yritys- ja liikesalaisuuksia. Tiedon suojaus immateriaalioikeuksin on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

1.3. Tutkimuksen lähteet

Salassapitosopimuksista ei ole Suomessa erillistä lakia tai muuta sääntelyä. Lainsäädäntönä sopimuksia sääntelee oikeustoimilaki. Tutkimuksessa sovelletaan yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita ennen lopullisen pääsopimuksen laatimista solmittuihin salassapitosopimuksiin ja niiden erityispiirteisiin.

Tarkastelussa käytetään hyväksi muun lainsäädännön asettamia säännöksiä salassapitovelvoitteesta ja tiedon suojasta. Tutkimuksen kannalta merkittävimmät säännökset löytyvät laista sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (SopMenL), rikoslaista (RL) sekä työsopimuslaista (TSL). Näiden säännösten ja sopimusoikeuden yleisten oppien vertailun kautta on tarkoitus tuoda esille sopimusoikeuden yritykselle antamat mahdollisuudet säännellä omia oikeuksiaan. Sopimuksen tehostamisvaikutuksia tarkastellessa huomioidaan vahingonkorvauslain (VahL) säännökset. Lisäksi tutkimuksen lähteinä on käytetty lain esitöitä ja oikeuskäytäntöä. Oikeuskäytäntöä juuri salassapitosopimuksien osalta ei Suomen korkeimmissa oikeusinstansseissa ole esiintynyt. Eri toimialojen valmiita sopimusluonnoksia on hyödynnetty määriteltäessä sopimuksissa yleensä suojattua luottamuksellista informaatiota ja tiedon ilmaisua ja käyttöä koskevia rajoituksia.

Peruslähdeaineistona tutkimuksessa on käytetty pääasiassa oikeuskirjallisuutta. Itse salassapitosopimuksista ei juuri ole kirjoitettu oikeuskirjallisuudessa. Niitä on käsitelty lähinnä yritysten lakisääteisen liike- ja yrityssalaisuuksien suojan sekä työntekijän salassapitovelvoitteen yhteydessä. Lisäksi lähteenä on hyödynnetty alan lehdissä julkaistuja asiantuntijakirjoituksia.

1.4. Tutkimuksen rakenne ja eteneminen

Tutkimuksen johdannossa esitetään tutkimuskohde ja tutkimuksen tavoite sekä rajaukset. Lisäksi ensimmäisessä luvussa selvennetään tutkielman lähdeaineistoa ja sen käyttöä. Johdannon lopuksi esitetään tutkimuksen rakenne ja eteneminen.

Toisessa pääluvussa kuvataan salassapitosopimuksen yhteyttä sopimusprosessiin ja sen merkitystä sopimuksentekoa edeltävässä neuvotteluvaiheessa. Luvussa selvitetään miksi salassapitosopimus tulee solmia jo sopimusprosessin ensimmäisessä vaiheessa ennen varsinaisen pääsopimuksen solmimista. Luvussa pyritään hahmottamaan salassapitosopimuksen solmimisen taustalla olevia syitä. Lisäksi luvussa selvennetään miten yritykset hyödyntävät salassapitosopimusta liikesuhteissaan. Luvun lopussa perehdytään salassapitosopimuksen rakenteeseen liikesuhteissa.

Kolmannessa pääluvussa perehdytään tiedon lakisääteiseen suojaan. Luvussa määritellään se tieto, mille yritys saa lakisääteistä suojaa sekä miten ja millaisissa yhteyksissä tämä suoja ilmenee. Näkökulmana on sopimuksen ulkoisesti suojattu tieto. Luvussa tarkastellaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain, rikoslain sekä työsopimuslain säännöksiä yrityksen näkökulmasta.

Neljännessä luvussa analysoidaan sopimuksen mukaisen salassa pidettävän tiedon määrittelyn mahdollisuuksia sekä verrataan sitä lakisääteisesti suojattuun tietoon. Tutkimuksessa otetaan kantaa siihen, miten tiedon ilmaisua ja käyttöä rajaaville ehdoilla voidaan turvata liikeyritysten oikeuksia julkiseen, jo hallussa pitämäänsä tai kolmannelta saamaansa tietoon. Lisäksi luvussa kuvataan miten ja missä laajuudessa yritysten on mahdollista hyödyntää saamaansa ja itse kehittämäänsä tietoa uusien innovaatioiden keksimisessä. Rajausten tarkastelussa ja arvioinnissa pyritään osoittamaan niiden hyödyllisyys tai haitallisuus sopimusosapuolten oikeuksien turvaamisessa.

Viidennessä luvussa kuvataan niitä suojakeinoja, joita sopimusosapuolilla on käytössään sopimuksenmukaisten suoritusten tehostamiseksi ja informaation suojan vahventamiseksi. Tarkastelussa selvennetään, miten salassapitosopimus sidotaan osaksi sopimus- ja toimintaympäristöään. Lisäksi luvussa kuvataan

sopimusperusteisen vahingonkorvauksen pääpiirteet ja salassapitosopimuksissa usein käytettävän sopimussakkoehdon merkitys. Viimeisenä lukuna on yhteenveto, jossa käsitellään tutkimuksen lopputuloksia.

2. SALASSAPITOSOPIMUS OSANA SOPIMUSPROSESSIA

2.1. Salassapitosopimuksen käyttöyhteys

2.1.1. Salassapitosopimuksen merkitys osapuolille

Salassapitosopimuksen solmimista puoltaa erityisesti kaksi syytä. Ensinnäkin sopimuksen tarkoituksena on suojata yhtiön omia sekä yhtiön hallussa olevia liikeyhteistyösuhteiden salassa pidettäviä tietoja. Salassapitosopimus tehdään tavallisesti informaation suojaamiseksi. Se voidaan lukea kuuluvaksi muiden informaatioliitännäisten kuten immateriaalioikeuksia tai lisenssejä koskevien sopimusten kanssa samaan ryhmään¹³. Toinen syy on tiedon säilyminen yrityssalaisuutena. Salassapitosopimuksen solmiminen osoittaa yhtiön huolehtivan tietojen tosiasiallisesta salassapidosta, mikä on yksi lainsäädännön asettamista yrityssalaisuuden tunnusmerkeistä.¹⁴ Vaikka salassapitosopimusten solmimisesta on useissa yrityksissä voinut tulla jo rutiinitoimenpide, osoittaa se osapuolilla olevan tahto suojata omia tietojaan. Salassapitosopimus heijastaa tiedon hallussa pitäjän vaivannäköä ja ponnisteluja tiedon suojaamiseen tiedon väärinkäytön ehkäisemiseksi.

Liikesopimuksille on tyypillistä osapuolten määräämän sopimusaineuksen keskeinen asema normilähteenä, jolloin sopimusehdot muodostavat ensisijaisen sovellettavan normiston. Salassapitosopimuksen pätevyyden arviointi tulee lähtökohtaisesti suorittaa sopimusoikeudellisten yleisten periaatteiden pohjalta, koska erillistä salassapitosopimusta koskevaa sääntelyä ei ole olemassa.¹⁵ Sovellettavaksi tulee yleinen sopimusoikeudellinen lainsäädäntö. Sopimusvapautta rajoittaa pakottava lainsäädäntö. Salassapitosopimuksissa pakottava lainsäädäntö saattaa asettaa rajoituksia erityisesti niiden kilpailuoikeudellisiin vaikutuksiin. Lisäksi sopimusvapautta rajoittavat heikompa osapuolta suojaava sääntely sekä pätemättömäksi katsottavat oikeustoimet, jolloin sopimuksen teossa on menetelty hylättävällä tavalla.¹⁶

¹³ Hemmo 2003a: 37.

¹⁴ Vapaavuori 2005: 148-149.

¹⁵ Hemmo 2003a: 73, alav. 9.

¹⁶ Vapaavuori 2005: 154.

Suomessa ei ole omaa erillistä lainsäädäntöä, joka sääntelisi yritys- ja liikesalaisuuksia. Yritys- ja liikesalaisuuksia koskevat lainsäädännökset on hajautettu useaan eri lakiin, kuten työsopimuslakiin (TSL 3:4), rikoslakiin (RL 30:4–6) ja sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa sääntelevään lakiin (SopMenL 4 §). Salassapitosopimusten merkitys on selkeyttää, vahvistaa sekä täydentää tiedon lainsäädännön kautta nauttimaan suojaa, sekä täsmentää sitä, mikä kyseisessä osapuolten välisessä suhteessa on hyväksyttävää.¹⁷ Yrityssalaisuuksien voidaan ajatella saavan osin kaksinkertaista suojaa, koska sopimuksessa määritelty, ja siten sen kautta suojatuksi tuleva, salassa pidettävä tieto koostuu pääasiassa jo lainsäädännön suojaamista yritys- ja liikesalaisuuksista.

Salassapitosopimusten rooli tiedon suojauksessa on erityisen tärkeä tilanteissa, joissa tiedon ei voida luottaa saavan suojaa lainsäädännön kautta, vaikka yritys itse mieltää tiedon yrityssalaisuudeksi. Salassapitosopimusten kautta osapuolet voivat itse määritellä sen luottamuksellisen tiedon, johon salassapitovelvoite kohdistetaan. Sopimukseen otettavien määritelmien perusteella salassa pidettävä tieto on helpompi identifioida. Lisäksi yritysten tietämys yrityssalaisuuden lakisääteisestä määritelmästä ja tunnusmerkistöstä voi olla puutteellinen. Jääminen pelkän lakisääteisen suojan varaan ei ole järkevää yrityssalaisuuksien muodostaessa merkittävän osan yritysten aineetonta omaisuutta. Jos yritys kuitenkin valitsee olla solmimatta salassapitosopimusta, on sen syytä varmistua lakisääteisen suojan olemassa olosta.

Tiedolle voi olla mahdollista saada suojaa muun immateriaalioikeussuojan, esimerkiksi patenttien, kautta. Immateriaalioikeudet tuottavat tietyn yksinoikeuden niiden haltijalle ja kielto-oikeuden loukkaajaa kohtaan. Yrityssalaisuuden suoja ei tuota yksinoikeutta sen haltijalle, vaan suojan on tarkoitus estää yrityssalaisuudeksi katsovat tiedon siirtyminen moraalisesti tuomittavalla tavalla toiselle taholle¹⁸. Laissa suojattu yrityssalaisuus täydentää tekijänoikeuden- ja patenttioikeuden suojamuotoa tai korvaa nämä. Kaikki patentin taustalla oleva tieto ei tule julkiseksi patenttia koskevien asiakirjojen yhteydessä, ja nämä tiedot voivat tulla suojatuksi yrityssalaisuuksina¹⁹.

¹⁷ Castrén 1973: 164.

¹⁸ HE 114/1978: 14.

¹⁹ Haarmann 2006: 159.

Pelkkä sopimus ei takaa tiedon salassa pysymistä. Tiedon suojauksesta huolehdittaessa kerran paljastettua tietoa on mahdotonta enää muuttaa salaiseksi. Jo tästä syystä luovutettaessa informaatiota vastapuolelle on syytä huomioida mitä paljastaa, missä laajuudessa ja kenelle. Jos salassapitosopimuksen laatimiseen uhrataan asianmukaista huomiota, on osapuolten pohdittava sopimuksen ehtoja tarkasti ja tiedostettava informaatiovarallisuutensa arvo.

2.1.2. Salassapitosopimuksen käyttötavat liikesuhteissa

Yrityksen ei ole aina järkevää tai edes mahdollista tehdä kaikkea itse. Joskus esimerkiksi markkinamahdollisuuksien määrä sekä tutkimus- ja kehityskustannukset ovat niin suuret, että yhteistyö on ainoa tie näiden esteiden ylittämiseksi.²⁰ Toisaalta kaksinkertainen kehitystyö myös tuhlaa niin taloudellisia kuin muitakin resursseja²¹. Yritysten erikoistuminen omille ydinosaamisalueilleen on lisännyt niiden välistä yhteistyötä ja riippuvuutta toisistaan.

Liikesuhteissa sopimukset syntyvät osapuolten vapaaehtoisen yhteistyön tuloksena²². Sopimus on nykyaikaisen liiketoiminnan yhteistyön juridinen väline. Molempien sopimusosapuolten ollessa elinkeinoharjoittajia voidaan puhua liikesuhteissa solmituista salassapitosopimuksista. Nykyään salassapitoa määrittävät sopimusehdot ja itsenäiset salassapitosopimukset ovat muodostuneet vakioluonteiseksi osaksi elinkeinotoimintaa²³.

Liikesuhteiden osapuolet ovat usein kansainvälistä liiketoimintaa harjoittavia yhtiöitä, joiden toiminnan kannalta on selkeämpää varmistaa luottamuksellisen tiedon salassa pysyminen salassapitosopimuksin kuin luottaa yksittäisten valtioiden omaan lainsäädäntöön. Kansainvälisesti toimiva yhtiö voi pitkälti luottaa siihen, että liikesalaisuudet saavat jonkinasteista lainsäädännöllistä vähimmäis-suojaa ainakin toimittaessa Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsenmaissa. WTO:n kuuluvien maiden tulee huomioida TRIPS –sopimuksen 39 artiklan sisältö, joka edellyttää jäsenmaita turvaamaan liikesalaisuuksien ja julkaisematoman tiedon²⁴ suojan vähintään tietyssä laajuudessa.²⁵

²⁰ Hope & Hope 1998: 60.

²¹ Castrén 1973: 7.

²² Saarnilehto 2002: 7.

²³ Takki 2002: 282.

²⁴ Undisclosed information

²⁵ Grönroos 1999: 117.

UNIDROIT:n kansainvälisiä kaupallisia sopimuksia koskevien sopimusten 2.16 artikla²⁶ (*Duty of Confidentiality*) sääntelee neuvotteluvaiheessa luovutettujen tietojen luottamuksellisuutta. Artiklan mukaan osapuolella, jolle vastapuoli on luovuttanut luottamuksellisia tietojaan, on velvollisuus olla ilmaisematta tai käyttämättä väärin näitä tietoja omassa toiminnassaan. Tämä velvollisuus on tietoa vastaan ottaneella riippumatta siitä, ovatko osapuolet nimenomaisesti sopineet salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvoitteen olemassaolo on selvä erityisesti tilanteissa, joissa tietoa neuvotteluissa luovuttanut nimenomaisesti ilmaisee tiedon luovutuksen yhteydessä tiedon luottamuksellisuudesta. Salassapitovelvoite voi olla olemassa myös automaattisesti ilman mainintaa luottamuksellisuudesta, koska osapuolten yleistä luottamuksellisuutta edellyttävä ammatillinen asema tai tiedon luonne voivat aiheuttaa salassapitovelvollisuuden ilman sopimusta asiasta.²⁷ Vastaava velvoite sisältyy eurooppalaiseen sopimusoikeuslain (*The Principles of European Contract Law*) 2:302 artiklaan²⁸.

Salassapitosopimuksia solmitaan liikesuhteissa sekä yrityksen ja sen työntekijöiden välillä. Liikesuhteet muodostavat kuitenkin käyttöympäristön ydinalueen, sillä lainsäädännön suoja on vahvempi ja selkeämpi työntekijän salassapitovelvoitteen kohdalla erityisesti työsuhteen voimassaoloaikana. Salassapitosopimuksia voidaan käyttää useissa yhteyksissä: kun luovuttavana osapuolena on yhtiö ja vastaanottavana osapuolena on asiakas, mahdollinen liiketoimintakumppani, konsultti, osakkeiden tai liiketoiminnan ostamisesta kiinnostunut yhtiö; luovuttajana on lisenssinantaja ja vastaanottajana lisenssinantaja tai luovuttavana osapuolena on keksijä ja vastaanottavana osapuolena on mahdollinen ostaja.

²⁶ Where information is given as confidential by one party in course of negotiations, the other party is under a duty not to disclose that information or to use it improperly for its own purposes, whether or not a contract is subsequently concluded. Where appropriate, the remedy for breach of that duty may include compensation based on the benefit received by the other party.

²⁷ UNIDROIT:n sopimusperiaatteet 2004.

²⁸ Euroopan Komissio 1999.

2.2. Neuvotteluvaiheen salassapitosopimus

2.2.1. Sopimusprosessi

Sopimusprosessi voidaan etenemisen suhteen jakaa kahteen eri sopimustasoon. Ensimmäisessä vaiheessa, jota voidaan kutsua prekontraktuaaliseksi vaiheeksi, sovitaan seikoista, joita noudatetaan pääsopimusta valmisteltaessa ja siihen pyrittäessä. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi neuvottelukustannusten jakaminen, neuvotteluyksinoikeutta koskevat rajoitukset sekä salassapitoa ja tietojen luovuttamista koskevat kysymykset. Tätä ajallisesti ensimmäistä sopimusta voidaan kutsua prekontraktuaaliseksi sopimukseksi. Vasta toisessa vaiheessa aktualisoituu lopullisen sopimuksen aikaansaaminen. Prekontraktuaalisen sopimuksen voidaan ajatella olevan siinä mielessä epäitsenäinen, että sen solmimisen tarkoituksena on ainoastaan varsinaisen pääsopimuksen aikaansaaminen. Salassapitosopimus on tavallisesti prekontraktuaalinen sopimus, sillä se on tarkoituksenmukaista solmia neuvotteluvaiheessa, jolloin tietoa on jo tarkoitus luovuttaa tulevan pääsopimuksen solmimisen mahdollistamiseksi.²⁹ Jos salassapidosta sovitaan vasta sopimusprosessin toisessa vaiheessa, muodostavat salassapitovelvoitteet yleensä pääsuoritusta tukevia sivuvelvoitteita.

Salassapitosopimus voi olla oma itsenäinen sopimuksensa (salassapitosopimus pääsopimuksena). Salassapitoon liittyvät lausekkeet voivat muodostaa myös osan neuvottelumenettelyä koskevaa prekontraktuaalista sopimusta tai salassapitosopimus voidaan ottaa liitteeksi neuvottelumenettelyä koskevaan sopimukseen. Salassapitosopimuksessa salassapitovelvollisuus muodostaa sopimuksen päävelvoitteen. Lisäksi itsenäinen salassapitosopimus on yksityiskohteisempi ja laajempi kuin pelkkä salassapitoehto osana neuvottelumenettelyä koskevaa sopimusta.

Neuvottelumenettelyä koskeva sopimus sääntelee sopimusosapuolten velvoitteita ja vallitsevaa sopimusmekanismia ainoastaan neuvotteluvaiheessa. Sen velvoitteet eivät siis lähtökohtaisesti ulotu varsinaiseen pääsopimukseen. Tästä syystä on tärkeää huomioida salassapitovelvoitteen voimassaolo myös lopullisen sopimuksen päättämisen jälkeisellä ajalla.³⁰

²⁹ Hemmo 1999: 78.

³⁰ Hemmo 2003a: 227.

Prekontraktuaalisen sopimuksen ja neuvotteluissa tavoiteltavan pääsopimuksen ero tulee esille ennen kaikkea tilanteissa, jolloin lopullista sopimusta ei yksimielisyyden puutteessa saada aikaan. Mahdollisissa vastuuselvittelyissä voidaan tällöin tukeutua prekontraktuaaliseen sopimukseen, jolla ei yleensä ole itsenäistä merkitystä silloin, kun osapuolet pääsevät lopulliseen sopimukseen. Parhaimmillaan tällaisella prekontraktuaalisella sopimuksella voidaan vähentää oikeudellista epävarmuutta ja tarjota tehokasta oikeussuojaa sellaisille intresseille, jotka eivät lainsäädännön tarjoaman suojan kannalta ole aukottomia.³¹ Sopimuksen tekoon liittyy kuitenkin aina tietty riski- ja intressianalyysi. Salassapitosopimus on yksi yrityksen keinoista kontrolloida liiketoiminta- ja sopimusympäristöönsä kuuluvia riskejä.

2.2.2. Sopimusneuvotteluiden käyminen

Sopimusneuvotteluiden on tarkoitus johtaa lopullisen pääsopimuksen solmimiseen. Neuvotteluiden aikana osapuolten on mahdollista tehdä alustavia esityksiä ja vastaesityksiä, sekä esittää kysymyksiä tulevan sopimuksen sisällöstä. Myös tietojen hankinta on olennainen osa neuvotteluja. Tavallisesti sopimusneuvotteluille ominainen esitysten ja tietojen vaihto tapahtuu ilman oikeustoimisisidonnaisuutta.³² Salassapitosopimuksella oikeustoimisisidonnaisuus voidaan luoda.

Osapuolten väliset neuvottelut saattavat kuitenkin johtaa tilanteeseen, jossa lopullista sopimusta ei saada aikaan³³. Usein ennen tähän ratkaisuun päätymistä tieto on jo luovutettu vastapuolelle. Tällaisia tilanteita varten salassapitoehtojen ottaminen osaksi neuvotteluvaihetta koskevaa sopimusta tai erillisen salassapitosopimuksen solmiminen on tähdellistä. Salassapitosopimusten kautta suojataan toisen osapuolen tietoon saatettua informaatiota sen tiedon luovuttajaa vahingoittavalta ilmaisulta tai käytöltä. Sopimuksia ei tehdä sopimuksen itsensä tai juridiikan takia, vaan yrityksen sopimukset ovat olemassa liiketoiminnan vuoksi.

Prekontraktuaalisen sopimuksen solmimisen voidaan nähdä korostavan osapuolten tahtoa luottamuksellisen ja lojaalin neuvottelumenettelyn noudattami-

³¹ Hemmo 1999: 79, 88.

³² Hemmo 2003a: 129.

³³ Von Hertzen 1983: 229.

seen.³⁴ Sopimussuhteisiin liittyy osapuolten lojaliteettivelvoite toisiaan kohtaan, jonka mukaan sopimussuhteissa on kohtuullisissa määrin otettava huomioon vastapuolen perustellut edut ja odotukset. Korkeimman oikeuden kannaksi on muodostunut, että sopimusvelvoitteet koskevat myös neuvotteluvaihetta.³⁵

Se, mitä velvoitteita lojaliteettiperiaatteesta seuraa, on harkinnanvaraista. Tällaisiksi velvoitteiksi on katsottu ainakin tiedonantovelvollisuus ja uskollisuusvelvoite.³⁶ Lojaliteettiperiaatteeseen tukeutuen on mahdollista ajatella salassapitovelvollisuuden syntyvän osapuolten välille ilman, että asiasta on erikseen sovittu. Uskollisuusvelvoite estää tiedon vastaanottajaa ilmaisemasta ennen sopimuksen allekirjoitusta sekä sopimussuhteen aikana saatua luottamuksellista tietoa kolmansille tahoille. Kuitenkin tietoa luovuttava osapuoli voi katsoa tiedonantovelvoitteen vaativan sitä luovuttamaan tiedon vastapuolelle, vaikka sillä on halu ja tarve pitää tieto itsellään. Lojaliteettivelvollisuudessa korostuvat sopimuksen yhteistoimintaluonne ja sopimusosapuolten yhdenvertaisuus, ennen kaikkea tiedollinen tasavertaisuus.

Von Hertzen³⁷ on kiteyttänyt teoksessaan sopimusneuvotteluissa esiintyvän käyttäytymisvastuun kahdeksi erisuuntaiseksi periaatteeksi. Yhtäältä käyttäytyminen voidaan arvioida neuvotteluriskin periaatteen ja toisaalta sopimusvapauden mukaan. Neuvotteluriskissä perusajatuksena on, että jokainen neuvottelee sopimuksista omalla riskillään. Vastuuta ei voi syntyä ennen kuin osapuolet ovat tulleet sidotuksi sopimukseen. Sopimusvapauden periaatteen mukaan osapuolilla on vapaus aloittaa ja lopettaa neuvottelut niin halutessaan. Kuitenkaan lojaliteettiperiaatetta ei voida syrjäyttää. Lojaliteettiperiaate pakottaa sopimusosapuolet ottamaan jo sopimusneuvotteluissa huomioon vastapuolen perustellut edut ja odotukset. Se, millaiseksi ratkaisu muodostuu periaatteiden ollessa ristiriidassa keskenään, edellyttää harkintaa. Kuitenkin mitä tiiviimmäksi yhteistoiminta tulee tai mitä selvemmin osapuolten sitoutumistahto ilmenee, sitä enemmän sopimusoikeudellinen lojaliteettivelvoite saa merkitystä.³⁸ Lojaliteettivelvoite tiedon suojauksen tarpeen perustana on käytössä kansainvälisesti.

³⁴ Hemmo 2003a: 229.

³⁵ Tolonen 2003: 41. Ks. KKO 1993:130.

³⁶ Tolonen 2003: 44.

³⁷ Von Hertzen 1983: 228–229.

³⁸ Tolonen 2003: 48.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa luottamuksellista tietoa suojaava lainsäädäntö nautuu lojaliteettiperiaatteeseen.³⁹

Sopimusneuvotteluja ei tule käydä ilman tarkoitusta tehdä sopimus, sillä vilpillisessä mielessä neuvotteluja käyvä voi joutua korvausvelvolliseksi. Vastapuolelle aiheutuva vahinko voi tulla neuvotteluja aiheuttomasti käyvän osapuolen korvattavaksi. Sopimusneuvotteluissa aiheutetun vahingon korvauksena tulee kysymykseen toiselle osapuolelle aiheutettujen kulujen korvaaminen, jolloin korvattavaksi ei tulisi saamatta jäänyt voitto. Korvauksella on tarkoitus saattaa vahinkoa kärsinyt osapuoli sellaiseen taloudelliseen tilanteeseen kuin missä tämä olisi, jos neuvotteluja ei olisi käyty.⁴⁰

Muutoinkin vilpillinen mieli voi johtaa korvausvelvollisuuteen. Jos osapuolten välillä ei ole solmittu salassapitosopimusta tai muuta prekontraktuaalista sopimusta, he eivät vielä ole sopimussuhteessa keskenään ja vahingonkorvausvelvollisuus määräytyy VahL:n mukaan. Tällöin taloudelliset vahingot korvataan ainoastaan erittäin painavasta syystä tai jos ne on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla. Neuvotteluiden käyminen vilpillisessä mielessä tarkoituksena saada vastapuolelta tietoja, joilla on taloudellista arvoa, voi muodostaa tällaisen painavan syyn. Sopimuksen kautta epävarmuus taloudellisten vahinkojen korvattavuudesta poistetaan.⁴¹

2.2.3. Salassapitosopimus neuvotteluiden mahdollistajana

Neuvotteluprosessiin ja siihen suhtautumiseen vaikuttavat monet asiat, joista yksi on päätettävän sopimuksen taloudellinen arvo ja monimutkaisuus. Jos sopimuksen edellytyksenä on laaja tietojenvaihto osapuolten välillä, sopimuksen solmimiseen ja neuvotteluprosessiin kiinnitetään enemmän huomiota. Yrityselämän liikeneuvotteluissa ei ole harvinaista, että osapuolet luovuttavat toisilleen liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa, jonka ilmaisemisesta pidätyttäisiin, ellei se olisi välttämätöntä tavoitellulle sopimushankkeelle. Osapuolten pyrkiessä pitkäaikaiseen yhteistyöhön tulee informaation jakaminen olemaan

³⁹ Christou 1996: 473.

⁴⁰ Saarnilehto 2002: 69.

⁴¹ Saarnilehto 2002: 69.

välttämätöntä.⁴² Tällöin osapuolille on luonnollista turvata omia etujaan salassapitosopimuksen solmimisella. Toisaalta neuvotteluprosessi saattaa tulla ras-kaaksi, jos esivaiheena on erikseen sovittava neuvottelusäännöistä. Tilannetta yksinkertaistaa se, että salassapitosopimus on usein standardimuotoinen, mikä kuitenkin asettaa omat riskinsä siitä, onko sopimus juuri tähän tilanteeseen so-piva. Nykyisin salassapitosopimuksen teko on yleistä myös tilanteissa, joissa sille ei ole tarvetta, jolloin sopimus tehdään varmuuden vuoksi⁴³.

Toimiva liikesuhde edellyttää osapuolilta luottamusta toisiaan kohtaan. Vaikka sopimusosapuoli tunnettaisiin jo ennestään aiempien liikesuhteiden tai yrityk-sen alalla saaman maineen perusteella, ei sokea luottamus vastapuolen toimin-taan kannata. Kaikki toiminta ei ole näkyvää.⁴⁴ Salassapitosopimusta voidaan ajatella eräänlaisena porttisolimuksena, mikä avaa osapuolille mahdollisuuden luottamukselliseen tietojen vaihtoon turvaten yhteistyösuhteen toteutumisen. Salassapitosopimus onkin yleensä ensimmäinen sopimus osapuolten välillä, koska luottamuksellisten tietojen kannalta on usein liian myöhäistä laatia salas-sapitosopimusta vasta varsinaisen pääsopimuksen yhteydessä. Tieto on saatta-nut olla tullut julkistetuksi tai muuten yleisesti tunnetuksi, jolloin se ei ole enää yrityssalaisuus, tai lopullista sopimusta salassapidon sisältävine ehtoineen ei koskaan synny.⁴⁵

Salassapitosopimus on yleensä jonkun toisen sopimussuhteen liitännäinen mut-ta kuitenkin samalla täysin itsenäinen tahdonilmaisu. Salassapitosopimusta ei solmittaisi, ellei tietojen luovutuksella olisi tarkoitus saada aikaan pääsopimus-ta. Salassapitosopimus on väline pyrittäessä luovutustarkoituksen mukaiseen tavoitteeseen esimerkiksi yrityskaupan toteutumiseen. Kuitenkin salassapito-sopimus luo velvoitteen tietyn kaltaisesta toiminnasta pidättäytymiseen. Salas-sapitosopimuksessa tietoa vastaanottava osapuoli sitoutuu erilaisiin salassapi-tovelvoitteisiin, jotka ovat määritelty osapuolten välisessä sopimuksessa. Pää-osa näistä velvoitteista koskee tiedon salassapitoa, käyttämistä, luovuttamista ja suojausta suhteessa kolmansiin osapuoliin.

⁴² Hemmo 1999: 83.

⁴³ Vapaavuori 2005: 147.

⁴⁴ Saarnilehto 2002: 6.

⁴⁵ Castrén 1997: 268.

Sopimuksessa on tärkeää huomioida rajoitukset, jotka koskevat tiedon luovuttamista kolmannelle sekä vastaanottavan osapuolen oikeudet tiedon käyttämiseen.⁴⁶ Sopimuksella voidaan estää vastapuolta hyödyntämästä tietoa omassa liiketoiminnassaan ilman tiedon luovuttajalta saatua lupaa. Esimerkiksi vastaanottajalla tulee olla lupa käyttää omien markkinastrategioidensa suunnittelussa hyväkseen tiedon luovuttajalta saamiaan markkina-analyysyjä⁴⁷. Salassapitosopimuksesta neuvoteltaessa tiedon käyttöä koskevat rajoitukset ovat usein ongelmallisin osa⁴⁸. Vastapuolen ei voida sallia saavuttavan tiedon luovuttajan kilpailuetua liiaksi tiedon luovuttajan kustannuksella.

Salassapidosta sopimisen tarkoituksena on turvata yhtä lailla tilannetta, jossa sopimuskumppani luovuttaa tietoa ulkopuoliselle kuin tilannetta, jossa tiedon saajana on sopimuskumppani, jolta tieto tulee saada takaisin, myös muistinvarainen. Sopimusosapuolten voi olla tarkoituksenmukaista miettiä varsinaisen sopimuksen solmimista ja sen sisältöä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa arvioidakseen kannattaako sopimukseen sitoutua ja mitä etuja sillä voidaan saavuttaa. Jotta pohdinta olisi mahdollista suorittaa perusteellisesti, tarvitsevat ulkopuoliset tahot useasti käyttöönsä tietoa, jota sopimusneuvotteluiden aikana on osapuolten välillä luovutettu. Salassapitosopimuksin voidaan tällaisin tilanteisiin varautua esimerkiksi velvoittamalla osapuolet sitomaan ne tahot, joille he luovuttavat tietoa, asianmukaisiin salassapitoehtoihin tai -sitoumuksiin.

Vastapuolen vaitiolovelvollisuus voi poikkeuksellisesti perustua muuhun kuin osapuolten nimenomaiseen sitoutumiseen. Tilanne saattaa tulla esille lisenssisopimuksissa, joissa tiedon salassapito on molempien intressissä. Molemmat saattavat kärsiä taloudellista tappiota voiton menetyksen muodossa, jos lisensoitu tieto paljastuu ja mahdollistaa muiden elinkeinonharjoittajien alkavan noudattaa esimerkiksi samaa valmistusmenetelmää tai käyttävän samaa ainesseosta. Lisenssisopimuksin luodut liikesuhteet ovat tavallisesti pitkäkestoisia sekä osapuolten välinen yhteys on niin kiinteä, että salassapitovelvoitteen voidaan katsoa olevan olemassa jo lojaliteettivelvoitteen kautta ilman sopimusta tai sopimista asiasta. Sopijaosapuolet pitävät monesti vaitiolovelvollisuutta itsestään selvänä asiana jo neuvotteluvaiheessa, koska lisenssisopimuksella suojataan usein jotain, mikä on omalla tavallaan ainutlaatuista, ääripäänä esimerkiksi ainoata tapaa valmistaa tietty tuote. Poikkeuksena on tilanne, jossa ehdon

⁴⁶ Castrén 1973: 167.

⁴⁷ Rahnasto 2001: 86.

⁴⁸ Takki 2002: 284.

poisjätöllä voidaan osoittaa nimenomaisesti olleen tarkoitus jättää salassapitovelvollisuus osapuolten välisestä suhteesta pois.⁴⁹

2.3. Salassapitosopimuksen rakenne

Salattava tieto voi koskea yrityksen taloudellisiin tai teknisiin tietoihin liittyviä salaisuuksia, ja muuta tietoa, jolla on arvoa liiketoiminnassa, ja jonka yritys haluaa pitää salassa⁵⁰. Sopimuksessa määritelty luottamuksellinen tieto on salassapitosopimuksen suojan kohde. Se, että sopijapuolet solmivat salassapitosopimuksen, ei kuitenkaan luo osapuolille velvollisuutta luottamuksellisten tietojen luovuttamiseen. Sopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että osapuolet voivat halutessaan jakaa hallussaan olevaa luottamuksellista tietoa sekä samalla luottamaan tiedon säilymiseen salassa vastaanottavalla osapuolella. Salassapitosopimus tulee räätälöidä kyseiseen tilanteeseen sopivaksi. Tällöin tulee huomioida muun muassa toimiala, sopimussuhteen taustalla oleva liikesuhde, tiedon käyttötarkoitus, tiedon kulkusuunta sekä osapuolten neuvotteluasema⁵¹.

Salassapitosopimus on varsin standardimuotoinen ja siitä löytyy yleensä tietyt peruselementit. Toimialoilla on usein omat valmiit sopimusmallit samoin kuin kansainvälisesti on havaittu tarve luoda salassapitosopimuksesta malli yksinkertaistamaan kansainvälisten salassapitosopimusten laatimista. Tällaisen mallin on luonut kansainvälinen kauppakamari (*ICC*).

Salassapitosopimus on muotovapaa. Salassapitoon velvoittava sopimus voidaan tehdä kirjallisesti, suullisesti tai konkludenttisesti. Valitulla muodolla ei ole merkitystä veloitteen synnyn kannalta. Kirjallinen muoto on suositeltava, koska käytettäessä muuta kuin kirjallista muotoa sitoumusten antaminen sekä niiden sisältö on vaikeampi näyttää toteen.⁵² Liikesuhteissa salassapitosopimus on yleensä kirjallinen.

Sopimuksen alkuosassa määritellään ensimmäisenä sopimusosapuolet ja tiedon luovutustarkoitus. Neuvotteluvaiheen salassapitosopimuksessa luovutustarkoi-

⁴⁹ Oesch & Pihlajamaa 2003: 59.

⁵⁰ Rautio 2002: 1044.

⁵¹ Vapaavuori 2005: 150.

⁵² Hemmo 2003a: 12, 180.

tus voi olla esimerkiksi yrityskauppa tai yhteisen tuotekehityksen aloittaminen. Seuraavaksi sopimuksessa määritellään luottamuksellinen tieto, salassapitoa ja tiedon käyttämistä koskevat sitoumukset sekä rajoitukset. Lisäksi sopimukseen otetaan tavallisesti ehtoja, jotka koskevat luottamuksellisen tiedon käsittelyä, tietoon liittyviä immateriaalioikeuksia, tiedon suojaustoimenpiteitä, tietoihin liittyvää vastuuta sekä luottamukselliseksi määritellyn tiedon käytön lopettamista, palauttamista sekä tuhoamista. Salassapitosopimuksen lopussa on tavallisesti niin sanottuja vakioehtoluonteisia loppulausekkeitä. Näillä lausekkeilla sovietaan riidanratkaisusta, sovellettavasta laista, sopimussakosta, sopimuksen siirtämisestä sekä sen muuttamista koskevista ehdoista.⁵³

Salassapitosopimuksesta olisi hyvä olla yrityksellä valmiina kaksi erilaista luonnosversiota, joiden käyttökelpoisuuden ratkaisee tiedonkulkusuunta. Toinen, joka soveltuu tilanteisiin joissa lähinnä vastapuoli on tiedonjakajan roolissa, sekä toinen tilanteisiin, joissa itse luovutetaan tietoa vastapuolta enemmän. Ensimmäiseen tilanteeseen soveltuu paremmin molemminpuolinen sopimus (*mutual agreement*) ja jälkimmäiseen yksipuolinen sopimus (*One-way agreement*). Osapuolten tulisi pystyä ennakoimaan tiedon kulkusuuntaa laatiessaan sopimusehtoja, jotta se, kehen ja miten salassapitovelvollisuus kohdistuu, määriteltäisiin oikein. Valittu sopimustyyppi vaikuttaa sopimukseen otettavien ehtojen sisältöön.⁵⁴

Molemminpuolisessa salassapitosopimuksessa molemmat osapuolet ovat vuorollaan joko tiedon vastaanottajan roolissa tai sen luovuttajana tiedonkulkusuunnan vaihdellessa. Yrityksen ollessa pääsääntöisesti luottamuksellisen tiedon vastaanottaja sen kannattaa vaatia molemminpuolista sopimusta, jolloin yritys pystyy turvaamaan mahdollisesti itse luovuttamansa tiedon salassa pysymisen.⁵⁵ Tällöin sopimusvelvoitteet saadaan koskemaan myös tietoa suojaamaan pyrkivää vastapuolta. Jos neuvotteluvaiheessa ei tiedetä tarkasti, mitä tietoa osapuolten välillä tulee liikkumaan, tulee salassapitosopimuksesta laatia molemminpuolinen. Molemminpuolinen salassapitosopimus on erityisen tärkeää valita, jos neuvotteluvaiheessa solmitun salassapitosopimuksen on tarkoitus kattaa myös pääsopimuksen jälkeinen aika. Molemminpuolisessa salassapitosopimuksessa luottamuksellinen tieto tulee määritellä niin, että se kattaa mo-

⁵³ Vapaavuori 2005: 187.

⁵⁴ Takki 2002: 285.

⁵⁵ Vapaavuori 2005: 160.

lempiin suuntiin liikkuvan tiedon, vaikka tieto voi olla erilaista toisen osapuolen luovuttaessa teknisiä ja toisen taloudellisia tietoja. Liikesuhteissa salassapitosopimus on usein molemminpuolinen.

Yksipuolisessa salassapitosopimuksessa osapuolilla ovat selkeät ja kiinteät roolit joko tiedon luovuttajana tai tietoa vastaanottavana, ja ainoastaan tietoa vastaanottava osapuoli tulee sidotuksi salassapitovelvoitteisiin. Yksipuolinen salassapitovelvoite saattaa olla hyvinkin tiukka, jos tietoa luovuttava osapuoli on selkeästi paremmassa neuvotteluasemassa, jolloin sen on mahdollista välttää sitomasta itseään lainkaan salassapitovelvoitteisiin (ks. taulukko 1).⁵⁶

Taulukko 1. Peruserot salassapitosopimuksen laatijan näkökulmasta

”Antavan osapuolen luonnos”	”Saavan osapuolen luonnos”
Yksipuolinen sopimus	Molemminpuolinen sopimus
Kohteena kaikki tieto	Kohteena vain luovutettu tieto, joka on kirjallisesti määritelty salassa pidettäväksi
Sopimus kieltää sekä tiedon ilmaisemisen että käytön	Kiellettyä on vain tiedon ilmaiseminen
Käyttökielto on poikkeukseton	Käyttökiellolle on joko ”yleinen ammattitaito ja kokemus”- tai ns. ”residual information” -poikkeus
Vähimmäismääräinen sopimussakko	Ei sopimussakkoa
Ei vastuunrajoituksia	Vastuunrajoitus välillisten vahinkojen osalta
Voimassaoloa ei ole ajallisesti rajattu	Voimassaolo rajattu ajallisesti

⁵⁶ Vapaavuori 2005: 160.

Usein sitoutujan todellinen toimintavapaus määrittyy sopimuksen ehkä triviaaleilta tuntuvien tarkkojen tekstimuotoilujen perusteella. Tarkat rajoitukset tiedon käyttöoikeuteen voivat sitoa tietoa vastaanottaneen toimintamahdollisuuksia. Tiedon luovuttajalle se saattaa luoda harhaanjohtavan turvallisuuden tunteen, kun sopimus ei suojaakaan tavoitellulla tavalla luottamuksellista tietoa.⁵⁷

⁵⁷ Vapaavuori 2005: 148.

3. INFORMAATION SUOJA ILMAN SOPIMUSTA

3.1. Lakisääteisen suojan tarkoitus

Yrityssalaisuuksien suojaamiseksi tarkoitetun lainsäädännön taustalla on pyrkimys säännösten kautta edistää tutkimustyön ja tuotekehittelyn avulla tapahtuvaa teknistä ja taloudellista kehitystä. Tähän pyritään antamalla suoja elinkeinotoiminnan harjoittamisessa tarvittaville tiedoille. Lisäksi säännöksillä on tarkoitus hillitä epäsuotavien keinojen, kuten yritysvakoilun, käyttöä tietojen hankkimisessa.⁵⁸ Castrén⁵⁹ on useassa yhteydessä todennut yrityssalaisuuksien suojaamisen lainsäädännössä olevan tarpeen, jotta suomalaisten yritysten olisi mahdollista saada ulkomailta esimerkiksi tietotekniikkaa tai muuta elinkeinotoimintaansa soveltuvaa tietoa hyödynnettäväksi lisenssisopimuksilla. Tiedon merkitystä on lisännyt kilpailun kiristyminen, yritysten ja markkinoiden kansainvälistyminen sekä strategisen yritysajattelun korostuminen. Tiedon merkityksen kasvaessa myös sen kysyntä on laajentunut. Yritysten liiketoiminta perustuu yhä vahvemmin tiedon hyödyntämiseen ja tekniikan innovatiiviseen käyttöön⁶⁰. Tietoja, palveluja ja lähes kaikkea mahdollista koskevat tiedot ovat usein arvokkaampia kuin itse tarjottava asia⁶¹. Palvelu- ja huipputekniikan yrityksissä aineettoman omaisuuden arvo voi olla jopa viisinkertainen verrattuna aineellisen omaisuuden arvoon⁶².

Tiedon käsittelemisen ja välittämisen ympärille on kasvanut uusi teollisuuden ala, jossa menestyminen saattaa katketa nopeasti yrityksen kilpailuedun perustana olleen tiedollisen oivalluksen jouduttua kilpailijan käsiin. Lisäksi viime vuosina on tapahtunut muutoksia yritysten palkitsemisjärjestelmissä. Näiden järjestelmien avulla sitoutetaan yrityksen nykyistä henkilökuntaa sekä houkuttellaan uusia työntekijöitä muiden yritysten palveluksesta. Työvoiman liikkuvuus on kasvanut, mutta työntekijän lojaalisuuden tunne työnantajaansa kohtaan on heikentynyt. Palkkiojärjestelmien paremmuudella kilpaillaan yrityksen osaamisen ylläpitämiseksi sekä parantamiseksi.⁶³ Tiedon merkitys yrityksen

⁵⁸ HE 114/1978: 14.

⁵⁹ Castrén 2006: 903; Castrén 1997: 266; Castrén 2003: 27.

⁶⁰ Hope ym. 1998: 24.

⁶¹ Nordström ym. 2000: 90.

⁶² Hope ym. 1998: 24.

⁶³ HE 53/2002: 16.

keskeisenä resurssina sekä yritysten halu tarvittavan tiedollisen osaamisen si-
joittamiseksi omaan yritykseen on korostunut. Yrityksen aineettomat varat pe-
rustuvat ensisijaisesti sen työntekijöiden taitoihin ja kykyihin⁶⁴.

Yrityssalaisuudet saavat lakisääteistä suojaa. Tämä tiedon suojaamiseen liittyvä
sääntely ei kuitenkaan ole pysynyt teknisen ja yhteiskunnallisen kehityksen
perässä. Tieto vaatii omaa ja omintakeista lainsäädäntöä suojakseen, jotta siihen
liittyvät taloudelliset arvot olisi mahdollista suojata.⁶⁵ Koska lainsäädäntö ei ole
ajan tasalla ja siinä on aukkoja, yrityksen olisi hyvä varmistaa merkityksellisten
tietojensa suojaaminen salassapitosopimuksin⁶⁶. Vaikka lainsäädäntö suojaa
yrityssalaisuuksia, puhutaan silti salassapitosopimusten vallankumouksesta⁶⁷.

3.2 Yrityssalaisuuden käsite ja sisältö

3.2.1. Yrityssalaisuuden käsite

Yrityssalaisuuksia suojaava sääntely on lainsäädännössämme epäyhtenäistä jo
käytettävän terminologian osalta. Rikoslain kokonaisuudistuksen talousrikos-
säännöksiä koskevassa ensimmäisessä vaiheessa vuonna 1991 otettiin rikoslai-
sa käyttöön yrityssalaisuuden käsite. Yrityssalaisuus-käsitettä voidaan pitää
yläkäsittelenä liike- ja ammattisalaisuuksille sekä muille niihin rinnastettaville
salaisuuksille. Käsitteen oli tarkoitus yhtenäistää käytettyä terminologiaa sekä
saattaa lain termit kansainvälisesti vertailukelpoiksi. Liikesalaisuus on kielel-
lisesti suppeamerkityksinen, koska sen voidaan ymmärtää viittaavan lähinnä
teolliseen tai kaupalliseen liiketoimintaan liittyviin tietoihin jättäen ammat-
tisalaisuudet, kuten lääkärin tai asianajajan salaisuudet, käsitteen ulkopuolel-
le.⁶⁸ Kuitenkin SopMenL:ssa käytetään termiä liikesalaisuus, kun taas työsopi-
muslaissa on omaksuttu ammatti- ja liikesalaisuuden käsite.⁶⁹

RL 30:11:ssa on määritelty yrityssalaisuuden tarkoittavan liike- tai ammat-
tisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka

⁶⁴ Hope ym. 1998: 24.

⁶⁵ HE 94/1993: 132.

⁶⁶ Vapaavuori 2005: 5.

⁶⁷ Takki 2002: 282.

⁶⁸ Castrén 2006: 904.

⁶⁹ Vapaavuori 2005: 29.

elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.⁷⁰ Olennaisesti samaa on tarkoitettu SopMenL:n liikesalaisuudella. Lain esitöiden⁷¹ mukaan liikesalaisuudeksi katsotaan seikka, jonka salassa pitämällä on merkitystä sen yrityksen elinkeinotoiminnalle, jonka hallussa liikesalaisuus on. Käytännössä rikoslain 30:11 §:n yrityssalaisuutta ja SopMenL:n liikesalaisuutta voidaan pitää olennaisessa suhteessa synonyymeinä.⁷² Työsopimuslaissa ei ammatti- ja liikesalaisuuden käsitettä ole määritelty, vaan lain esitöissä viitataan SopMenL:n liikesalaisuuteen.⁷³

3.2.2. Yrityssalaisuuden tunnusmerkistö

Jotta tieto rikoslain esitöiden mukaan luettaisiin yrityssalaisuudeksi, tulee sen täyttää kolme ehtoa:

- 1) tiedon tulee olla salaista sekä koskea elinkeinotoimintaa (Salassapitotahto),
- 2) tiedon haltija on tosiasiallisesti pyrkinyt pitämään tiedon salassa (tiedon tosiasiallinen salassapito), ja
- 3) tiedon paljastuessa on vaara taloudellisten vahinkojen aiheutumisesta (salassapitointressi).⁷⁴

Jos tieto ei täytä kaikkia edellä mainittuja tunnusmerkkejä, ei kyseessä ole yrityssalaisuus.

Salassapitotahto osoittaa tiedon haltijalla olevan tahto pitää tieto salassa. Lisäksi tiedon kanssa tekemisissä olevien on mielletävä tieto salaiseksi.⁷⁵ Yritys voi vaikuttaa asiaan muistuttamalla tietoa vastaanottavaa osapuolta tiedon asemasta yrityssalaisuutena. Asiakirjoihin otettavat salassapitomerkinnot korostavat salassapitotahtoa sekä vahvistavat vastapuolen ymmärrystä tiedon luokittelusta yrityssalaisuudeksi. Yrityksen ei edellytetä liikeneuvotteluissa tai muutoin-

⁷⁰ HE 66/1988: 92.

⁷¹ HE 114/1978: 14.

⁷² Castrén 2003: 27.

⁷³ HE 157/2000: 80.

⁷⁴ HE 66/1988: 92.

⁷⁵ HE 66/1988: 92.

kaan informoivan vastapuolta tiedon luonteesta yrityssalaisuutena, kunhan yrityssalaisuuden tunnusmerkit täyttyvät.⁷⁶

Tosiasiallisella salassapidolla veloitetaan elinkeinonharjoittaja huolehtimaan tarpeellisista toimenpiteistä tiedon suojaamiseksi. Yritys itse valitsee ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, sillä lainsäädäntö ei velvoita yritystä varmistamaan salassapitoa esimerkiksi teknisten suojakeinojen avulla.⁷⁷ Tiedon pysyminen ulkopuolisten ulottumattomissa voidaan varmistaa esimerkiksi salasanojen, kulkulupien ja lukollisten tilojen käytöllä. Tosiasiallinen salassapito ei tarkoita, että tiedon tulee olla ainoastaan informaation haltijan tiedossa. Yrityssalaisuuden uskomisen ulkopuolisille, esimerkiksi neuvottelukumppaneille, ei merkitse tiedon ”omistusoikeuden” menetystä. Vaikka tieto on jaettu ulkopuolisille, ei se sinänsä osoita yrityksellä olevan tarkoituksena luopua yrityssalaisuudestaan.⁷⁸ Tällöin tulee kiinnittää huomio asianmukaisiin suojatoimenpiteisiin tiedon salassapidon turvaamiseksi. Tärkein tapa tosiasiallisen salassapidon turvaamiseksi on riittävän tehokkaan ja systemaattisen salassapitosopimuskäytännön luominen yhteistyökumppaneiden ja työntekijöiden kanssa toimittaessa. Tiedon ollessa useamman tahon hallussa on suurempi mahdollisuus, etteivät kaikki tahot huolehdi asianmukaisella tavalla tiedon tosiasiallisesta salassapidosta. Tiedon tultua tämän vuoksi yleisesti tunnetuksi, menettävät kaikki tiedon hallussapitäjät tiedon salassapitoon liittyvän kilpailuetunsa ja tieto yrityssalaisuuden lakisääteisen turvan.⁷⁹

Vaara taloudellisten vahinkojen syntymisestä salaisuuden haltijalle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle, ilmentää elinkeinonharjoittajan *salassapitointressiä*. Todellisen vahingon syntymistä ei vaadita. Lisäksi tiedon pitämisellä salassa on oltava erityinen merkitys tiettyihin tahoihin, yleensä kilpailijoihin, nähden.⁸⁰ Tällä tarkoitetaan tiedon ilmaisemisen erityisesti kilpailijoille voivan luonteenomaisesti vahingoittaa yritystä. Usein juuri kilpailijoilta löytyy se tietotaito, mitä tarvitaan tiedon merkityksen oivaltamiseksi sekä tiedon hyödyntämiseksi liiketoiminnassa. Salassapitointressi on mahdollista päätellä esimerkiksi tuotekehittelyyn uhratuista taloudellisista panoksista tai

⁷⁶ Vapaavuori 2005: 39.

⁷⁷ Castrén 1999: 268.

⁷⁸ Nyblin 2004: 209.

⁷⁹ Vapaavuori 2005: 46, 54.

⁸⁰ Castrén 1997: 268.

työtunneista. Salassapitointressiä osoittaa myös teknisten suojakeinojen käyttö tietovuotojen välttämiseksi eli tosiasiallinen salassapito.⁸¹ Lisäksi tavalla tai toisella tapahtuva liikesalaisuuksien tallentaminen voi kertoa yhtiöllä olevan salassapitointressi kyseistä tietoa kohtaan.

Tiedolla tulee olla taloudellista arvoa haltijalleen, jolloin se ei saa olla vanhentunut tai menettänyt merkitystään. Yrityssalaisuus on usein juuri uutuutensa vuoksi yritykselle tärkeä, vaikka sillä ei ole vastaavaa uutuusvaatimusta kuin patentilla. Yrityssalaisuuden koskiessa esimerkiksi vanhentunutta tekniikkaa, on elinkeinonharjoittajan vaikea perustella tiedon ilmaisemisen yritykselle aiheuttamia vahinkoja.⁸² Täysin yhdenmukaiset tiedot eivät nauti yrityssalaisuuden suojaa elinkeinonharjoittajan mahdollisesta tiukasta salassapitotahdosta huolimatta. Käytännössä yrityksen itsensä esittämät selvitykset tiedon yrityssalaisuuden luonteesta ovat keskeisessä asemassa ratkaistaessa tiedon lakisääteisen suojan olemassaoloa, koska yrityksellä on yleensä parhaimmat edellytykset tämän arvioinnin suorittamiseen.

Olennaista on, ettei tieto ole yleisesti tunnettu.⁸³ Julkistettu tieto voi vain poikkeuksellisesti olla yrityssalaisuus. Tämä on täysin riippuvaista esimerkiksi tiedon julkaisun laajuudesta sekä siitä, missä yhteydessä se on julkaistu⁸⁴. Vaikka monet kilpailijat tuntisivat tiedon, voi tieto säilyä yrityssalaisuutena. Jos esimerkiksi pahin kilpailija ei salaisuutta vielä tunne, voidaan yrityksellä katsoa olevan intressi tiedon pitämiseksi salaisena. Eri asia on se, voidaanko tiedon ”omistajan” katsoa luopuneen tiedon luottamuksellisuudesta, jos hän itse julkaisee yrityssalaisuuden. Tiedon salaisuusaste on siis suhteellinen.⁸⁵

3.2.3. Yrityssalaisuuden kohde

Yrityssalaisuuden tarkkaan sisällölliseen rajaukseen ei ole katsottu olevan tarvetta, koska elinkeinotoiminnassa tarvitaan mitä erilaatuisimpia kilpailijoilta suojattavia tietoja.⁸⁶ Tieto voi olla luonteeltaan tekninen, kuten tuotteen materiaaliyhdistelmä, piirustus tai kaava, taikka taloudellinen, kuten yrityksen orga-

⁸¹ Castrén 2006: 905.

⁸² Vapaavuori 2005: 43.

⁸³ Vapaavuori 2005: 44.

⁸⁴ Christou 1996: 478.

⁸⁵ HE 66/1988: 93.

⁸⁶ HE 66/1988: 92; Castrén 2003: 28.

nisaatiota ja sen liikesuhteita koskevat tiedot, budjetit, asiakasluettelo tai liikesopimukset. Taloudelliset tiedot voivat myös liittyä yrityksen markkinointiin tai tuotantoon, kuten tietoihin tuotteiden hankinnoista, hintapolitiikasta tai alennusjärjestelmästä.⁸⁷ Salaisuuksista osa sijoittuu yrityksen organisaatiota, toimintapolitiikkaa tai pitkän tähtäyksen suunnittelua koskevaan strategisen liiketiedon ryhmään. Lisäksi salaisuudet voivat koskea yrityksen hallinnollisia tietoja tai jopa yhteiskunnallisia seikkoja.⁸⁸

KHO 2002:90. Liikesalaisuuksina pidettiin muun muassa tietoja myyntimääristä, tietoja ja arvioita markkinaosuudesta sekä eräitä tietoja yhtiön tuloista.

Yrityssalaisuuden heterogeenisuus asettaa hankaluuksia sen tarkalle määrittämiselle, kun tieto saattaa olla yrityksestä, sen toimialasta, toiminnan laadusta, tiedon luonteesta, tai henkilöiden koulutustasosta riippuen hyvinkin erilaista. Siten yrityssalaisuuden käsite on riippuvainen kustakin soveltamistilanteesta.⁸⁹

Tiedon tallentamistapa ei ratkaise arviointia siitä, onko jokin tieto yrityssalaisuus vai ei. Tieto voi olla tallennettuna asiakirjaan, tuotteen prototyyppiin, tietokoneen muistiin tai tieto voi säilyä työntekijän mielessä muistinvaraisena. Olennaista on, että yrityssalaisuus on perusolemukseltaan tietoa. Siten yrityssalaisuus ei voi olla esine, jonka sellaisenaan voi anastaa, luovuttaa tai kätkeä.⁹⁰ Yrityssalaisuuden voi muodostaa kaikenlainen tekninen tai taloudellinen tieto, kirjallinen tai suullinen, muistinvarainen tai asiakirjoihin dokumentoitu⁹¹. Yrityssalaisuus voi myös koostua tiedoista, jotka ovat syntyneet jo tunnettujen rakenneosien tai osatoimintojen yhdistämisestä esimerkiksi uudeksi toimivaksi koneeksi.⁹² Tällaiselta yhdistelmältä vaaditaan kuitenkin tiettyä innovatiivisuutta.

Negatiivinen tieto voi olla yrityssalaisuus. Negatiivinen tieto täyttää yrityssalaisuuden tunnusmerkit hyvin, sillä tieto halutaan yleensä pitää salassa ja sen ilmaiseminen olisi omiaan vahingoittamaan yritystä. Negatiivinen tieto voi koskea esimerkiksi yrityksen heikkoa taloudellisesta tilaa tai johdon pätemättö-

⁸⁷ Ahvenainen & Rätty 1999: 142.

⁸⁸ Castrén 2006: 904; Vapaavuori 2005: 39.

⁸⁹ Vapaavuori 2005: 39.

⁹⁰ HE 66/1988: 92.

⁹¹ Castrén 2003: 28.

⁹² Castrén 2006: 904.

myyttä. Negatiiviseksi tiedoksi voidaan katsoa kalliin ja pitkäkestoisen tuotekehitysprosessin tuloksena saatu tieto tietyn valmistusmenetelmän toimimattomuudesta. Tieto voi tuoda etua yrityksen kilpailijalle säästämällä tältä tuotekehitykseen uhrattuja kustannuksia ja ohjaamalla tätä oikeaan suuntaan siinä, mitä pitää tehdä paljastamalla mitä ei pidä tehdä. Liikeyritysten välillä negatiivisia tietoja jaetaan vastapuolelle esimerkiksi yrityskauppoihin liittyvien *due diligence* -tarkastusten yhteydessä.⁹³

Yrityssalaisuuksien kohdalla vaikeinta on määritellä selkeät rajat sille, minkä tiedon katsotaan olevan yrityssalaisuuden suojan piirissä, ja mikä puolestaan voidaan katsoa kuuluvaksi työntekijän ammattitaitoon. Hallituksen esityksessä⁹⁴ on todettu, että tiedon ollessa tallennetussa muodossa, asiakirjana tai sähköisessä muodossa, on yleensä kysymys yrityssalaisuudesta muistinvarainen tieto ollessa osa työntekijän ammattitaitoa. Yrityssalaisuudelta vaaditaan, ettei tieto saa olla yleisesti tunnettua. Yleiseksi ammattitaidoksi tai -tiedoksi voidaan puolestaan katsoa sellainen perusosaaminen ja -asiantuntemus, joka on tunnusomaista ainakin merkittävälle osalle tietyllä alalla työskentelevistä ammattihenkilöistä.⁹⁵ Kuitenkin rajanveto yrityssalaisuuden ja ammattitaidon välille jää käytännössä tuomioistuinten varaan eikä yrityssalaisuuden tallennekeskeiseen tulkintaan voida luottaa.

Know how on osittain samansisältöinen liikesalaisuuden kanssa. Laajassa merkityksessä know how'lla tarkoitetaan kaikkea tietoa ja kokemusta, jota tarvitaan tietyn elinkeinon harjoittamiseksi. Know how, johon voidaan katsoa sisältyvän yleisen ammattitaidon lisäksi sellaista tietoa, joka ei toimialalla ole yleisessä tiedossa, on pääsääntöisesti yrityssalaisuuden suojan piirissä.⁹⁶ Ei-salainen know how on yleensä pitkälti sama asia kuin ammattitaitoisen henkilön yleinen ammattitaito ja kokemus taikka alan yleinen ammattitieto tai -taito.⁹⁷

⁹³ Vapaavuori 2005: 51–52.

⁹⁴ HE 53/2002

⁹⁵ Nyblin 2004: 213.

⁹⁶ HE 114/1978: 14.

⁹⁷ Vapaavuori 2005: 49.

3.3. Yritys- ja liikesalaisuuden lakisääteinen suoja

3.3.1. Yleistä

Läheisimmin yritys- ja liikesalaisuuksien suojaamiseen liittyvät laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa, rikoslaki sekä työsopimuslaki. Vaikka näiden lakien tarjoama suoja tiedolle on suhteellisen sama, lakien tavoitteet ovat jossain määrin erilaisia. Kaikissa säännöksissä tiedon suojasta on yksi yhtenäinen pyrkimys: Tarkoitus on estää tiedon oikeudeton ilmaiseminen tai käyttäminen niin, että tiedon haltijan menestys elinkeinotoiminnassa vaarantuu. Vaikka eri lakien säännökset ovat itsenäisiä suhteessa toisiinsa, voidaan tulkinta-apua hakea toisten lakien oikeuskäytännöistä.⁹⁸ Liikesuhteiden kannalta tärkeimmät säännökset sijaitsevat SopMenL:ssa, jonka neljännessä pykälässä suojataan liikesalaisuuksia. Liikesalaisuuksien suojaamisella pyritään estämään elinkeinonharjoittajan hallussa olevan liikesalaisuuden siirtyminen moraalisesti tuomittavalla tavalla toiselle elinkeinonharjoittajalle.⁹⁹

Rikoslain yrityssalaisuuksia koskevat rangaistussäännökset korvaavat muut liikesalaisuuksien suojaa koskevat aiemmat säännökset, mutta SopMenL:n teknisen esikuvan tai ohjeen väärinkäyttöä koskevat säännökset jäivät voimaan. Liike- ja ammattisalaisuuksien rikosoikeudellinen suoja perustui aikaisemmin rikoslain RL 38:3.2:n säännökseen ja SopMenL:n liikesalaisuuden väärinkäyttämistä koskeviin 4 ja 10.1 §:n säännöksiin. Säännösten ottaminen rikoslakiin katsottiin tarpeelliseksi tiedon ja sen taloudellisen merkityksen lisääntyessä. Tiedon arvo on usein suurimmillaan ennen kuin tietoa on edes mahdollista suojata patenteilla tai muilla immateriaalioikeuksien suojakeinoilla. Lisäksi tiedon koskemattomuutta on helpompi loukata.¹⁰⁰

Yrityssalaisuussäännökset sääntelevät kolmea tekotyyppeä:

- 1) yritysvalokopiointi (RL 30:4) koskee yrityssalaisuuden oikeudettonta hankkimista tarkoituksin oikeudettomasti ilmaista salaisuus tai käyttää sitä,
- 2) yrityssalaisuuden rikkominen (RL 30:5) koskee luvallisesti tietoon saadun yrityssalaisuuden oikeudettonta ilmaisemista tai käyttämistä, ja

⁹⁸ Nyblin 2004: 221.

⁹⁹ HE 114/1978: 14.

¹⁰⁰ Rautio 2002: 1043.

- 3) yrityssalaisuuden väärinkäyttö (RL 30:6) kieltää rikoslaissa rangaistavalla teolla tietoon saadun tai ilmaistun yrityssalaisuuden oikeudettoman käyttämisen tai ilmaisemisen toiselle.¹⁰¹

Salassapitorikoksia koskevat säännökset on sijoitettu rikoslain 38 lukuun. Salassapitorikokset kuuluvat yksityisyyttä suojaaviin säännöksiin, ja niillä pyritään tehostamaan luottamuksellisten tietojen ja liike- ja ammattisalaisuuksien suojaa. Rikoslaissa on säädetty ainoastaan salassapitovelvollisuuden rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta. Salassapitovelvollisuuden sisältö on jätetty kokonaan rikoslain ulkopuolisesta lainsäädännöstä riippuvaiseksi.¹⁰²

Työsopimuslaki koskee työntekijän ja työnantajan välistä suhdetta. Työntekijällä on työsopimuslain (TSL 3 § 1 mom.) mukaan lojaliteettivelvoite työnantajaa kohtaan, mikä edellyttää työntekijää ottamaan huomioon työnantajan edut työtehtäviä hoitaessaan. Työnantajan yrityssalaisuuksia työssään tarvitsevan henkilön lojaliteettivelvoite estää tätä ilmaisemasta tai käyttämästä saamiaan tietoja vastoin työnantajan etuja. Yrityssalaisuuksien paljastaminen ulkopuolisille rikkoo lojaliteettivelvoitetta, koska tämä useassa tapauksessa vahingoittaa yritystä ja aiheuttaa taloudellisia menetyksiä. Yrityssalaisuuksien suojaaminen on koettu kuitenkin niin tärkeäksi, ettei sitä voida jättää pelkän lojaliteettivelvollisuuden varaan. TSL 3:4.1:n ensimmäisessä virkkeessä työntekijää kielletään ilmaisemasta työnantajan liike- ja ammattisalaisuuksia.¹⁰³

3.3.2. Tekopiiri

SopMenL:n säännöksillä on erityinen merkitys, sillä ne sääntelevät nimenomaan elinkeinonharjoittajien välisiä suhteita. Säännökset asettavat elinkeinonharjoittajalle liikesuhteisiin liittyviä käyttäytymissääntöjä. Lisäksi SopMenL:n 4 § 3 momentti määrittää ainoana säännöksenä organisaatioiden tasolla yleisen yrityssalaisuuksia koskevan salassapitovelvoitteen. Työsopimus ja rikoslain säännökset sääntelevät sen sijaan luonnollisen henkilön toimintaa.¹⁰⁴

¹⁰¹ Rautio 2002: 1043.

¹⁰² Rautio 2002: 1206.

¹⁰³ Tiitinen & Kröger 2003: 212, 223.

¹⁰⁴ Vapaavuori 2005: 85; 115.

SopMenL:n 4.1 §:n vastaiseen menettelyyn voi syyllistyä sekä yrityksen kilpailija että sen oma työntekijä. Lisäksi laissa on erikseen kielletty tällaisen yritysvakoilulla hankitun tiedon saman tahon toimesta tapahtuva käyttäminen tai ilmaiseminen. SopMenL:n 4.2 § vastaa rikoslain 30:5 §:ä, joissa molemmissa on osapuolten välillä oltava palvelussuhde, mihin salassapitovelvollisuus perustuu. SopMenL:n 4.3 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus koskee puolestaan sitä, joka toimii elinkeinonharjoittajan puolesta. Tällaiseksi tahoksi on katsottu esimerkiksi markkinointiyhtiö, arkkitehti tai toimeksiantosuhteessa toimiva mainostoimisto. Säännöksessä tarkoitettu salassapitovelvollisuus on yksisuuntainen, sillä siihen on sidottu ainoastaan tiedon vastaanottaja. Siten SopMenL:n 4.3 § ei koske läheskään kaikkia liikesuhteita.

Rikoslaisissa on osana säännöksistä rajattu sitä piiriä, jonka toimintaan säännöksiä voidaan soveltaa. Rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyyn yritysvakoiluun voi syyllistyä kuka tahansa luonnollinen henkilö, myös yrityksen oma työntekijä. Lähtökohtana on se, että tiedon hankkiminen on ollut oikeudetonta, jolloin tietoa hankkii sellainen henkilö, jonka tietoon yrityssalaisuutta ei ole tarkoitettu sekä teon on tullut tapahtua jollakin laissa erikseen kuvatulla tekotavalla.¹⁰⁵ Tiedon on oltava hankittu yrityssalaisuuden haltijalta salassa ja tämän suorittamista suojoitoimenpiteistä huolimatta¹⁰⁶.

Yrityssalaisuuden rikkomiseen ei voi syyllistyä kuka tahansa. Tekijältä edellytetään tiettyä asemaa, ja tekijä tämän asemansa vuoksi on luvallisesti saanut tiedon yrityssalaisuudesta. Yrityssalaisuuden rikkoja voi olla palvelussuhteessa toiseen (yleisimmin yhtiöön), tietyssä luottamustoimessa, toimeksiantosuhteessa tai muussa luottamuksellisessa liikesuhteessa, tai tekijä voi olla saanut tiedon saneerausmenettelyn yhteydessä.¹⁰⁷ Palvelussuhde viittaa lähinnä työsuhteisiin kun taas luottamustoimessa oleminen edellyttää henkilöltä tiettyä asemaa organisaatiossa.

Yrityssalaisuuden rikkomista koskeva säännös koskee myös luottamuksellisen liikesuhteen perusteella tiedon saanutta. Luottamuksellisella liikesuhteella tarkoitetaan lain esitöiden¹⁰⁸ mukaan esimerkiksi kahden yrityksen välisiä sopi-

¹⁰⁵ Nyblin 2004: 228–229.

¹⁰⁶ HE 66/1988: 84.

¹⁰⁷ Ks. 3.3.4.

¹⁰⁸ HE 66/1988: 86.

musneuvotteluja tai muuta luottamuksellista neuvonpitoa, jonka yhteydessä joudutaan paljastamaan muuten suojattuja yrityssalaisuuksia. Tällöin ei siis edellytetä, että osapuolten välillä olisi solmittu sopimussuhde. Jos neuvottelut eivät johtaisikaan aiottuun sopimukseen, liikesuhteen luottamuksellisuus edellyttäisi, ettei toiselle kuuluvaa yrityssalaisuutta oikeudettomasti ilmaista tai käytetä. Vaikka säännöksestä voisi toisin päätellä, voinee yrityssalaisuuden väärinkäytöstä rangaistavana tahona olla vain luonnollinen henkilö. Säännös soveltuu siten lähinnä tapaukseen, jossa tietoa vastaanottavana osapuolena on itsenäinen elinkeinonharjoittaja, mikä ei estä vastaanottajana olevaa yritystä organisaationa ilmaisemasta tai käyttämästä yrityssalaisuutta, koska sitä yhtiönä ei voida rangaista. Vastaanottavan yrityksen velvollisuus olla oikeudettomasti ilmaisematta ja käyttämättä tietoa voi sen sijaan perustua SopMenL:n 4.3 §:n, sopimukseen tai muuhun syyhyn.¹⁰⁹

Työsopimuslain säännökset koskevat työ- tai palvelussuhteen osapuolia. Yrityssalaisuuksien suhteen lain säännösten tarkoituksena on suojata työnantajan työntekijän työnantajan elinkeinotoimintaa vahingoittavia tekoja vastaan asettamalla osapuolille tietyt oikeudet ja velvollisuudet lain tasolla. Työsuhteen tunnusmerkit tulee täytyä, jotta osapuolten välillä olisi luotu työsuhde.

3.3.3. Suojattava tieto

Vaikka SopMenL:ssa ja RL:ssa käytetty terminologia eroaa toisistaan, käytännössä niissä esiintyvillä termeillä tarkoitetaan samaa, ja siten suojataan samoja tietoja eli yritys- ja liikesalaisuuksia.¹¹⁰ SopMenL:ssa (SopMenL 4 § 3 mom.) on lisäksi säännökset koskien teknisiä esikuvia ja ohjeita. Teknisillä esikuvilla ja ohjeella tarkoitetaan jokaista sellaista teknistä toimintaohjetta tai -mallia, jota tavalla tai toisella on mahdollista käyttää elinkeinotoiminnassa. Esimerkkeinä teknisistä esikuvista voidaan mainita erilaiset piirroksot, mallit, kaavat, tekstiilimallit sekä uudet kaupalliseen käyttöön tarkoitetut pakkausnäytteet. Tekninen ohje voi olla esimerkiksi resepti tai kuvaus, joka on kirjallisessa tai suullisessa muodossa.¹¹¹ SopMenL:n 4.3 §:n soveltaminen edellyttää, että osapuolten välille on solmittu toimeksiantosuhde, ja salassapitovelvoite asetetaan toimeksisaajalle, ei molemmille.

¹⁰⁹ Vapaavuori 2005: 98–99.

¹¹⁰ Ks. 3.2.1.

¹¹¹ HE 114/1978: 15; Nyblin 2004: 212.

Teknisten esikuvien ja ohjeiden suoja on merkittävä yrityssalaisuuksien suojaamisen kannalta, sillä niille ei aseteta vastaavaa salaisuusvaatimusta kuin yrityssalaisuudelle. Teknisten esikuvien tai ohjeiden tunnusmerkistö täyttyy huomattavasti helpommin kuin yrityssalaisuuden. Siten yrityksen etujen mukaista on oikeusprosessissa vedota ainakin toissijaisesti SopMenL 4.3 §:ään, jos on epävarmaa, täyttyykö yrityssalaisuuden tunnusmerkistö.¹¹²

Salassapitorikoksia koskevan säännöksen mukaan salassa pidettävä tieto voi olla yksityisen tai perheen salaisuuden lisäksi myös yrityssalaisuus. Säännös on merkittävä lisä lakisääteiseen yrityssalaisuuksien suojaan, sillä sen soveltamisedellytykset eivät ole yhtä tiukat kuin rikoslain 30 luvun säännösten.¹¹³ Säännös ei esimerkiksi edellytä tekijällä olevan hyötymis- tai vahingoittamistarkoitusta.

Työsopimuslaki koskee liike- ja ammattisalaisuuksia. Ammattisalaisuuksien paljastamiskielto ei kuitenkaan estä sitä, että muistinvaraisesti käytetään hyväksi aikaisemman työnantajan palveluksessa ollessa saatua kokemuseräistä tietoa. Yleiseen ammattitaitoon perustuvat seikat eivät ole ammatti- tai liikesalaisuuksia.¹¹⁴ Ammattitaitoon kuuluvaksi katsotaan yleensä sellainen tieto, joka siirtyy työntekijän muistissa. Silloin, kun tieto on tallennetussa muodossa, asiakirjassa tai sähköisenä, kyse on yleensä liikesalaisuudesta.¹¹⁵ Tämä ei kuitenkaan ole selkeä jako niin, että työntekijä voisi täysin luottaa yrityssalaisuuden tallennekeskeiseen tulkintaan¹¹⁶. Lisäksi ammattitaidon määrittelyssä on huomioitava jokaisen työntekijän henkilökohtainen osaaminen ja tietotaito.

Rajanveto yrityssalaisuuden ja ammattitaitoon kuuluvan tiedon välillä on vaikeaa.¹¹⁷ Näiden kahden luokan välinen läheinen yhteys perustuu siihen, että työnantajan yrityssalaisuudet muodostuvat usein juuri työntekijöiden aikaansaannoksista. Yrityssalaisuuden käsite on suhteellinen ja tilannesidonnainen esimerkiksi yritysten toimialan vaikuttaessa siihen, jolloin on mahdollista, että tieto voidaan lukea yrityssalaisuudeksi työntekijän työsuhteen kestäessä. Työ-

¹¹² Vapaavuori 2005: 76, 118.

¹¹³ Vapaavuori 2005: 110.

¹¹⁴ Koskinen 2002: 4. Ks. KKO 1989: 39.

¹¹⁵ HE 53/2002.

¹¹⁶ Ks. 3.2.3, s.27. Tiitinen ym. 2003: 223.

¹¹⁷ HE 114/1978: 14.

suhteen päätyttyä sama tieto voidaan kuitenkin katsoa työntekijän ammattitaitoon kuuluvaksi.

Nämä rajanveto-ongelmat koskevat myös liikeyrityksiä. Mikäli yritysten välisessä salassapitosopimuksessa on määritelty luottamuksellinen tieto osittain vastaanottavan yrityksen työntekijöiden ammattitaidon kanssa yhteneväksi, saattaa tästä aiheutua hankaluuksia vastaanottavalle yritykselle. Se voi kohdata vaikeuksia omien työntekijöidensä sitomisessa vastaavaan salassapitovelvoitteeseen ja siten vaarantaa omien sopimusvelvoitteidensa täyttämisen. Lisäksi palkatessaan uusia työntekijöitä, yrityksen omien etujen mukaista on tiedustella työntekijältä, mitä yrityssalaisuuksiin liittyviä velvoitteita tällä on edellistä työnantajaansa kohtaan. Esimerkiksi tulevan työnantajan on rikosoikeudelliseen vastuuseen joutumisen välttämiseksi hyvä tietää tulevan työntekijänsä salassapitosopimuksista, jotka tämä on solminut entisen työnantajansa kanssa.¹¹⁸

3.3.4. Tekotapa

SopMenL 1 §:n yleislauseke kieltää käyttämästä elinkeinotoiminnassa hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimantonta menettelyä. Hyvän liiketapa ei tarkoita aina samaa, vaan se muokkautuu yhteiskunnan kehityksen mukana. Toisen yrityssalaisuuksien ilmaisemista tai hyödyntämistä ilman lupaa tuskin voidaan pitää hyvän tavan mukaisena menettelynä, jolloin yleislausekkeeseen vetoaminen on mahdollista.¹¹⁹

SopMenL:n 4.1 § koskee yritysvakoilua¹²⁰. Säännöksen mukaan kukaan ei saa oikeudettomasti hankkia tai yrittää hankkia tietoa liikesalaisuudesta eikä käyttää tai ilmaista näin hankkimaansa tietoa. Olennaista on tiedon oikeudeton hankkiminen, mikä voi täyttää myös rikoslain yritysvakoilun tunnusmerkit. Kielto on ajallisesti rajoittamaton. Säännöstä ei yleensä sovelleta liikesuhteessa, minkä on katsottu olevan mahdollista ainoastaan karkeissa väärinkäyttötilanteissa.¹²¹

© Vapaavuori 2005: 62–63.

¹¹⁹ Haarmann 2006: 338.

¹²⁰ Haarmann 2006: 356.

¹²¹ Castrén 1973: 116.

SopMenL:n 4.3 § on kysymys lähinnä erilaisten toimeksiantojen yhteydessä tiedoksi saaduista liikesalaisuuksista. Siinä on lisäksi säännökset, jotka kieltävät teknisen esikuvan tai ohjeen oikeudettoman ilmaisemisen ja käyttämisen¹²². Teknisten esikuvien ja teknisten ohjeiden suoja perustuu seikkaan, että ne ovat luottamuksellisesti uskottu jollekulle tietyn tehtävän suorittamiseksi tai muuten liiketarkoituksessa, ei salaisuuden olemassaoloon. Tällainen edellä mainittu liiketarkoitus on esimerkiksi tarjousten antamisen yhteydessä luovutettu tekninen ohje. Yritysten välisissä neuvotteluissa, jotka koskevat yhteistyön käynnistämistä, voidaan teknisiä esikuvia tai ohjeita niin ikään uskoa toiselle osapuolelle. Vaikka neuvottelut eivät johtaisikaan tulokseen, ei toinen osapuoli saa käyttää toisen esikuvia ja ohjeita, ellei toisin ole sovittu.¹²³ Koska lyhyttäkin toimeksiantoa suorittavalle uskotaan usein yrityksen arvokkaita liikesalaisuuksia, on välttämätöntä, että salassapitovelvollisuus on ehdoton ja ajallisesti rajoittamaton.¹²⁴ Suoja-aika kestää niin kauan kuin tiedolla on taloudellista merkitystä.

SopMenL:n 4.4 § koskee kaikkia edellisiä kyseisen pykälän momentteja. Kysymys on tiedon oikeudettomasta hankinnasta tai ilmaisusta. SopMenL 4.4 § kieltää alun perin oikeudettomasti hankitun tiedon vastaanottajaa käyttämästä tai ilmaisematta tietoa. Tiedon vastaanottajan tulee olla tietoinen tiedon oikeudettomasta hankinnasta tai ilmaisusta. SopMenL ei kuitenkaan edellytä, että tieto olisi saatu suoraan siltä, joka tiedon hankkinut. Kielto on ajallisesti rajoitettu aikaan, jolloin tiedolla on taloudellista merkitystä.¹²⁵

Rikoslain 30:4–6 §:n säännöksiä erottaa se, että yritysvakoilulla suojataan tiedon oikeudetonta hankkimista, kun taas yrityssalaisuuden rikkominen ja väärinkäyttö koskevat tällaisen tiedon oikeudetonta ilmaisemista ja käyttämistä. Pelkkä yrityssalaisuutta koskevan tiedon vastaanottaminen ei ole lähtökohtaisesti rangaistavaa RL 30 luvun 4–6 §:n säännösten mukaan.¹²⁶

Yritysvakoilu on kyseessä silloin, kun joku oikeudettomasti hankkii tiedon toiselle kuuluvasta yrityssalaisuudesta

¹²² Se, jolle työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa on uskottu tekninen esikuva tai tekninen ohje, ei saa sitä oikeudettomasti käyttää tai ilmaista

¹²³ HE 114/1978: 15. Ks. KKO 1991:11.

¹²⁴ HE 114/1978: 15.

¹²⁵ HE 114/1978: 15.

¹²⁶ Nyblin 2004: 207, 218.

- 1) tunkeutumalla ulkopuolisilta suljettuun paikkaan taikka ulkopuolisilta suljettuun järjestelmään,
- 2) hankkimalla haltuunsa tai jäljentämällä asiakirjan tai muun tallenteen taikka muulla siihen rinnastettavalla tavalla
- 3) tai käyttämällä teknistä erikoislaitetta

tarkoituksin oikeudettomasti ilmaista tällainen salaisuus tai oikeudettomasti käyttää sitä. Yritysvakoilua koskevassa säännöksessä on tyhjentävästi lueteltu ne tekotavat, joilla tieto tulee olla saatu sen oikealta haltijalta. Tunkeutumisella tarkoitetaan joko fyysistä tunkeutumista esimerkiksi yrityksen toimitiloihin tai murtautumista sen suojattuihin tietojärjestelmiin. Jäljentämisellä tarkoitetaan lähinnä kopiointia, mikä voi tapahtua myös käsin. Säännöksen tunnusmerkin ”hankkii tiedon” mukaan riittävää on, että tekijä onnistuu saamaan yrityssalaisuuden käsiinsä. Tämän ei edellytetä itse ymmärtävän salaisuuden sisältöä.¹²⁷ Lisäksi tekijällä tulee olla tiedon hankintahetkellä tarkoitus ilmaista tieto ulkopuolisille tai itse hyödyntää sitä, mikä edellyttää teolta suunnitelmallisuutta eli tahallisuutta. Hyötymistarkoitusta ei sen sijaan vaadita.¹²⁸

Yritysvakoilulla hankitun tiedon tulee täyttää kaikki yrityssalaisuuden tunnusmerkit. Vaikka tiedon hankintatapa olisi hyvin moitittava, eivät säännökset tule sovellettavaksi, jollei tietoa lueta yrityssalaisuudeksi. Oikeudeton tiedonhankinta ei tarkoita, ettei tiedonhankkijan ole mahdollista tuntea yrityssalaisuutta ennestään. Tällöin kyse on siitä, että tiedonhankkija hankkii itselleen yrityssalaisuutta koskevia tietoja sellaisella tavalla ja sellaisissa olosuhteissa, joissa tiedonhankintaa on mahdollista pitää oikeudettomana.¹²⁹ Yritys on säädetty rangaistavaksi.

Yrityssalaisuuden rikkomiseen syyllistyy henkilö, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai vahingoittaakseen toista oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

- 1) ollessaan toisen palveluksessa

¹²⁷ Nyblin 2004: 233.

¹²⁸ Rautio 2002: 1046.

¹²⁹ Nyblin 2004: 229–230.

- 2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa tai
- 4) saneerausmenettelyn yhteydessä.

Ilmaiseminen voi tapahtua kahdella tavalla: henkilö joko itse kertoo salaisuuden tai luovuttaa ulkopuolisille tallenteen, joka sisältää yrityssalaisuuden, tai antaa ulkopuolisille mahdollisuuden tutustua tällaiseen tallenteeseen. Oikeudettomalla ilmaisemisella tarkoitetaan esimerkiksi tiedon myymistä kilpailvalle yritykselle tai jollekulle, joka uskoo voivansa myydä tiedon eteenpäin. Tiedon käyttö merkitsee tiedon hyödyntämistä omiin tarkoituksiin. Teknisluonteisten yrityssalaisuuksien käyttäminen ilmenee usein niin, että tietoa hyödynnetään esimerkiksi jonkin tuotteen rakentamisessa. Taloudellisluonteisten salaisuuksien käyttäminen ilmenee eri tavalla. Esimerkiksi toisen yrityksen tuotteiden valmistamisen kustannusrakennetta voidaan hyödyntää omien tuotteiden hinnoittelussa, jolloin yrityssalaisuudet ohjaavat toisen yrityksen ratkaisuja.¹³⁰ Samaa tarkoitetaan RL:n 30:6 §:ssä tiedon ilmaisemisella ja käyttämisellä.

Yrityssalaisuuden väärinkäytöstä voidaan rangaista henkilöä, joka oikeudettomasti

- 1) käyttää rikoslaissa rangaistavaksi säädettyllä teolla tietoon saatua tai ilmaistua toiselle kuuluvaa yrityssalaisuutta elinkeinotoiminnassa taikka
- 2) hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä ilmaisee tällaisen salaisuuden.

Asialliselta sisällöltään RL 30:6 § on tarkoitettu vastaamaan SopMenL:n 4.4 §:n kieltoa. Säännöksiä on kuitenkin rajoitettu toisistaan poikkeavalla tavalla. SopMenL 4.4 §:n soveltaminen edellyttää tiedon olevan saatu toiselta henkilöltä, kun taas RL 30:6 §:ä voidaan soveltaa myös sellaiseen henkilöön, joka itse on hankkinut tiedon rangaistavalla teolla. Tällainen esirikos voi olla mikä tahansa rikoslaissa rangaistavaksi säädetty teko.¹³¹

¹³⁰ Nyblin 2004: 241–242.

¹³¹ Nyblin 2004: 245.

Säännöksen rajaus elinkeinotoimintaan merkitsee, ettei tiedon hyödyntäminen yksityisessä kotitaloudessa tai harrastustoiminnassa ole rangaistavaa. Rangaistavaa on yrityssalaisuuden oikeudeton ilmaiseminen taloudellisessa hyötymistai hyödyttämistarkoituksessa. Tiedon julkaiseminen taloudellista hyötyä tavoitellen ei siis ole sallittua. Jos tiedon julkistamisella on puhdas journalistinen tarkoitus esimerkiksi merkittävien tuoteturvallisuuspuutteiden esille nostaminen, tässä toiminnassa ei ehkä voida katsoa olevan taloudellista hyötymistarkoitusta.¹³² Kiellolla taloudellisen hyödyn tavoittelusta pyritään yrityssalaisuuksien edelleen myymisen torjumiseen, jolloin ei ole epäilystä siitä, etteikö toiminnalla tavoiteltaisi taloudellista etua.¹³³

Salassapitorikoksesta (RL 38:1) voidaan rangaista henkilöä, joka laissa tai asetuksessa säädetyn taikka viranomaisen lain nojalla erikseen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti

- 1) paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimessaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, taikka
- 2) käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi.

Säännös voi tulla sovellettavaksi sellaiseen yrityssalaisuuden luvattomaan paljastamiseen, jossa tekijä ei tavoittele joko itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai tämän ei ole tarkoitus vahingoittaa toista.

Työsopimuslaissa suojataan työnantajan ammatti- ja liikesalaisuuksia (TSL 3:4 §). Säännöksen mukaan työntekijä ei saa työsuhteen kestäessä käyttää hyödykseen tai ilmaista muille työnantajansa ammatti- ja liikesalaisuuksia. Kielto jatkuu myös työsuhteen päätyttyä, jos tieto on saatu oikeudettomasti. Oikeudeton on tiedon käyttäminen tai ilmaiseminen ilman työnantajan suostumusta tai tämän antamien työssä noudatettavien ohjeiden vastaisesti. Työntekijän, joka työssään joutuu tekemisiin liikesalaisuuksien kanssa, on käytettävä liikesalaisuuksia suorittaakseen tehtävänsä asianmukaisesti ja usein jopa ilmaista näitä työnantajansa liikekumppaneille. Työntekijällä ei ole milloinkaan oikeutta hankkia tietoa sellaisista yrityssalaisuuksista, joita hän ei tarvitse työtehtäviensä suorittamiseksi. Vaikka työnantajaa laissa suojataan, yrityksen on

¹³² HE 66/1988: 87.

¹³³ Rautio 2002: 1050.

hyvä huolehtia paitsi liikekumppaneiden myös omien työntekijöidensä sitomisesta asianmukaisesti salassapitovelvoitteisiin.

TSL 3:4 § ei estä tekemästä sellaista salassapitosopimusta, mikä ulottuu työsuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan¹³⁴. Tällöin tulee huomioida salassapitosopimuksen yhteys kilpailuoikeudellisiin kysymyksiin. Kilpailuoikeus on pakottavaa lainsäädäntöä, josta osapuolet eivät voi sopimuksella toisin poiketa. Salassapitosopimusta ja kilpailukieltosopimusta pidetään tosiaan lähellä olevina sopimustyyppeinä. Kilpailukieltosopimuksella estetään työntekijä väliaikaisesti harjoittamasta työnantajan kanssa kilpailevaa liiketoimintaa tai rajoitetaan tämän mahdollisuutta toimia uuden työnantajan palveluksessa. Kilpailukieltosopimuksen tarkoituksena voi olla esimerkiksi yrityksen koulutusinvestointien turvaaminen. Kilpailukieltosopimuksessa sovittu työnantajan liike- ja ammatillisuuksien suoja ei saa yleensä olla TSL:n 3:4.1 §:n säännöksessä säädettyä suojaa laajempi, minkä lisäksi tällainen työntekijän toimintaa rajoittava sopimus voidaan tehdä ainoastaan erityisen painavasta syystä. Työntekijän ollessa tiivistä tekemisissä liike- ja ammatillisuuksien kanssa, voi olla tällainen erityisen painava syy.¹³⁵

Salassapitovelvollisuuden voimassaoloa koskevat rajoitukset eivät ole lainsäädännössä yhteneväisiä. Yrityssalaisuuksien suoja katkesi ennen kaikissa säännöksissä heti palvelusajan päättymisen jälkeen. Vastaava rajaus on edelleen SopMenL:n 4 §:ssä ja työsopimuslain 3:4.1 §:ssä. Rajauksen puuttumista on perusteltu työvoiman liikkuvuuden ja uusien yritysten perustamisen helpottamisella, työntekijän ammattitaidon ja yrityssalaisuuden välisen rajanvedon vaikeudella sekä mahdollisuuksilla suojata yrityssalaisuuksia sopimusperusteisesti. Rikoslain 30:5 §:ssä on salassapitovelvollisuutta tehostettu pidentämällä salaisuuden rikosoikeudellinen suoja kahteen vuoteen palvelusajan päättymisestä. Suoja-ajan pidennys koskee kuitenkin ainoastaan toisen palveluksessa olleita. Muiden ryhmien kohdalla ratkaisevaa on tiedon säilyminen salassa ja yrityssalaisuuden tunnusmerkkien täytyminen, jolloin salassapitovelvollisuus voi olla hyvinkin lyhyt tai huomattavasti pidempi.¹³⁶

¹³⁴ Haarmann 2006: 354.

¹³⁵ Tiitinen ym. 2003: 226–228.

¹³⁶ Castrén 2003: 31.

4. SUOJATTAVAN INFORMAATION TÄSMENTÄMINEN SOPIMUKSELLA

4.1. Salassa pidettävän tiedon yksilöinti

4.1.1. Sopimuksenmukainen luottamuksellinen tieto

Salassapitosopimuksissa käytetään suojattavasta tiedosta tavallisesti nimitystä luottamuksellinen tieto termien yritys- tai liikesalaisuus sijaan. Luottamuksellinen tieto on tällöin se informaatio, jota salassapitovelvoite koskee. Luottamuksellisen tiedon määrittelyn edellytyksenä on, että luovuttava osapuoli tietää mitä luottamuksellista tietoa sillä on, kuinka tärkeää kyseisen tiedon salassapito on, ja miten sitä parhaiten pitäisi suojella. Usein yritykset eivät kuitenkaan ole tietoisia yrityssalaisuuksistaan.

Informaation kulkusuunta ratkaisee tiedon luovuttajan ja tiedon vastaanottajan kussakin tilanteessa. Molempien osapuolten luovuttama tieto on kuitenkin usein määritelty samalla termillä¹³⁷. Osapuolten on varottava sellaista ehdon muotoilua, jonka mukaan luottamuksellista tietoa luovuttanut olisi sidottu salassapitovelvoitteisiin myös oman tiedon osalta. Sopimuksen tarkoituksen perusteella on kuitenkin usein selvää, että kumpikin osapuoli on sitoutunut salassapitovelvoitteisiin ainoastaan vastapuolen luovuttaman tiedon osalta. Myös salassapitovelvollisuuden rajoitus, joka sulkee jo hallussa olevan tiedon velvoitteen ulkopuolelle, selventää mitä tietoa vaitiolo- ja käyttämisrajoitukset kummankin osapuolen kohdalla koskee.

Salassa pidettävä tieto tulee muotoilla niin, ettei vastapuolen jo sen perusteella ole mahdollista saada käsitystä siitä, mitä luottamuksellinen tieto käsittää. Luovuttajalla ei ole velvollisuutta informoida vastapuolta tiedon luottamuksellisuudesta ilman nimenomaista sitoutumista siihen. Vastaanottajan itsensä tulee kyetä määrittämään, mihin tietoon salassapitovelvollisuus kohdistuu. Riippumatta siitä ymmärtääkö vastaanottava puoli tai millaiset edellytykset tällä yleensä on ymmärtää tiedon luottamuksellisuus, tällä on velvollisuus olla yleisesti perillä luovutetusta tai saatavillaan olevasta luottamuksellisesta informaati-

¹³⁷ luottamuksellinen tieto

tiosta. Osapuolten on tiedettävä, tai ainakin pitäisi tietää, mitä informaatiota salassapitovelvollisuus koskee. Luottamuksellisen tiedon ollessa määritelty ilman selkeitä rajoja, on luovuttajan etujen mukaista mainita luovuttamansa tiedon luottamuksellisuudesta luovutustilanteen yhteydessä tai välittömästi sen jälkeen esimerkiksi vahvistamalla tietyn tiedon luovutus kirjallisesti, jolloin tulkinnanvaraisuus tiedon luonteesta poistetaan. Jos yrityksellä on tapana antaa tällainen kirjallinen tai suullinen vahvistus, saattaa vastaanottaja ajatella vahvistuksen antamisen unohtuessa tiedon olevan vapaasti käytettävissä, vaikka osapuolten välinen salassapitosopimus ei edellytä merkintää tehtäväksi.

Tiedon vastaanottajalta voidaan vaatia kuittausta tiedon vastaanottamisesta. Siten yritys pystyy tarvittaessa todistamaan vastapuolen saaneen tietyn tiedon haltuunsa ja vastaanottava osapuoli saa suojaa sitä vastaan, että tietoa luovutettaisiin salassapitosopimuksesta tietämättömille tahoille. Käytäntö on hyödyllinen suurissa yrityksissä, koska sen avulla tiedon vastaanottamista ja luovuttamista on helpompi kontrolloida sekä todistaa vaihdon tapahtuneen.¹³⁸

4.1.2. Luottamuksellisen tiedon määritelmä

Salassa pidettävän tiedon määrittelyyn vaikuttaa se,

- 1) kuka on tiedon vastaanottaja ja kuka luovuttaja,
- 2) onko suurin huoli tiedon julkiseksi tulo vai sen käyttö muuhun tarkoitukseen,
- 3) solmitaanko sopimus kilpailijoiden välillä,
- 4) onko toinen osapuoli sopimussuhteessa myös kilpailijan kanssa
- 5) miten tärkeä merkitys tiedolla on sen luovuttajan liiketoiminnassa, ja
- 6) miten dynaamisesta alasta on kysymys.¹³⁹

Luottamuksellinen tieto voidaan määritellä usealla eri tavalla. Luottamuksellista voi olla:

- 1) kaikki luovutettava tieto

Määritelmä on tiedon luovuttajan etujen mukainen ja poistaa tarpeen yksilöidä tiedon luovutustarkoitus tai luovutettava tieto. Tiedon luovutus aikaansaa sa-

¹³⁸ Vapaavuori 2005: 197.

¹³⁹ Rahnasto 2001: 84–85.

lassapitosopimuksen synnyn mukaisten velvoitteiden synnyn. Vastaanottajalle luovutetun tiedon dokumentointiin liittyvät velvollisuudet poistuvat, jos salassapitovelvollisuus on liitetty missä tahansa muodossa ja sisältöisenä luovutettavaan tietoon. Sopimusta laadittaessa ei välttämättä tiedetä, mitä tietoa osapuolten välillä tullaan luovuttamaan, jolloin on tarkoituksenmukaista määritellä luottamuksellinen tieto mahdollisimman laajasti käsittämään kaiken osapuolten välillä liikkuvan tiedon sen muodosta riippumatta. Näin kaikki epämääräiseltäkin tuntuva tieto tulee sidotuksi ilmaisu- ja käyttörajoitukseen. Lisäksi ehdon muotoilu pienentää riskiä tiedon paljastumisesta ja antaa tiedon luovuttajalle turvallisen olon. Vaarana on salassa pidettävän tiedon määritelmän ollessa näin laaja vastapuolen suhtautuvan tiedon salassapitoon vähemmän vakavasti.

Ehdosta saa tasapuolisemman tiedon vastaanottajaa kohtaan mainitsemalla ainoastaan luovutetun luottamuksellisen tiedon olevan sopimuksen mukaista luottamuksellista tietoa. Lisäksi ehtoon voidaan ottaa rajoitus, jonka mukaan tieto on luottamuksellista, paitsi sellainen tieto, joka on selvästi eiluottamuksellista tai, minkä kohdalla ei toisin mainita luovutushetkellä. Vaikka kaiken osapuolten välillä luovutettavan tiedon määrittely luottamukselliseksi saattaa tuntua tiedon vastaanottajan kannalta raskaalta, soveltuu luovutettuun tietoon usein jokin tiedon salassapitovelvoitteen rajoitus.¹⁴⁰

Jos salassa pidettävä tieto on rajoitettu koskevaksi kaikkea määriteltä yhteistyön kohdetta, pyrkimyksenä on tavallisesti suojata tiettyä alaa tai tiettyä teknologiaa koskevia tietoja. Samalla halutaan turvata oman yrityksen myöhempi toiminta. Sopimuksessa määriteltä luovutustarkoitus rajaa sitä tietoa, minkä voidaan katsoa olevan luottamuksellista. Jos kaikki tiettyyn tarkoitukseen liitetty tieto veloitetaan salassa pidettäväksi, pyritään estämään se, että yhteistyön aikana osapuolten välillä siirtyisi muutakin kuin luottamuksellista tietoa.

Salassapitosopimukseen otetaan yhä useammin ehto, jolla sovitaan tiedon olevan vapaasti käytettävissä, ellei sitä nimenomaisesti sovita salaiseksi. Jos yritys on kehittämässä saman alan ratkaisuja ja salassapitositoumukset saattaisivat rajoittaa yrityksen toimintamahdollisuuksia, luottamuksellinen tiedoksi ei erityisesti sovita mitään. Tämä vaatii yritykseltä kykyä kontrolloida luovutettavaa tietoa.¹⁴¹

¹⁴⁰ Vapaavuori 2005: 200.

¹⁴¹ Rahnasto 2001: 85.

2) luottamuksellisiksi luovutushetkellä merkityt tiedot

Ehto edellyttää asiakirjaan tai muuhun tallennevälineeseen tehtyä merkintää luottamuksellisuudesta (*confidential* tai *proprietary*). Tällöin tulee olla selkeätä se, että tieto luovutetaan sellaisessa muodossa, että merkintä on mahdollista tehdä, mikä estää tiedon vapaata liikkumista byrokraatisoimalla toimintatapoja. Lisäksi luovutettavan tiedon määrän tulee olla rajoitettu. Käyttökelpoisin ehto on tilanteessa, jossa kaikki tieto luovutetaan kerralla.

Osapuolten on syytä noudattaa varovaisuutta siinä, mitä tietoa he ilmaisevat toiselle osapuolelle esimerkiksi kahdenvälisissä keskusteluissa. Sopimuksen mukaan on mahdollista vaatia, että suullisesti luovutettu tieto yksilöidään ja vahvistetaan kirjallisesti tietyn ajan kuluessa luovutuksesta. Luottamuksellisuutta osoittavaa merkintää ei sovi unohtaa, koska puuttumisen voidaan katsoa antavan vapaa oikeuden hyödyntää tietoa tai ilmaista se eteenpäin. Ehto voi olla edullinen sellaisen osapuolen kannalta, joka haluaa hyödyntää vastaanottamaansa tietoa muussa toiminnassaan. Ehtoa voidaan muotoilla anteeksiantavammaksi, jolloin se suullisesti luovutettu tieto, jonka yhteydessä nimenomaisesti mainitaan tiedon luottamuksellisuudesta, kuuluu myös salassapitovelvoitteen alaisuuteen. Usein tietoa vastaanottanut osapuoli ymmärtää vain kirjallisessa muodossa luovutetun tiedon luottamukselliseksi, vaikka näin ei nimenomaisesti ole sovittu.¹⁴²

3) sopimuksessa nimenomaisesti luovutetut tietoluokat

Tietoluokkien määrittely soveltuu parhaiten tilanteeseen, jossa kaikki tieto luovutetaan kerralla tai muutoin kootusti. Luottamukselliset tietoluokat on helpompi muotoilla, jos luovutettavasta tiedosta tai aineistosta on valmis luettelo. Yrityksen suostuessa liittämään salassapitovelvollisuuden ainoastaan tiettyihin tietoluokkiin, tulee sen olla selkeästi tietoinen omista ja hallussaan pitämistään yrityssalaisuuksista tai niiden määrän tulee olla vähäinen. Osapuolten tulee itse ratkaista, kuinka tyhjentävästi tietoluokat muotoillaan¹⁴³. Mahdollisia sopi-

¹⁴² Vapaavuori 2005: 200–201, 205.

¹⁴³ Luottamuksellisiksi tietoluokiksi voidaan määritellä esimerkiksi tiedot ja aineistot, jotka koskevat luovutettavan osapuolen strategioita, liiketoimintasuunnitelmia, taloudellista asemaa, budjetteja, tuotteita ja palveluja, tuotekehitystä, keksintöjä, tutkimustuloksia, immateriaali oikeuksia, markkinointia, yhteistyö- ja asiakassuhteita.

musympäristössä tapahtuneita muutoksia varten on hyvä ottaa sopimukseen varauma tietoluokkien lisäämisestä¹⁴⁴. Pitkäaikaisessa yhteistyössä sen aste syvenee ja luovutettava tieto voi olla erilaista.

- 4) luottamuksellisiksi luovutushetkellä merkityt tiedot ja tiedot, jotka luonteensa vuoksi on ymmärrettävä luottamuksellisiksi

Luottamuksellisen tiedon koskiessa salaiseksi merkittyä tai muuta salaiseksi ymmärrettävää tietoa vaikeudet ilmenevät siinä, milloin toisen osapuolen on olosuhteiden perusteella ymmärrettävä tiedon luottamuksellisuus. Tähän vaikuttaa esimerkiksi alan yleinen asiantuntemus. Tällaista ehtoa käytetään tyypillisesti tilanteessa, jossa ei olla varmoja, mistä asioista osapuolet tulevat keskustelemaan ja neuvottelemaan. Koska epävarmuus toisen osapuolen ymmärryksen tasosta saattaa olla suuri, ehdon muotoiluun sisältyy tietty riski, jota luottamuksellisuutta osoittavilla merkinnöillä pienennetään. Ehto antaa merkityksellisten tietojen yhteydessä anteeksi luottamuksellisuutta osoittava merkinnän unohtumisen.

Luottamuksellisen tiedon määrittelyssä tulee huomioida se, koskeeko salassapitovelvollisuus ainoastaan toiselle luovutettua tietoa vai myös kolmannelta saatua tietoa taikka sopimussuhteen aikana syntynyttä tietoa. Perusmuotoinen salassapitosopimus lähtee siitä, että vain luovuttavan osapuolen vastaanottavalle osapuolelle luovuttama tieto on salassapitovelvoitteiden alaista. Tällainen oletus sopii esimerkiksi liikeneuvotteluihin, joissa tieto yleensä tulee suoraan tiedon haltijalta. Jos tietoa luovuttavana osapuolena voi olla kolmas, sopimuksen ulkopuolinen taho, on tästä syytä ottaa sopimukseen maininta. Jos tietoa luovuttava osapuoli ilmaisee taasen kolmannen osapuolen tietoa, on tiedon vastaanottajan etujen mukaista ainakin jollain tasolla voida varmistua luovuttajan oikeudesta paljastaa kyseinen tieto. Tietoa luovuttavan vaatimus yleensä on, ettei tämä lupaudu vastaamaan luovutettavan tiedon virheettömyydestä, täydellisyydestä, käytettävyydestä tai sopivuudesta käyttötarkoitukseen miltään osin eikä anna sen suhteen vakuutuksia. Rikosoikeudellista vastuutaan tiedon luovuttaja ei voi sopimuksella kiertää. Pahimmassa tapauksessa myös tiedon vastaanottaja voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen yrityssalaisuuden väärinkäytöstä.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Vapaavuori 2005: 200–201.

¹⁴⁵ Vapaavuori 2005: 203.

Tieto voi syntyä yhteistyösuhteen kautta. Näin on esimerkiksi neuvoteltaessa tuotekehityksestä, jolloin jo neuvotteluvaiheessa voidaan saavuttaa ratkaisevia askelia lopulliseen kehitystyöhön nähden. Yksi syy yhteistyöhankkeiden toteuttamiseen on tietämyksen kasvattaminen tiedon jakamisen kautta. Myös yhteisesti kehitetty tieto tulee suojata luottamuksellisena, eikä määritellä ainoastaan sitä, kummalle osapuolelle kuuluvat oikeudet tähän tietoon. On varottava, ellei muotoilu ole osapuolten nimenomainen tahto, muutoilemasta yhteistyösuhteen kautta syntynyttä tietoa koskevaa salassapitovelvoitetta niin, että ainoastaan toiselle osapuolella on oikeus hyödyntää tietoa ja hakea siihen muun muassa immateriaalioikeuksia.

Salassapitosopimuksen tarve saattaa tulla osapuolten mieliin sen jälkeen kun tietoa on jo luovutettu. Sopimuksen oikeusvaikutukset kuitenkin alkavat yleensä vasta sopimuksen allekirjoituspäivästä. Ilman nimenomaista ehtoa asiasta, saattaa tietoa vastaanottanut osapuoli väittää, ettei salassapitovelvoite koske jo luovutettua tietoa.¹⁴⁶ Vaikeuksia syntyy siitä, jos luottamukselliseksi tiedoksi on määritelty luovutushetkellä luottamuksellisiksi merkityt tiedot, koska luottamuksellisuutta osoittavia merkintöjä ei jo luovutetuissa tiedoissa useinkaan ole. Lisäksi salassapitovelvoitteen ulottaminen koskemaan jo luovutettua tietoa, voi aikaansaada sen, että tiedon vastaanottaja allekirjoitushetkellä syyllistyy sopimusrikkomukseen. Näin on, jos tämä on jo luovuttanut tietoa kolmannelle, ulkopuoliselle taholle tai käyttänyt tietoa itse hyödyksi sopimuksen vastaisesti.

4.1.3. Luottamuksellinen tiedon suhde yrityssalaisuuksiin

Jotta tieto luettaisiin yritys- tai liikesalaisuudeksi, tiedon on täytettävä yritys- tai liikesalaisuuden tunnusmerkistö. Muu salassapitosopimuksessa luottamukselliseksi määritelty tieto on määriteltävissä osapuolten sopimusvapauden puitteissa, jolloin luottamuksellinen tieto voi olla mitä tahansa yritystietoa, jonka osapuolet haluavat suojata. Luottamuksellinen tieto on subjektiivisesti määriteltävissä yrityssalaisuuksien lakisääteisen määritelmän pyrkiessä objektiivisyyteen. Tällöin tavoitteena on luoda sisällöltään sellainen käsite, jota on mahdollista soveltaa kaikissa tilanteissa.

¹⁴⁶ Vapaavuori 2005: 206.

Yhteys yrityssalaisuuksien ja luottamuksellisen tiedon välille syntyy useilla tavoilla. Salassapitosopimuksissa voidaan viitata yrityssalaisuuksien salassapitoon tai yrityssalaisuuksien määrittelyä muodostavan yhden suojattavista tietoluokista. Jos sopimuksessa ei määritellä yrityssalaisuutta, yrityssalaisuuden lakisääteisellä määritelmällä on keskeinen merkitys. Jos sopimusta tulkitsemalla ei voida osoittaa yrityssalaisuudella tarkoitettavan muuta, annetaan termille yrityssalaisuus se sisältö, mikä sillä on lakisääteisen suojan perusteella. Tämä voi olla osapuolten nimenomaisena tarkoituksenakin. Luottamuksellisen tiedon määrittely niin, että se on sidottu yritys- ja liikesalaisuuden legaalimäärittelymään, on tiedon vastaanottajan etujen mukaista, koska tällöin suojattavaksi tulevan tiedon ala on kapeampi. Kansainvälisesti on esitetty eriäviä mielipiteitä siitä, onko mahdollista laajentaa luottamuksellisen tiedon käsitettä siitä, mikä se on lainsäädännössä. Tähän on haettu tukea muun muassa kielletyistä kilpailunrajoituksista.¹⁴⁷

Salassapitosopimuksen tulkinta tapahtuu sopimusoikeudellisten tulkintaperiaatteiden mukaisesti, jolloin sopimus muodostaa keskeisimmän tulkintalähteen. Tulkittaessa yrityssalaisuudelle sopimuksella luotua sisältöä on kuitenkin todennäköistä, että tulkinta-apua haetaan yritys- ja liikesalaisuuksia koskevasta lainsäädännöstä. Salassapitosopimusten ehdoissa olevat yrityssalaisuuden määrittelyt voivat toimia näyttönä yrityssalaisuuden olemassaolosta ja kääntää todistustaakan vastapuolelle, jonka puolestaan on osoitettava tiedon olevan yleisesti tunnettua tai helposti saatavissa.

Jos tieto ei kvalifioidu yrityssalaisuudeksi, se saa lähtökohtaisesti suojaa ainoastaan salassapitosopimuksen perusteella. Tiedon jäädessä lakisääteisen yrityssalaisuuden tai muun immateriaalioikeussuojan ulkopuolelle, eikä sitä ole suojattu salassapitosopimuksella, on vaarana tiedon jääminen täysin suojaamattomaksi. Yhtiö kantaa tällöin riskin tiedon paljastumisesta sellaisille ulkopuolisille tahoille, joille tietoa ei ole haluttu tai tahdota ilmaista. Yhtiö ei voi lähtökohtaisesti saattaa ketään yhtiön ulkopuolista tahoja tietovuodosta siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen, mikäli tietoa käytetään tai se ilmaistaan toiselle elinkeinonharjoittajalle siten, että tieto ei enää olekaan salaista.

Osapuolten laajentaessa sopimusperusteisesti suojattavaa tietoa lain suojaamis-

¹⁴⁷ Vapaavuori 2005: 194–195.

ta yrityssalaisuuksista, ei tällaisen yrityssalaisuuden ulkopuolisen tiedon oikeudettomasta ilmaisemisesta tai käyttämisestä voida tuomita rangaistukseen. Seuraamuksena on mahdollinen vahingonkorvausvelvollisuus tai sopimussakko, jos sellainen on otettu sopimusvelvoitteen tehostamiseksi. Jos osapuolet sen sijaan ovat määritelleet luottamuksellisen tiedon suppeammaksi kuin se olisi lakisääteisen määritelmän perusteella, saattaa tämä poistaa mahdollisuuden määrätä SopMenL:n perusteella kielto. Tällöin on mahdollista katsoa yrityssalaisuuden haltijan nimenomaan luopuneen tätä tietoa koskevasta salassapitotahdosta.

4.2. Rajaukset salassa pidettävään tietoon

4.2.1. Julkinen tieto ja käänteistekniikka

Yleisesti saatavilla oleva tai muuten julkinen tieto ei ole enää salaista, mikä on selvää jo yrityssalaisuuden lakisääteisten tunnusmerkkien mukaisesti. Luottamuksellisen tiedon ollessa määritelty yrityssalaisuudeksi, tulee tämä rajausta automaattisesti sovellettavaksi. Jos luottamuksellinen tieto on määritelty koskemaan kaikkea osapuolten välillä luovutettua tietoa, tällä ehdolla sen sijaan on merkitystä. Kuitenkin julkinen tieto rajataan yleensä salassapitovelvoitteen ulkopuolelle.

Ongelmana on se, milloin tiedon voidaan katsoa olevan yleisesti tunnettu. Selvää on, ettei vastaanottava osapuoli voi tehdä luottamuksellisesti tälle uskotusta tiedosta itselleen vapaasti käytettävissä olevaa, julkistamalla sen sopimuksen vastaisesti. Loukattu osapuoli voi vaatia velvoitteen noudattamista vastaisuudessa, jolloin velvoitteen rikkomisesta ei voi seurata sitä, että velvoitteesta voitaisiin vapautua tulevaisuutta silmällä pitäen suorittamalla vahingonkorvausta tai sopimussakko.¹⁴⁸

Jos julkisen tiedon vastaanottajalla ei ole oikeutta käyttää tietoa hyväkseen, on yritys heikommassa asemassa kuin niin sanottu suuri yleisö. Tieto voi tulla julkiseksi esimerkiksi patenttihakemuksen kautta tai saattamalla tuote markkinoille, jolloin tuote ja tuotetta tutkimalla selvitettävissä oleva tieto on julkisesti saa-

¹⁴⁸ Hemmo 2005: 147.

tavilla. Kaikki se tieto, mikä tutkimalla, analysoimalla, purkamalla tai muutoin on mahdollista saada selville, katsotaan julkiseksi tiedoksi. Teoriassa on mahdollista, että taitava kolmas osapuoli voi löytää tuotteesta tarpeeksi tietoa jäljentääkseen tuotteen joko osittain tai kokonaan ja valmistaa sitä näin omaan lukuunsa. Tuotteen alkuperäinen liikkeellelaskija voi vaatia suojaa kopioiden valmistusta vastaan ainoastaan tekijänoikeutensa tai jonkin teollisoikeutensa perusteella. Esimerkiksi patentin kautta yritykset hakevat yksinoikeutta tietyn keksinnön hyödyntämiseen, mitä yrityssalaisuus ei lakisääteisesti anna. Yksinoikeus yrityssalaisuuteen on ainoastaan yrityksen omista toimista riippuvainen.

Käänteinen tuotekehittely on vaikea rajatapaus yrityssalaisuuksien suojassa. Esimerkiksi, jos saatu luottamuksellinen tieto on edesauttanut jonkin toisen yrityssalaisuuden päättelyä, siten, että tämä uusi yrityssalaisuus on ollut päättelijän helppo selvittää, ei ole selvää, onko kyseessä käänteinen tuotekehittely sallitussa muodossa. Käänteistekniikassa on nimenomaisesti kyse pyrkimyksestä saada selville teknisiä yksityiskohtia. Tästä voidaan ottaa esimerkkinä tilanne, jossa jonkin mekaanisen laitteen rakenne voidaan selvittää avaamalla sen kuoret ja tarkastelemalla sisältöä, jolloin kyseisen laitteen mekaanista rakennetta ei voida pitää tuotteen valmistajan yrityssalaisuutena. Sen sijaan esimerkiksi tietokoneohjelman algoritmia voidaan pitää yrityssalaisuutena, koska kyseistä algoritmia ei voi yksinkertaisesti päätellä katselemalla ja tarkastelemalla tuotetta.¹⁴⁹ Rajana on se, mikä on selvitettävissä yksinkertaisen päättelyn avulla.

4.2.2. Kolmannelta saatu tieto

Ehtokohdassa on kyse tiedosta, joka voi siis olla useamman tahon tiedossa, mutta se ei kuitenkaan ole niin tunnettua, että tiedon voitaisiin katsoa olevan julkista informaatiota. Mikäli tieto on usealla hallussaan, on mahdollista tiedon vastaanottajan saavan sen muulta taholta, jolla on oikeus tiedon luovutukseen, kuin tiedon luovuttajalta. Näin voi olla esimerkiksi, jos tietyn teknologian hyödyntämisestä neuvotellaan useamman osapuolen kanssa samanaikaisesti, jotka ovat itsenäisesti kehittäneet tiedon tai saaneet luvan sen luovuttamiselle. Tällöin luovuttajan osapuolen kannalta on tärkeää ottaa sopimukseen täsmennys siitä, että tieto on nimenomaan saatu kolmannelta ilman salassapitovelvollisuuden loukkausta luovuttavaa osapuolta kohtaan, ja vaatia tarvittavien todis-

¹⁴⁹ Stähle ym. 1999: 178.

teiden olemassaoloa sekä niiden esittämistä. Mikäli luovuttava taho on jakanut tietoa usealle yhteistyökumppanilleen, ei salassapitovelvoitteen määräyksistä voi vapautua sillä perusteella, että jokin yhteistyökumppaneista luovuttaa saman tiedon oikeudettomasti ilman salassapitovelvoitetta vastaanottavalle osapuolelle.

4.2.3. Hallussa oleva tieto

Ennen tietojen luovutusta oikeutetusti hallussa ollut tieto ei ole salassa pidettävää. Tällainen tieto voi olla esimerkiksi itsenäisesti kehitetty. Tiedon vastaanottajan kannalta olisi kohtuutonta, ettei vastaanottaja voisi hyödyntää tietoa, joka tällä jo on, luovuttavan osapuolen luovuttaessa tiedon tälle uudelleen. Jos tämä olisi mahdollista, tiedon luovuttaja kykenisi ääritapauksessa vaikeuttamaan hyvin olennaisesti vastaanottajan toimintamahdollisuuksia. Etenkin neuvotteluvaiheessa tällaiseen tilanteeseen ajautuminen on tiedon vastaanottajan etujen mukaisesti estettävä. Tosin tiedon luovuttajan tarkoituksellinen toiminta neuvottelukumppanin etujen vastaisesti voidaan tulkita lojaliteettivelvoitteen rikkomiseksi, jos tällä ei ole ollut muuta mahdollisuutta kuin suostua allekirjoittamaan itselleen epäedullinen sopimus. Hallussa olevan tiedon suhteen tiedon vastaanottajalla on näyttötaakka tiedon aikaisemmasta hallussapidosta.

Jos lopullisen sopimuksen aikaansaaminen on erityisen varmaa, ja sopimuksella on tarkoitus luoda sellainen yhteistyösuhde yritysten välille, mihin liittyy toimintojen jakaminen, voi ehdon rajoitettu poisjättäminen olla perusteltua. Tällöinkin ainoastaan silloin, kun hallussa olevaa tietoa koskeva hyödyntämiskielto on ajallisesti rajoitettu ja sidottu tiettyihin käyttötarkoituksiin. Muussa tapauksessa pakottava kilpailulainsäädäntö voi mitätöidä ehdon.

4.2.4. Oppimalla saatu tieto

Aina ei ole selvää, minkälainen oikeus tiedon vastaanottajalla on käyttää hyväkseen toisen osapuolen liikesalaisuuksien käsittelyn yhteydessä oppimalla hankittua tietoa. Epäselvyyksiä ei ole silloin, kun luottamuksellista hyödynnettään siinä tarkoituksessa kuin sitä on tarkoitettu käytettäväksi. Oppimalla hankitulla tiedolla on kasvava strateginen merkitys yritysten liiketoiminnassa. Yksi entistä tärkeämpi syy yritykselle solmia erilaisia yhteistyösuhteita ja -verkostoja on varmistaa yrityksen henkilöstöllä olevan mahdollisuus hankkia uutta tietoa

oppimalla sitä yhteistyökumppaneilta. Työntekijöiden oppimisen kautta yritys voi saada kilpailuetua sekä merkityksellisten aineettomien oikeuksien syntyminen on todennäköisempää. Tästä syystä on yritysten yhteistyössä vaihdettavan tiedon ja tämän vaihdon kautta syntyvien ideoiden käytön sääntelemisellä keskeinen merkitys. Ilman vahvaa osaamista ja sen jatkuvaa ylläpitämistä aineettomilla oikeuksilla saavutettava kilpailuetu menetetään hyvin nopeasti. Enää ei yksittäisillä patenteilla ja aineettomilla oikeuksilla ylipäätään ole välttämättä olennaista merkitystä yrityksen menestyksen kannalta. Olennaista on yrityksen työntekijöiden osaamisen kilpailukykyisyys ja heidän mahdollisuudet hyödyntää uutta tietoa omassa toiminnassaan.¹⁵⁰

Tuotekehitysyhteistyölle on ominaista se, että siinä sovitaan siitä, kuka omistaa aineettomat oikeudet ja kuinka osapuolet saavat hyödyntää niitä toiminnassaan. Huomattavasti epäselvempää on sellaisten tuotekehitysyhteistyön tuloksiin liittyvien tulosten käyttö, joita aineettomat oikeudet eivät kata. Tyypillistä on yhteistyössä kehitettävän tuotteen perustuminen toisen osapuolen määrityksiin eli spesifikaatioihin. Tällöin toimittajalla ei välttämättä ole oikeutta hyödyntää tilaajan määrityksiä oman vastaavan tuotteensa suunnittelussa tai muille tarjoamiensa palvelujen yhteydessä. Tällainen tekninen spesifikaatio voi olla luettavissa tekniseksi esikuvaksi, jolloin niitä koskevat käytön rajoitukset koskevat teknisiä spesifikaatioita. Spesifikaatiot ovat tyypillisesti toisen osapuolen luottamuksellista tietoa, mutta toimittajan kannalta ne ovat keskeinen keino lisätä omaa osaamista oppimalla tilaajan liiketoiminnan keskeisistä elementeistä.¹⁵¹

Ongelmallisimpia ovat tilanteet, jossa yhteistyön tuloksena, mutta varsinaisen toiminnan sivutuotteena, syntyy jotakin muuta kuin on odotettu. Tyypillinen tilanne on esimerkiksi toimittajan ja asiakkaan välisissä keskusteluissa esille nousevat uudet ideat. Tällekin tilanteelle on ominaista luottamuksellisen tiedon hyödyntäminen muussa kuin nimenomaisesti sovitussa käyttöyhteydessä, siksi tiedon luovuttajalla saattaa olla tarve rajoittaa tiedon käyttöä toisen osapuolen muussa toiminnassa.¹⁵² Perinteinen tapa rajoittaa toisen oppimista on rajoittaa luovutettava tieto mahdollisimman suppeaksi. Esimerkiksi neuvottelupöydässä tulee sanottua asioita, mitä ei ole aiottu sanoa. Näin saattaa olla esimerkiksi

¹⁵⁰ Ståhle ym. 1999: 164; Rahnasto 2001: 80, 93–94.

¹⁵¹ Rahnasto 2001: 82.

¹⁵² Rahnasto 2001: 83.

teknisten asiantuntijoiden innostuessa. Neuvottelupöytä ei ole oikea paikka esittää ideoita.

4.2.5. Itsenäinen kehitystyö

Itsenäistä kehitystyötä koskevan ehdon mukaan ottaminen on tärkeää erityisesti suurissa yhtiöissä, jotka muodostuvat useista yrityksistä. Näissä yhtiöissä voi olla itsenäisiä, vähäisessä yhteistoiminnassa keskenään olevia yksiköitä. Tällöin on mahdollista toisen yksikön hankkia tieto esimerkiksi lisenssisopimuksella yhtiön toisen yksikön kehittäessä samanaikaisesti tiedon itse ilman, että se hyödyntää kehitystyössään lisenssisopimukseen perustuen toiselle yksikölle luovutettua luottamuksellista tietoa. Mikäli itsenäistä kehitystyötä koskevaa ehtoa ei olisi sopimuksessa, lisenssinsaaaja ei voisi vapaasti hyödyntää yhtiön sisällä hankitun kehitystyön tuloksia omassa toiminnassaan.

Ongelmallisimpia ovat tiedon itsenäisen kehittämisen todistamista koskevat näyttökysymykset, sillä tiedon vastaanottajan on kyettävä todistamaan tiedon itsenäinen kehitystyö. Todistaminen helpottuu, jos tiedon on kehittänyt täysin erillinen yksikkö, jonka tiedonsaanti on rajoitettua ja täysin kontrolloitua, jolloin riittää kyetä todistamaan, ettei tieto ole vuotanut sille. Neuvotteluissa on siten turvattava yrityksen kehitysyksikön asema.

Itsenäistä kehitystä koskevaa ehtoa ei ole tarkoitettu takaportiksi, millä salassapitovelvoitteen rikkomista voitaisiin kiertää. Jos ehdossa on vaatimus kirjallisista todisteista, vähentää se vastaanottajan innokkuutta kiertää salassapitovelvollisuutta tai käyttörajoitusta vedoten tiedon olleen hankittu itsenäisen kehitystyön tuloksena. Muuten yrityksen on helppo yrittää turvautua mahdollisissa tiedon väärinkäyttöä koskevissa epäilyissä väitteeseen tiedon kehittamisestä itse.

4.2.6. Jäännöstieto

Jäännöstiedon yhteydessä on kysymys siitä, että sovitaan mitä luottamuksellisen tiedon käsittelyn yhteydessä oppimalla hankittua tietoa yritys ja erityisesti sen työntekijät voivat käyttää muussa yhteydessä kuin, mihin tietoa on luovutettu. Usein ilman luottamuksellista tietoa ei voi syntyä jäännöstietoa, samoin kuin tiedon alkuperä unohtuu ja hämärtyy ajan kuluessa. Ehdon tarkoituksena

on sallia tietoa vastaanottavan osapuolen käyttää luottamuksellista tietoa käsitteiden henkilöiden muistiin jäänyttä jäännöstietoa hyväkseen. Yritys ja sen henkilöt oppivat jatkuvasti lisää konkreettisten asiakasprojektien aikana, mutta samalla on myös varmistettava, ettei tämä oppiminen tapahdu liiallisesti toisen osapuolen yrityssalaisuuksia hyödyntämällä. Jäännöstietoa on pystyttävä käyttämään siten, että tieto pysyy edelleen salaisena. Kyse on vain omasta käytöstä, mutta usein toisen hyväksi. Jäännöstieto ja luottamuksellinen informaatio ovat kolikon vastakkaisilla puolilla, ja niitä tulisi harkita samassa yhteydessä.¹⁵³

Muistiin jää usein esimerkiksi ideoita ja asioiden pääpiirteitä. Jäännöstiedolla ei ole selkeätä ja yksiselitteistä määritelmää, joten osapuolten on hyvä nimenomaisesti sopia, mitä sillä tarkoitetaan. Jäännöstieto koskee yleensä helposti muistettavia ideoita, menettelytapoja ja ratkaisuja kirjallisessa muodossa olevien yksityiskohtaisten tietojen jäädessä salassapitovelvoitteen alle. Koska nämä ideat saattavat olla merkittäviä yrityssalaisuuksia, on tiedon luovuttajan varmistettava niiden jääminen ehdottomien käyttörajoitusten piiriin. Lisäksi osapuolten tulee sopia siitä, koskeeko jäännöstieto myös sellaisia keksintöjä, ideoita ja konsepteja, jotka luovuttava osapuoli on suojannut esimerkiksi patentoimalla. Mikäli tietoa luovuttava osapuoli sitoutuu harkitsemattomasti laajaan jäännöstietoa koskevaan ehtoon, saattaa tämä pitkälti tehdä tyhjäksi koko salassapitosopimuksen.¹⁵⁴

Jäännöstietoa voidaan rajata osapuolten tahdon mukaisesti. Yhteisesti voidaan muun muassa sopia siitä, että tietyt asiakirjat eivät voi sisältää jäännöstietoa, tai jäännöstieto voi koskea ainoastaan teknisiä tietoja tai toisaalta vain taloudellisia tietoja. Jäännöstiedon käyttöä voidaan rajoittaa ja kieltää sen hyödyntäminen kilpailevien tuotteiden tai palveluiden tuottamisessa. Lisäksi osapuolet voivat sopia, ettei jäännöstietoa ole lainkaan lupa käyttää kohtuullisen lyhyen ajan kuluessa esimerkiksi yhteistyöprojektin päätyttyä.¹⁵⁵ Epävarmuutta luo rajanveto yleisen ammattitaidon ja yrityssalaisuuksien välillä.¹⁵⁶

Palvelun tarjoajat haluavat taata kykynsä tuottaa palveluja mahdollisimman monelle asiakkaalle. Tämä edellyttää joustavuutta henkilöstön käytön suhteen.

¹⁵³ Suffredini 2004

¹⁵⁴ Rahnasto 2001: 89; Suffredini 2004.

¹⁵⁵ Vapaavuori 2005: 254.

¹⁵⁶ Rahnasto 2001: 87–88.

Neuvoteltaessa jäännöstietoa koskevista ehdoista osapuolten pyrkimyksenä on tasapainottaa tiedon luovuttajan tarve suojata sopimuskumppanilleen paljastamansa luottamuksellinen informaatio sekä tiedon vastaanottajan intressi vapaasti siirrellä henkilökuntaansa tarpeenmukaisesti. Palvelun tarjoajan näkökulmasta henkilöstön täysimääräinen hyödyntäminen on tae yrityksen kannattavuudelle. Yrityksen sitoutuessa suuresti toimintaa rajoittaviin salassapitoehtoihin, pelkona on liiketoiminnan kustannusten kasvu henkilökunnan liikkuvuuden rajoittuessa.¹⁵⁷

Tiedon vastaanottajan näkökulmasta edullisinta on muotoilla jäännöstieto mahdollisimman laajaksi toisin kuin tiedon luovuttajan tarve on määritellä se sisällöltään mahdollisimman suppeaksi. Ulkoistaessaan toimintoja palvelun tarjoaja tarvitsee yleensä käyttöönsä asiakasyrityksen luottamuksellisia tietoja. Tähän sisältyy usein riski siitä, että tarjoaja käyttää tietoja omassa toiminnassaan tai muille tarjoamiensa palvelujen yhteydessä. Tiedon luovuttaja haluaa minimoida ne riskit, joita vastaanottajan oma toiminta ja muut asiakassuhteet luovat, sitoen vastapuolen tarvittaviin salassapitoa koskeviin velvoitteisiin.¹⁵⁸

Jäännöstiedon merkitys korostuu vasta lopullisen sopimuksen solmimisen ja yhteistyön alkamisen jälkeen, koska usein tiedon hyödyntäminen aloitetaan käytännössä vasta tässä vaiheessa, erityisesti teollisuuden prosesseissa. Neuvottelijoilla ei välttämättä ole esimerkiksi tarvittavaa teknistä osaamista, jotta heidän olisi mahdollista saada luovutetusta aineistosta suurtakaan hyötyä ammatitaitonsa lisäämisen näkökulmasta. Tiedon paljastaminen laajasti henkilöstölle ei ole usein tarkoituksenmukaista vielä neuvotteluvaiheessa.

4.2.7. Parannusehdotukset

Tämä ehto koskee sellaisten toiselta osapuolelta saatujen kommenttien, parannusehdotusten tai teknisen palautteen käyttöä, joita he antavat liittyen yrityksen tuotteisiin tai palveluihin. Näihin liittyvät riskit koskevat pitkälti sitä, että yritys tekee samanaikaisesti yhteistyötä useiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Parannusehdotuksia koskevaa ehtoa muotoiltaessa on hyvä huomioida tällaisten ehdotusten sallittu käyttö tiedon vastaanottajan toiminnassa ainakin silloin, jos molemmat osapuolet ovat voimakkaasti suuntautuneet tuotekehityk-

¹⁵⁷ Suffredini 2004

¹⁵⁸ Suffredini 2004

seen.¹⁵⁹

Yksinkertaisinta on sopia, että parannusehdotukset ovat vapaasti vastaanottajan hyödynnettävissä, jollei niiden antamisen yhteydessä toisin ilmoiteta. Parannusehdotusta antava taho ei kuitenkaan välttämättä ole tiedon antamishetkellä selvillä sen todellisesta arvosta.¹⁶⁰ Paras tapa ratkaista asia on rajoittaa toiselle annettujen kommenttien, palautteen ja parannusehdotusten antamista, mihin vaikuttaa olennaisesti osapuolet ja heidän välisensä liikesuhteen peruste. Palautteen antamista on vaikea välttää, jos kysymys on esimerkiksi ohjelmiston kehittämisestä asiakasyritykselle. Tällöin voidaan ehto sopia kielto palautteen kautta saadun tiedon hyödyntämisestä tiedon vastaanottajan muissa asiakassuhteissa esimerkiksi tietyksi ajaksi suhteen päättymisestä.

Parannusehdotuksiin liittyy useita ongelmia. Yksi näistä on tilanne, jossa asiakas kertoo havaitsemastaan ongelmasta, johon hän toivoo yritykseltä ratkaisua. Asiakas saattaa myöhemmin mieltää omistavansa osan ratkaisua. Toinen ongelma liittyy tilanteeseen, jossa yhteistyökumppani ehdottaa parannusta asiakasyrityksen tuotteisiin kertomatta, että yritys on suojannut parannusehdotuksen aineettomilla oikeuksilla, ja vaatii myöhemmin kaupallisia etuja esimerkiksi lisenssimaksujen muodossa. Riskejä sisältyy myös tilanteeseen, jolloin yhteistyökumppani tekee teknisen ehdotuksen, jota yritys itse on jo kehittämässä. Yksinkertaisimmillaan parannusehdotus on enemmän kommenttityyppinen idea jostain, minkä toteuttamismahdollisuuksista tai soveltuvuudesta ei olla varmoja.

¹⁵⁹ Rahnasto 2001: 90–91.

¹⁶⁰ Rahnasto 2001: 91.

5. INFORMAATION SUOJAN VAHVENTAMINEN SOPIMUKSELLA

5.1. Tiedon luovutustarkoitus

Salassapitosopimukseen otettavalla tiedon luovutustarkoituksen määrittelyllä identifioidaan se toimintaympäristö, joka kyseisen salassapitosopimuksen ympärillä on. Tarkoituksena voi olla esimerkiksi osapuolten välisen kaupan solmiminen, yhteistyö tai yritysjärjestely. Luovutustarkoitus kuvaa samalla salassapitosopimuksen taustalla olevia osapuolten syitä ja tavoitteita, jotka halutaan saavuttaa. Luovutustarkoituksen yksilöinnillä on merkitystä mahdollisten erimielisyyksien ilmaantuessa, koska sopimuksessa nimetystä tiedon luovutustarkoituksesta voidaan hakea apua sopimusta tulkittaessa.¹⁶¹ Luovutustarkoitus on yleensä kiinteässä yhteydessä tiedon käyttöä (ja ilmaisua) koskeviin rajoituksiin.

Liikesalaisuuksiaan toiselle paljastavan lähtökohta on sitoa tiedon hyödyntäminen siihen sopimussuhteeseen tai hankkeeseen, jonka toteuttamisen mahdollistamiseksi informaatio saatetaan toisen käyttöön. Tällöin kaikki osapuolten välillä liikkuva tieto ei tule salassapitovelvoitteen piiriin, vaan ainoastaan se tieto, mikä on luovutettu kyseisessä tarkoituksessa. Sopijaosapuolten välillä voi olla muutakin yhteistoimintaa, joka on tarkoitettu rajattavaksi tämän kyseisen sopimussuhteen ja sopimuksen ulkopuolelle. Sopimusrajoitus voi olla esimerkiksi muotoiltu niin, että ainoastaan neuvottelutarkoituksessa luovutettu tieto on salaista. Tällainen ehto on kuitenkin hyvin vaarallinen, koska näin pääsopimuksen solmimisen jälkeinen tiedonluovutus jää täysin suojan ulkopuolelle. Ainoastaan silloin, kun tarkoituksena on solmia uusi salassapitosopimus pääsopimuksen yhteydessä tai ottaa salassapitoehtoa koskevat lausekkeet osaksi pääsopimusta, voi luovutustarkoitus olla rajattu neuvotteluvaihetta koskevaksi. Tällöinkin on huomioitava se, ettei salassapitovelvollisuuden voimassaoloa ole kytketty sopimuksen voimassaoloon, sekä yksilöitävä mistä neuvotellaan.

Salassapitosopimuksessa on tärkeä huomioida sovelletaanko kahden yrityksen solmimaa salassapitovelvoitetta kaikkiin heidän välisiinsä liikesuhteisiin, vai koskeeko se ainoastaan tiettyä suhdetta. Jos salassapitosopimuksia on solmittu

¹⁶¹ IPR-helpdesk.

useita koskien eri yhteistyötä tai erilaista luottamuksellista aineistoa, on huomiota kiinnitettävä näiden sopimusten keskinäisiin suhteisiin. Jos yrityksen sopimusverkosto tulee liian vaikeaksi hallita, saattaa salassapitovelvoitteisiin jäädä aukkoja. Yrityksen salassapitokäytännön on oltava yhtenäinen tällaisten tilanteiden ehkäisemiseksi.

Yksittäisen salassapitosopimuksen sisältö voi määräytyä osapuolten ennalta laatiman salassapitosopimuksen perusteella, jolloin tätä ennalta laadittua sopimusta voidaan ajatella puitesopimuksena. Puitesalassapitosopimuksen taustalla on osapuolten tarkoitus puitesopimuksen sisältämien ehtojen tulemisesta sovellettavaksi ilman erillistä sopimusta, kun puitesopimuksessa määritellyt tunnusmerkit täyttäviä yksittäisiä oikeustoimia tehdään. Jos salassapitosopimuksen voidaan nähdä muodostavan puitesopimuksen, tiedon luovutustarkoitus identifioidaan laajemmaksi. Määritelmän yksityiskohtaisuus vaikuttaa siihen, kuinka laajan soveltamisalan osapuolten tulkitaan puitesopimukselle antaneen.¹⁶² Salassapitosopimus voi olla osa sopimuskumppaneiden sopimuskäytäntöä, jossa on sovittu salassapitosopimuksen tulevan automaattisesti sovellettavaksi osapuolten neuvotellessa.

Tiedonantovelvollisuus ei synny osapuolten välille salassapitosopimuksella. Tiedonantovelvollisuus perustuu taustalla olevaan oikeussuhteeseen, esimerkiksi suunniteltuun yrityskauppaan. Yrityskauppoihin liittyvää *due diligence* -tarkastusta varten myyjän tulee luovuttaa ostajalle kaikki olennainen tieto kaupan kohteesta. Niin tiedon luovutus kuin vastaanottaminenkin voi aiheuttaa ongelmia. Kuten tiedon luovuttamiseenkaan, salassapitosopimus ei velvoita tiedon vastaanottamiseen. Tiedon vastaanottajalla on syy pidäytyä tiedon vastaanotosta esimerkiksi tilanteissa, joissa se epäilee kykyjään pitää tieto luottamuksellisena tai neuvottelijoiden ollessa kaksi samalla alalla toimivaa tuotekehitykseen panostavaa yritystä. Vastapuolen ilmaisemat ideat sitovat tiedon vastaanottajaa, mikä pahimmallaan rajoittaa tämän mahdollisuuksia omaan kehitystoimintaan tiedon käyttöoikeuden ollessa sidottu luovutustarkoitukseensa. Salassapitosopimuksessa voidaan sopia tiedon luovutuksesta ainoastaan vastaanottajan vaatimuksesta. Ongelmana on vastapuolen puutteellinen tietämys asiaan liittyvistä relevanteista tiedoista, jolloin tiedonjakamisella tavoiteltavat ratkaisut voivat jäädä syntymättä.¹⁶³

¹⁶² Hemmo 2003a: 568, 570.

¹⁶³ Vapaavuori 2005: 192.

Osapuolten välillä on mahdollista laatia ei-salassapitoa –sopimus. Tällöin mitään osapuolten välillä liikkuvaa tietoa ei ole velvoitettu kummankaan osapuolen salassa pidettäväksi. Tieto on vapaasti vastapuolen hyödynnettävissä, jolloin toisen osapuolen tulee pystyä täysin ennakoimaan ja valitsemaan ne seikat, joiden ilmaiseminen ulkopuolisille ei aiheuta taloudellisten menetysten vaaraa tiedon haltijalle. Tällainen sopimus voidaan solmia esimerkiksi yritysten keskustellessa vapaamuotoisesti toimialan tulevaisuudesta. Yritykselle on tärkeää pysyä kehityksen mukana sekä osallistua yhteistyöhön alan muiden toimijoiden ja tutkijoiden kanssa. Kirjallista sopimusta vapaamuotoisissa tilanteissa tuskin solmitaan, vaan oletuksena on pohdiskeluun osallistuvien ymmärrys tiedon salassapitovelvollisuudesta, jos tällaista luottamuksellista informaatiota paljastetaan ollenkaan.

Salassapitosopimukseen liittyy myös kilpailuoikeudellinen näkökulma. Salassapitosopimukseen ei kuitenkaan voida sanoa liittyvän useita kilpailuoikeudellisia ongelmia, koska salassapitosopimus ei velvoita tiedon haltijaa tiedon luovuttamiseen kolmansille osapuolille. Tämän pyrkimykset estää tiedon vastaanottajaa ilmaisemasta tai käyttämästä tietoa ovat ainoastaan johdannaisia hänen oikeudestaan ylipäättään estää kolmansia ilmaisemasta tai hyödyntämästä tietoa. Kilpailuehtojen käyttäminen on liikesuhteissa vain rajoitetusti sallittua, koska kilpailuoikeus on pakottavaa oikeutta.¹⁶⁴

5.2. Salassapitovelvollisuuden alainen henkilöpiiri

Liikesuhteissa luottamuksellista tietoa luovutetaan yleensä kahden oikeushenkilön välillä. Lähtökohtaisesti salassapitovelvoitteeseen sitoutuvat sopimusosapuolet eli luottamuksellista tietoa luovuttava ja tietoa vastaanottava yritys. Tällä tavoin salassapitovelvollisuus kohdistuu kaikkiin yritysten työntekijöihin. Sopimuksen allekirjoittajan vastuulla on informoida yrityksen työntekijöitä salassapitovelvoitteen olemassaolosta.

Pääsääntö on salassapitovelvoitteen yhtiökohtaisuus, jolloin sopimuksen mukainen salassapitovelvoite ei koske yhtiön puolesta toimivia, tai konserniyrityksen ollessa kyseessä kaikkia siihen kuuluvia yhtiöitä, jos salassapitovelvollisuus

¹⁶⁴ Vapaavuori 2005: 169–170.

teen sitoutuu ainoastaan yksi yritys. Tällöin lainsäädäntö suojaa tiedon luovuttajaa työntekijöiden toimintaa vastaan, mutta yrityksen toimia organisaationa ei lainsäädäntö niinkään suojaa.¹⁶⁵ Erilaiset yhtiöiden toiminnalliset rajat saattavat usein olla epäselviä verkostoituneessa taloudessa. Salassapitosopimuksella on mahdollista varmistaa tiedon säilyminen verkostoituneessa organisaatiossa, koska salassapitosopimuksessa voidaan selkeästi määritellä, keihin salassapitovelvollisuus kohdistuu.

Uusia taloudellisen toiminnan organisointimuotoja on syntynyt, jotka ovat joltaneet yrityksen perinteisesti määriteltyjen rajojen hämärtymiseen. Mikäli salassapitosopimuksissa sallitaan tiedon ilmaiseminen kaikille konserniin tai yhtiöryhmään kuuluville yrityksille, sopimuksen henkilöpiiri voi kasvaa hyvinkin laajaksi. Salassapitosopimuksella ei tavoitellakaan sitä, että henkilöpiiri rajattaisiin mahdollisimman suppeaksi, vaan että se määritettäisiin tarkoituksenmukaisesti kaikki mahdolliset tiedonkulkusuunnat huomioiden. Salassapitosopimuksella varmistetaan tiedon säilyminen tämän verkoston sisällä. Esimerkiksi jos yhteistoimintaan osallistuu useampia kuin yksi konserniin kuuluvista yhtiöistä, tulee tiedon luovuttajan varmistua siitä, ettei se epähuomiossa luovuta luottamuksellisia tieto taholle, jonka kanssa se ei ole solminut salassapitosopimusta tai jota ei ole sidottu salassapitovelvoitteeseen. Tiedon luovuttaja saattaa olla myös yhtiön alihankkija, joka on tiedon haltijasta ulkopuolinen taho. Jos tällaista on syytä epäillä, voidaan salassapitovelvollisuus ottaa koskemaan myös tiedon haltijasta tai luovuttajasta riippumatta kaikkia niitä luottamuksellisia tietoja, joita tietyssä sovitussa tarkoituksessa luovutetaan tai käsitellään.¹⁶⁶

Tiedon saatavuutta voidaan rajoittaa ulkopuolisten lisäksi yhtiön sisäisin, tiedon käyttöön kohdistuvien oikeuksien määrityksin. Jos tiedon saatavuutta halutaan rajoittaa, siitä on otettava nimenomainen maininta salassapitosopimukseen, jotta saatavuuden rajoittaminen todella tapahtuisi sopimusrikkomuksen uhalla. Saatavuuden rajoittaminen on neuvotteluvaiheessa olennaista, koska tiedon pääasiallinen hyödyntäminen voi tapahtua vasta pääsopimuksen solmimisen jälkeen. Luovuttava taho voi edellyttää tiedonsaantioikeuden rajaamista yhtiön työntekijöiden kesken need-to-know -perusteisesti, jolloin ainoastaan niillä, jotka tarvitsevat tietoa työtehtäviensä suorittamiseksi, on oikeus siihen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ne työntekijät, jotka tarvitsevat vastapuo-

¹⁶⁵ Vapaavuori 2005: 190.

¹⁶⁶ Vapaavuori 2005: 186–188.

lelta saatuja tietoja kaupan kannattavuuden arvioimiseksi. Neuvottelijoiden osaaminen ei välttämättä aina riitä, jos neuvottelijoilla ei ole tarvittavaa asiantuntemusta tehdä tietojen pohjalta oikea analyysi.

Salassapitosopimuksessa rajoitetaan oikeuksia ilmaista tietoa eteenpäin. Salassapitosopimuksessa oleva tiukka ilmaisukielto voi olla kohtuuton tiedon vastaanottajaa kohtaan. Etenkin yrityskaupan yhteydessä ilmaisukielto voi olla ongelmallinen ajatellen *due diligence*- tarkastusta, mikä edellyttää tietojen luovutusta ostajaehdokkaille. *Due diligence* -tarkastusten yhteydessä tulee kohdeyrityksen luovuttaa ostajaehdokkaille kaikki relevantti yritykseen liittyvä informaatio. Ongelman muodostaa se, että tämä kyseinen informaatio voi sisältää kohdeyrityksen omilta sopimuskumppaneiltaan saamaa tietoa, jonka osalta yritys on sitoutunut salassapitovelvoitteisiin. Tällöin kohdeyritys saattaa syyllistyä salassapitorikkomukseen sopimuskumppaniaan kohtaan, jos sillä ei ole ollut lupaa tietojen ilmaisemiseen. Yksinkertaisinta on pyytää sopimuskumppaneilta suostumus tietojen luovutukseen ostajaehdokkaille. Luvan pyytäminen ei kuitenkaan aina ole yksiselitteistä, sillä mahdollinen tuleva yrityskauppa voidaan haluta pitää syystä tai toisesta salassa.

Oikeudelliseksi ongelmaksi saattaa muodostua sopimusosapuolten tiedonantovelvollisuuden ja toisaalta salassapitovelvoitteen välinen ristiriita. Tiedonantovelvollisuus voi syntyä perustuen lakiin kuten on pörssiyritysten kohdalla, joille arvopaperimarkkinalaki asettaa tiettyjä informointivelvollisuuksia. Esimerkiksi yrityskauppasopimuksista pörssiyrityksillä voidaan katsoa olevan tiedonantovelvollisuus. Kuitenkin ristiriita syntyy, jos salassapitosopimuksen mukaan yrityskauppa tulisi pitää salassa, kunnes neuvotteluvaihe on ohi ja kauppa toteutunut.¹⁶⁷ Toisaalta lisenssisopimusten yhteydessä osapuolten tarkoituksena tuskin on estää jälleenmyyjää kertomasta toimivansa tiettyjen tuotteiden jälleenmyyjänä.

Salassapitosopimuksen ulkopuolisilla tahoilla voi olla tarve varata itsenäinen oikeus esittää vaatimuksia sopimuksen perusteella, josta otetaan maininta salassapitosopimukseen. Tällainen taho voi olla esimerkiksi yrityssalaisuuden alkuperäinen haltija. Se, onko kolmannella taholla kyseinen oikeus, riippuu sopimuksen tulkinnasta. Jotta tällainen oikeus olisi olemassa, on sopimuksen ol-

¹⁶⁷ Vapaavuori 2005: 157.

tava tehty kolmannen hyväksi, ja siitä tulee ilmetä kolmannen itsenäinen oikeus vaatia sopimuksen täyttämistä. Sopimusosapuolten on mahdollista kuitenkin muuttaa tällaista kolmannen eduksi sopimaansa oikeutta. Tätä rajoittaa ainoastaan se, jos osapuolet ovat nimenomaisesti sitoutuneet pitämään tämän oikeuden voimassa kolmatta osapuolta kohtaan, mikä edellyttää, että tästä on tullut ilmoittaa tai suorittaa lupaus mainitulle kolmannelle taholle. Tärkeintä sopimuksessa kolmannen eduksi on se, millaisin edellytyksin kolmas saa sopimuksen perusteella sellaisen oikeusaseman, että hän voi esittää kannekelpoisia vaatimuksia sopimusosapuolia kohtaan.¹⁶⁸

5.3. Tiedon säilyttämistä ja käsittelyä koskevat ehdot

Tiedon säilyttämistä ja käsittelyä koskevat ehdot ovat olennaisia, koska ne ovat yksi tärkeimmistä tiedon tosiasiallisen salassapidon varmistamista turvaavista määrittelyistä. Tiedon säilyttämistä ja käsittelyä koskevien ehtojen laajuuteen ja sisältöön vaikuttavat olennaisesti vastapuolta kohtaa tunnettu luottamus, tiedon muoto ja luonne. Jos luovutettava tieto ei ole erityisen arkaluonteista, voidaan sopia luottamuksellisen tiedon suojaamisessa noudatettavan vähintään samantasoisia menetelmiä kuin vastaanottava osapuoli itse soveltaa omien luottamuksellisten tietojensa suojaamisessa tai vaatia vastaanottajalta kohtuullisia toimenpiteitä tiedon suojaamiseksi. Vastaanottaja ei aina ole yhtä huolellinen tietojensa säilytyksessä, jolloin on hyvä määritellä ehdot tarkemmin.

Tiedon suojaamis- ja käsittelysääntöjen kirjaaminen osaksi sopimusta ei ole mitenkään ongelmallista tiedon luovuttajan näkökulmasta. Tietoa vastaanottava osapuoli saattaa väittää, ettei se ole korvausvelvollinen, mikäli se on noudattanut sovittuja sääntöjä ja tietoa on tästä huolimatta paljastunut ulkopuolisille. Oletuksena on tällöin, että tiedon suojaamis- ja käsittelysäännöt muodostavat ne menettelytavat, joiden noudattaminen ei voi johtaa sopimusrikkomukseen. Mitä yksityiskohtaisempia nämä säännöt ovat, sitä todennäköisempi tällainen väite on.¹⁶⁹ Käytännössä tämä ei tarkoita, etteikö korvausvelvollisuutta syntyisi.

Tietojen salassapitovelvollisuus on lähinnä yhtiökohtainen. Tieto voi olla laajasti saatavissa esimerkiksi yrityksen palvelimella, johon on pääsy rajoittamatto-

¹⁶⁸ Hemmo 2003a: 409–410, 412.

¹⁶⁹ Vapaavuori 2005: 216.

malla tai suurella osalla yrityksen työntekijöistä. Tiedon ollessa laajan henkilöpiirin hallussa siirtyy se helpommin yrityksen ulkopuolelle. Jos tiedon säilyminen luottamuksellisena on epävarmaa, on sitä joukkoa, jolla on oikeus ja pääsy informaatioon, rajattava. Näin estetään tiedon tarpeeton levittäminen yrityksen sisällä ja vastaavasti yrityksen ulkopuolelle, jos vastapuolelle on annettu lupa esimerkiksi neuvotella tiedon sisällöstä kolmansien osapuolten kanssa. Erityisesti poikkeuksellisen arkaluonteisen tiedon tarpeeton levittäminen yhtiön sisällä ja tiedon tosiasiallinen käyttömahdollisuus saattavat muodostaa sopimusrikkomuksen, jos tiedon vastaanottajan on edellytetty rajoittavan tiedon käyttöä. Jos sopimusta laadittaessa on kiinnitetty huomiota henkilöpiiriä koskeviin rajoituksiin, ei voida olettaa tiedon luovuttajalla olleen tarkoitus, että luottamuksellista tietoa voi käsitellä kuka tahansa.¹⁷⁰

Vaikka tiedon luovutuksista kolmansille ei ole sovittu eikä tätä nimenomaisesti ole kielletty, voidaan usein katsoa tiedon rajoitetun paljastamisen olevan mahdollista. Tämä saattaa koskea tiedon luovutusta esimerkiksi yrityksen neuvonantajille ja tilintarkastajille.¹⁷¹ Kysymys on nimenomaan konsulttityyppisestä tahosta. Jollei tiedon luovuttajalta pyydetä lupaa tiedon ilmaisemisesta sopimusosapuolten ulkopuolisille, kantaa yritys itse riskin sallitulle ilmaisulle asetettujen rajojen ylityksestä. Lupa tiedon luovuttamiseksi alihankkijoille ei ole yleensä edellä mainittujen tahojen tapaan automaattisesti hyväksytty. Jos osapuoli olettaa sopimuskumppanin oman organisaation huolehtivan kaikista tarvittavista toimenpiteistä, tämä saattaa pitää kannaltaan odottamattomaan alihankintaan liittyvää tiedon luovuttamista salassapitomääräyksen rikkomisena. Jos kuitenkin esimerkiksi sopimusneuvotteluista tai sopimuksen muusta sisällöstä on pääteltävissä alihankkijoiden ja muiden vastaavien tahojen mukanaolo ja tiedontarve, voidaan tämän perusteella olettaa osapuolten tarkoituksena olleen, että myös luottamuksellista tietoa voidaan tarkoituksenmukaisessa laajuudessa luovuttaa näille.¹⁷²

Hiljainen hyväksyntä tiedon luovuttamisesta kolmannelle voidaan katsoa annettun siten, että tietoa vastaanottava osapuoli velvoitetaan sitouttamaan alihankkijat tai muut ulkopuoliset tahot vastaavaan salassapitovelvoitteeseen kuin se itse on sidottu. Näiden tahojen kanssa ei välttämättä solmita salassapitosopi-

¹⁷⁰ Vapaavuori 2005: 217.

¹⁷¹ Hemmo 1999: 83–84; 2005: 55–56, 327.

¹⁷² Hemmo 2005: 327.

musta, vaan salassapitositoumus. Salassapitositoumuksia voidaan hyödyntää varmistamaan ulkopuolisten salassapitovelvoite, koska myös sitoumuksilla on tietty preventiivinen luonne ja informointitarkoitus. Mutta vastaanottavan osapuolen on syytä varoa sitomasta itseään sellaisiin velvoitteisiin, joita se ei voi varmuudella täyttää. Yrityksen määräysvalta ei ulotu siihen, että se voisi pakottaa ketään allekirjoittamaan salassapitosopimusta tai -sitoumusta. Koska vastuukysymykset luovutettaessa tietoa eteenpäin voivat olla epäselviä, on luovuttavan osapuolen intressissä hyvä mainita sopimuksessa vastaanottavan osapuolen sitoutumisesta vastaamaan niiden tahojen toiminnasta, joille tämä paljastaa tietoa.¹⁷³

Salassapitosopimukseen otetaan usein tiedon vastaanottajan velvollisuus ilmoittaa, mikäli tietoa on sopimuksesta huolimatta paljastunut ulkopuolisille tahoille. Tämä mahdollistaa myös tiedon alkuperäisen luovuttajan nopean reagoinnin vahinkojen minimoimiseksi. Tiedon alkuperäisen vastaanottajan kannalta ehto on hankala sikäli, että informoidessaan vastapuolta tiedon paljastumisesta, se tulee samalla tunnustaneeksi oman sopimusrikkomuksensa. Tiedon vuotamisen salaajan on ymmärrettävä tiedon paljastumisen sopimussuhteen ulkopuolisille tulevan todennäköisesti jossain vaiheessa selviämään alkuperäiselle luovuttajalle. Oleellisinta sopimusrikkomuksen tapahtuessa on kuitenkin tiedon paljastumisesta aiheutuneiden vahinkojen minimoiminen, koska paljastuminen ei aiheuta vahinkoja ainoastaan tiedon luovuttajalle, vaan myös tiedon vastaanottajalle, koska julkinen tieto on vapaasti hyödynnettävissä.

Hankala tilanne kohtaa tiedon vastaanottajaa, kun viranomainen joko pyytää tältä salassa pidettävää asiakirjaa tai velvoittaa antamaan sen jollekin muulle viranomaistaholle. Tietoa vastaanottavaa saatetaan myös vaatia todistamaan luottamukselliseksi sovitusta tiedosta tuomioistuimessa. Vastaanottavan osapuolen on luovutettava tieto, eikä tämän voine yleensä katsoa syyllistyneen tilanteessa salassapitosopimuksen rikkomiseen. Sopimukseen on hyvä ottaa maininta tiedon vastaanottajalla olevan tietyin rajoituksin oikeus paljastaa luottamuksellista tietoa lain, asetuksen tai viranomaismääräyksen asettaman velvollisuuden perusteella.

Eri asia on, voiko ja pitääkö tällaista viranomaismääräystä yrittää vastustaa tai

¹⁷³ Vapaavuori 2005: 219–220.

valittaa siitä, kuinka laajasti tiedot paljastetaan ja miten ne tulee paljastaa luottamuksellisuuden säilyttävällä tavalla. Jos tiedon vastaanottajalta edellytetään pitkälle meneviä toimia tiedon luovuttamisen vastustamiseksi, tulee tämän vaatia luovuttavaa osapuolta antamaan selkeät toimintaohjeet vaadittavista menettelytavoista sekä vastaamaan niistä aiheutuvista kustannuksista. Tiedon luovuttajan tulee varoa sitomasta itseään kalliisiin toimenpiteisiin. Pelkästään on syytä sopia tiedon vastaanottajan velvollisuudesta vastustaa viranomaispäätöstä. Luovutettaessa tietoa viranomaisille on luovutettavan tiedon määrää pyrittävä rajoittamaan ja vaatia viranomaista pitämään tieto salassa.¹⁷⁴

5.4. Tiedon palauttaminen ja tuhoaminen

Tiedon käytön lopettaminen on tärkeää sopia päättymään välittömästi suunnitellun yhteistyösuhteen kariuduttua tai keskeydyttyä. Lisäksi käytön lopettaminen voidaan kytkeä sopimuksen päättymiseen. Tietoa ei välttämättä ole vielä käytetty, jolloin valmistelut tiedon hyödyntämiseksi tulee lopettaa. Usein on tarkoituksenmukaista vaatia tiedon vastaanottajaa lopettamaan tiedon käyttäminen välittömästi luovuttavan osapuolen niin vaatiessa. Tiedon luovuttaja saattaa esimerkiksi epäillä tiedon vastaanottajan paljastaneen tietoa sopimuksen ulkopuolisille, ja siten pyrkiä tiedon käyttökiellolla minimoimaan vahinkoja.

Määräykset luottamuksellista tietoa sisältävän aineiston palauttamisesta tiedon luovuttajalle tai vastaanottavan osapuolen velvollisuudesta tuhota tällainen aineisto otetaan yleensä jokaiseen salassapitosopimukseen. Mikäli aineiston palauttamista tai tuhoamista ei vaadita, edellytetään sopimuksessa vastaanottavan osapuolen jatkavan tiedon sopimuksenmukaista säilyttämistä luottamuksellisuuden varmistamiseksi. Näiden toimien tarpeellisuus poistuu tiedon tullessa julkiseksi tai yleisesti saataville. Eri asia on, voiko tiedon vastaanottaja syyllistyä sopimusrikkomukseen laiminlyödessään myöhemmin julkiseksi tulleen tiedon osalta sopimuksessa edellytetyt säilytystavat. Tiedon säilyttämistä koskeva velvollisuus on otettava myös, jos ylitsepääsemättömien ongelmien vuoksi tiedon palauttamista tai tuhoamista ei ole mahdollista kohtuullisin toimenpitein ja kustannuksin suorittaa. Tiedon säilytys voidaan vaatia suoritetta-

¹⁷⁴ Vapaavuori 2005: 233–234.

vaksi sellaisella tavalla, ettei vastaanottavalla taholla ole käytännössä enää sen käyttömahdollisuutta. Etenkin neuvotteluvaiheessa on luovuttajan kannalta varminta pyrkiä sopimaan tiedon palauttamisesta, koska luovutetun tiedon määrä on tässä vaiheessa usein vielä rajoitettu. Suullista tietoa koskevaa palautusvelvollisuutta ei voida sopia, vaan tiedon palauttaminen on mahdollista lähinnä ainoastaan, jos se on luovutettu kirjallisessa muodossa.¹⁷⁵ Jos tietoa on jo ehditty hyödyntämään tiedon vastaanottajan toiminnassa, sen täydellinen palauttaminen ei onnistu, koska osa tiedosta jää muistinvaraisena vastaanottajayrityksen henkilöstön ammattitaitoon ja -tietoon kuuluvaksi.

Tiedon vastaanottajan tulee pystyä olemaan jatkuvasti selvillä siitä, mitä luottamuksellista informaatiota sille on luovutettu. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi luetteloimalla kaikki vastapuolelle luovutettu aineisto. Sekä tiedon vastaanottaja että sen luovuttaja voivat pitää tällaista luetteloa. Luottamukselliseen tietoon suhtautumista voi päätellä näiden luetteloiden teon perusteella. Jos tiedon luovuttaja ei pidä huolta siitä, että se tietää, mitä aineistoa on luovutettu, ei sillä välttämättä ole tietoa takaisin vaadittavista tiedoista. Elinkeinotoiminnan kannalta kriittisen tiedon palauttaminen tai tuhoaminen jää tällöin liiaksi tiedon vastaanottajan rehellisyyden varaan.

Tiedon palauttamista ja tuhoamista koskevia ehtoja pidetään usein vähemmän tärkeinä, ja niihin sitoudutaan miettimättä, mitä ehto todella tarkoittaa tai, mitä se edellyttää yritykseltä. Hankaluuksia saattaa aiheutua osapuolten välisen tietojenvaihdon tapahtuessa usein sähköpostin välityksellä. Tietokoneiden kova-levyiltä otetaan yleensä vähintään kerran vuorokauden aikana varmuuskopio, jolloin jo kaikkien mahdollisten kopioiden löytäminen ja palauttaminen tai tuhoaminen on äärimmäisen hankalaa ja epävarmaa. Lisäksi, jos kaikkea luovutettua materiaalia ei ole sovittu luottamukselliseksi, luottamuksellisen ja ei-luottamuksellisen tiedon erottaminen toisistaan niiden ollessa ilmaistu kiinteästi yhdessä, ei ole aina mahdollista. Ongelmaksi saattaa muodostua myös se, miten palauttaminen ja tuhoaminen voidaan käytännössä toteuttaa, esimerkiksi sähköpostien kohdalla. Viestin palauttamisen jälkeen tulisi poistaa sekä saatu että lähetty viesti.

¹⁷⁵ Vapaavuori 2005: 230–231.

Palauttaminen tai tuhoaminen aiheuttaa ongelmia tiedon vastaanottajalle mahdollisten osapuolten välisten erimielisyyksien ilmaantuessa. Vastaanottaja saattaa menettää riidassa tarvittavaa olennaista näyttöä, jos yrityksen edellytetään palauttavan tai tuhoavan saamansa luottamuksellista tietoa sisältävä materiaali. Jos luottamuksellinen aineisto on liitettyä osapuolten väliseen kirjeenvaihtoon niin kiinteästi, ettei tietojen erottelu ole mahdollista, voidaan ei-luottamuksellinenkin aineisto menettää ja siten samalla mahdollinen todistusaineisto.¹⁷⁶

Tiedon luovutuksen määrää, vaihetta ja muotoa tulee harkita. Neuvotellessaan ja mahdollisia tarjouksia antaessaan yrityksen tulee olla varovainen sen suhteen, mitä materiaalia vastapuolelle luovutetaan. Tarjousten ohessa vastapuolelle annettavat skitsit, mallit, hahmotelmat ja muu aineisto voivat saada vastapuolen kuvittelemaan, että samalla siirtyy näiden esineiden omistusoikeus, jolloin omistajuuden siirtymisen kautta katsotaan palautusvelvollisuuden poistuneen.¹⁷⁷ Yrityksen huomauttaessa vastapuolta tietojen ja esineiden luottamuksellisuudesta ja niiden kuulumisesta luovuttajansa yrityssalaisuuksiin estetään tiedon ja esineiden luonteen jääminen epäselväksi.

5.5. Salassapitosopimuksen ja -velvoitteen voimassaolo

Vanhentumislaisissa ei ole säännöksiä koskien negatiivisten velvoitteiden, joihin salassapitovelvollisuus kuuluu, vanhentumisesta. Salassapitovelvollisuudella asetetaan yritykselle käyttäytymisvaatimus pidättäytyä tiedon ilmaisemisesta tai käyttämisestä. Lain esitöiden mukaan myös negatiiviset velvoitteet voivat vanhentua, vaikka varsinaisessa laissa ei oteta kantaa vanhentumiseen.¹⁷⁸ Kuitenkin usein salassapitovelvoite perustuu jo suoraan lakiin, joissa osassa on säädelty velvoitteen kesto. Esitöissä esitettyihin tulkintoihin perustuen voidaan sopimukseen perustuvien salassapitovelvoitteiden ajatella vanhentuvan vanhentumislain mukaisesti. Eri asia on, sovelletaanko niihin yleistä kolmen vuoden vanhentumisaikaa vai niin sanottua toissijaista kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Myöskään vanhentumisen alkuaikakohta ei ole selkeästi pääteltä-

¹⁷⁶ Vapaavuori 2005: 231.

¹⁷⁷ Stähle ym. 1999: 181.

¹⁷⁸ HE 187/2002: 24.

vissä. Vapaavuori¹⁷⁹ on päätynt kymmenen vuoden vanhentumisaikaan oikeusperusteen syntymisestä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Kaksi asiaa on erotettava toisistaan: ensinnäkin, mikä on salassapitovelvoitteen voimassaoloaika, ja toisaalta, mikä on salassapitosopimuksen voimassaoloaika. Erityisen tärkeää on huomioida se, ettei salassapitovelvollisuutta ei ole sidottu itse salassapitosopimuksen voimassaoloon, jolloin salassapitovelvollisuus päättyisi luovutustarkoituksen täytyttyä tai sopimuksen päättyttyä. Itse salassapitosopimuksen voimassaoloaika ei välttämättä määritellä sopimuksessa. Tietojen luovuttaminen vain lopetetaan, kun harjoitettu yhteistoiminta päättyy. Mikään ei estä sopimasta sopimuksen olevan voimassa määräajan tai sen olevan voimassa toistaiseksi irtisanomisena. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden perusteella voidaan toistaiseksi voimassaoleva sopimus päättää kohtuullisella irtisanomisajalla ilman erityisiä syitä.¹⁸⁰ Kuitenkin täysin vapaan irtisanomisoikeuden soveltuvuus salassapitosopimukseen on epäilyttävää, koska sopimuksen jatkuvuudella voidaan ajatella olevan erityinen merkitys toiselle osapuolelle. Salassapitovelvollisuuden suojaaminen on sopimuksen voimassa pitämistarvetta korostava intressi. Sopimuksen voimassapysyminen voidaan turvata ottamalla sopimukseen ehtoja, jotka rajoittavat irtisanomisoikeutta.¹⁸¹ Sopimuksen irtisanomiseksi on oltava erityinen irtisanomisperuste. Määräaikaisten sopimusten kohdalla ei irtisanomisoikeutta pääsääntöisesti ole. Näin on myös salassapitosopimusten kohdalla.

Sopimuksen päättyttyä tai sen ollessa päätettävissä, tulisi sopia salassapitovelvoitteiden ja käyttämisrajoitusten sekä sopimukseen liittyvien sivuvelvoitteiden säilyvän edelleen voimassa. Jos salassapidosta ei ole sovittu itsenäisesti, on varmistettava salassapitovelvoitteen voimassaolo pääsopimuksen voimassaolosta riippumatta. Neuvotteluvaiheessa salassapitosopimusta laadittaessa tulee osapuolten huolehtia siitä, että salassapitovelvoite sitoo neuvotteluvaiheen päättyttyä riippumatta siitä, saadaanko pääsopimusta solmituksi.¹⁸² Salassapitovelvoitteen pituus ja kysymys siitä, mistä ajankohdasta se lasketaan, vaativat usein neuvotteluja osapuolten välillä. Etenkin, jos osapuolet ainoastaan tunnustelevat mahdollisuutta yhteistoimintaan, tulisi salassapitovelvoitteen kesto

¹⁷⁹ Vapaavuori 2005: 172.

¹⁸⁰ Hemmo 2003b: 376–377.

¹⁸¹ Hemmo 2003b: 385.

¹⁸² Vapaavuori 2005: 234.

varmistaa. Yksinkertaisimmallaan ja tiedon luovuttajan etujen mukaisesti voidaan salassapitovelvoite ja muut sopimusvelvoitteet sopia olemaan voimassa sinänsä rajoittamattoman ajan. Jos neuvotteluissa paljastetaan toiselle osapuolelle elintärkeitä yrityssalaisuuksia, on tämä ehdottomasti paras tapa muotoilla salassapitovelvoitteen voimassaoloa koskeva ehto. Ainoastaan, jos osapuolet tietävät tarkasti, mitä tietoa he tulevat luovuttamaan, voi ehdon muotoilu toisella tavalla olla perusteltua.¹⁸³

Ikuinen salassapitovelvollisuus ei yleensä ole kohtuuton tiedon vastaanottajaa kohtaan, koska sopimukseen otetaan tavallisesti salassapitovelvollisuutta koskevia rajoituksia. Nopeasti muuttuvilla aloilla on mahdollista, että sinänsä määräämättömän ajan voimassa oleva yrityssalaisuuksien salassapitovelvoite voi todellisuudessa olla hyvinkin lyhyt tiedon tullessa osaksi alan yleistä ammattitaitoa tai -tietoa tai muuten julkiseksi. Siten pitkän salassapitovelvoitteen ei voida katsoa olennaisesti rajoittavan salassapitovelvollisen toimintavapautta.¹⁸⁴

Mikään ei estä sopimasta ajallisesti rajoitetusta salassapitovelvollisuudesta. Eri-tyisesti suuret yritykset ovat haluttomia sitoutumaan ajallisesti rajoittamattomiin salassapitovelvoitteisiin jo siitä syystä, että sopimushallinnan toimivuus vaikeutuisi. Ajallisesti rajoitetusta salassapidosta on helpoin sopia silloin, kun kaikki osapuolten välillä vaihdettava tieto luovutetaan vastapuolelle kerralla. Tällöin voidaan esimerkiksi sopia viiden vuoden salassapitoajasta sopimuksen allekirjoitushetkestä alkaen. Jos tietoa kuitenkin luovutetaan tämänkin jälkeen, voidaan ehtoon ottaa varauma, jonka mukaan salassapitovelvoite on voimassa viisi vuotta kunkin luovutustoimen jälkeen tällöin luovutetun tiedon osalta. Tämä vaikeuttaa tietojenhallintaa sikäli, että yrityksen on pystyttävä kontrolloimaan milloin mitään tietoa tai aineistoja on luovutettu. Samaan tapaan voidaan salassapitovelvollisuuden voimassaolo määritellä eripituisiksi riippuen esimerkiksi kunkin tietoluokan salaisuusasteesta. Tällöin tietoluokkien tulee olla määriteltä selkeästi, joko riittävän yksityiskohtaisesti tai tarpeeksi laveasti, väärinymmärrysten ehkäisemiseksi.

Salassapitovelvollisuuden ajallinen rajoittaminen saattaa lyhentää sitä suojaa, mikä tiedon luovuttajalla olisi lainsäädäntöön perustuen, mikäli mitään salassapitosopimusta ei olisi solmittukaan. Sopimuksen kautta tiedon luovuttajan

¹⁸³ Vapaavuori 2005: 235.

¹⁸⁴ Hemmo 2005: 329.

katsotaan luopuneen sovitus ajan ylittävistä suoja-ajasta, joka olisi lainsäädäntöön tukeutuen ollut saatavissa.

5.6. Sopimusrikkomuksen seuraamukset

5.6.1. Vahingonkorvaus

Negatiivisen velvoitteen kohdalla oikea suoritus on passiivisuus, ja salassapitovelvollisuuden yhteydessä tiedon ilmaiseminen tai käyttäminen salassapitosopimuksen vastaisesti merkitsee sopimusrikkomusta. Negatiivisten velvoitteiden kohdalla on tärkeää kyetä yksilöimään sopimuksessa tarkoitettu kielletty toiminta mahdollisimman huolellisesti, jotta molemmat osapuolet tietäisivät tiedon sallitun hyödyntämisen rajat.

Käyttökieltoa rikkomalla luottamuksellisen tiedon vastaanottaja yleensä hyödyntää sopimuksen perusteella saamaansa tietoa vastoin tiedon luovutustarkoitusta käyttämällä sitä väärin omassa toiminnassaan. Ilmaisukielto liitetään luovuttajan ja vastaanottavan osapuolen väliseen sopimussuhteeseen suhteessa kolmansiin osapuoliin. Luottamuksellista tietoa voidaan paljastaa sekä tuottamuksellisesti että tahallisesti. Tuottamuksellinen tiedon paljastaminen voi tapahtua esimerkiksi lähetettäessä luottamuksellista tietoa sisältävä sähköposti väärään osoitteeseen. Tahallisesta ilmaisemisesta on kyse esimerkiksi jos maksua vastaan paljastetaan luottamuksellisia tietoja yrityksen kilpailijalle. Tuottamuksellisesti tietoa paljastaneen toiminta ja käyttäytyminen teon paljastumisen jälkeen vaikuttavat siihen, miten suureksi hänen tuottamuksensa arvioidaan. Hankalinta tiedon tuottamuksellisen paljastumisen kohdalla on arvioida, täytyykö tiedon tuottamuksellisesti paljastaneen kertoa sille, jolta tieto on alun perin saatu, teostaan. Osapuolten väliset velvollisuudet, esimerkiksi tiedonanto- ja lojaliteettivelvollisuudet, puoltavat ilmoitusvelvollisuutta. Myös se, että luottamuksellisen tiedon paljastaja informoi sopimuskumppaniaan sopimusrikkomuksesta, voi osoittaa eräällä tapaa lojaalisuutta, koska tunnustamalla sopimusrikkomuksensa tietoa ilmaissut osapuoli vaarantaa oman asemansa.

Mikäli osapuolten välillä ei ole sopimussuhdetta, esimerkiksi salassapitosopimuksen kautta, joutuu vahinkoa kärsinyt hakemaan korvausta vedoten vahingonkorvauslakiin ja muihin lakeihin, jotka sääntelevät vastuuta. Jos osapuolten

välille on luotu sopimussuhde, voi vaatimuksia esittää ainoastaan sopimuksen perusteella. Lisäksi todistustaakka on käännetty. Korvausvastuun syntymiseen riittää sen selvittäminen, että sopimuksen perustama velvoite on jäänyt täyttämättä. Tällöin sopimusta rikkoneen on osoitettava toimineensa huolellisesti, kun taas sopimuksen ulkoisessa vastuussa on todistustaakka kantajalla. Erityisen hankalaa on tiedon oikeudettoman käytön näyttäminen toteen. Tällainen toiminta ei ole välttämättä mitenkään ulkonaisesti havaittavissa tai hyvin pienimuotoista. Näin on esimerkiksi tiedon vastaanottajan ”kopioidessa” luvattomasti vastapuolelta tämän valmistusmenetelmän tai osan siitä.¹⁸⁵

Sopimussuhteissa henkilö-, esine- ja varallisuusvahingot ovat korvauskelpoisia ilman erityisedellytyksiä. Käytännössä sopimusvastuu suuntautuu enimmäkseen varallisuusintressien suojaamiseen.¹⁸⁶ Salassapitosopimuksen rikkomisesta aiheutuu yleensä puhdas varallisuusvahinko. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei henkilö- ja esinevahinkojen syntyminen olisi mahdollista. Jos kuitenkin sopimusrikkomuksesta ei aiheudu vahinkoa, ei vahingonkorvausvelvollisuuttakaan ole. Salassapitosopimukseen sisältyy harvoin ehtoa, joka rajoittaa välillisten vahinkojen korvausvastuuta. Tämä on seurausta siitä, että salassapitovelvoitteen rikkomisesta aiheutuvat vahingot ovat yleensä juuri välillistä vahinkoa. Jos sopimukseen otettaisiin edellä mainittu korvausvastuuta rajoittava ehto, johtaisi vastuunrajoitus siihen, ettei rikkomisesta voisi saada juurikaan vahingonkorvausta.¹⁸⁷ Esimerkiksi usein varastetun kannettavan tietokoneen arvo on huomattavasti pienempi kuin siihen tallennettujen yrityssalaisuuksien.

Sopimussuhteessa ilmennyt sopimusrikkomus korvataan positiivisen sopimusedun mukaisesti. Tällöin vahinkoa kärsinyt osapuoli pyritään saattamaan samaan taloudelliseen asemaan kuin jos sopimus olisi täytetty oikein. Korvattavaksi tulee sopimusrikkomuksesta aiheutuneet vahingot ja sopimusrikkomuksen vuoksi saamatta jäänyt voitto. Salassapitorikkomusten kohdalla ongelmallisuus kohdistuu lähinnä jälkimmäiseen korvausvelvollisuuteen. Sopimusrikkomuksen seuraus on yleensä elinkeinotoiminnan kannattavuuden heikkeneminen kilpailuedun menetyksen vuoksi. Vahingon toteennäyttäminen, ja etenkin sen suuruus, ei ole yksinkertaista, koska salassapitosopimuksen rikkomisesta aiheutuneen vahingon seuraukset eivät usein ole heti havaittavissa. Vahingot

¹⁸⁵ Hemmo 2003b: 241.

¹⁸⁶ Hemmo 2003b: 251.

¹⁸⁷ Takki 2002: 290.

saattavat ilmetä mahdollisesti vuosien kuluessa liikevaihdon ja kilpailukyvyn heikkenemisenä tai muina vaikeasti ennustettavina ja etäisinä seurauksina. Myös se, missä määrin kilpailija on hyödyntänyt tietoa, perustuu aina arvioon.

Sopimusosapuolilla on isännänvastuu käyttämiensä itsenäisten apulaisten sopimuskumppanille aiheuttamista vahingoista. Jos esimerkiksi sopimusosapuolten on sallittu luovuttaa luottamuksellista tietoa konsulteille tai muulle taholle, vastaa tiedon vastaanottaja näiden mahdollisesti aiheuttamista vahingoista tiedon alkuperäiselle luovuttajalle. Liikerytysten välisissä sopimuksissa on huomioitava se, että työntekijä ei ole vastuuvollinen työnantajan sopimuskumppania kohtaan millään perusteella.

5.6.2. Sopimussakko

Kun sopimukselle halutaan toimiva tehoste, sovitaan määrältään huomattavasta sopimussakosta. Sopimussakko on etukäteen vahvistettu korvaus, joka tulee maksettavaksi vahingon sattuessa. Huomattava sopimussakko ei ole mitenkään epätavallinen salassapitosopimusten yhteydessä, koska salassapitovelvoitteen rikkomisesta aiheutuvat vahingot voidaan useasti ajatella miljoonina euroina. Sopimussakon suuruudesta ei voida esittää mitään standardimäärää, kymmenistä tuhansista miljooniin euroihin ollessa skaalana. Tietyissä mielessä sopimussakon voi nähdä eräänlaisena hintalappuna sopimusrikkomukselle. Myös erityinen maininta sopimusrikkomuksen todentuessa voimaantulevasta vahingonkorvausvelvollisuudesta voi toimia tällaisena salassapidon tehosteena, joko sopimussakon ohella tai ilman. Sopimussakon uhka painostaa osapuolia velvoitteiden noudattamiseen ja sakon ollessa huomattavan suuri, tiedon vastaanottaja tulkitsee sopimusta helposti yltiövarovasti, etenkin sopimuksen raja-alueilla.

Salassapitosopimuksen rikkomiseen saatetaan liittää nimenomainen sopimuksen purkuoikeus.¹⁸⁸ Yksittäinenkin sopimusrikkomus voi antaa oikeuden sopimuksen purkamiseen, jos tämä ylittää niin sanotun olennaisuusrajan. Jos sopimusrikkomus on omiaan järkyttämään osapuolten välistä luottamusta, voi olla kohtuutonta vaatia sopimuksen voimassaolon jatkamista. Erityisesti epärehellisyttä ilmentävät teot voivat täyttää purkamisedellytykset.¹⁸⁹ Salassapitovel-

¹⁸⁸ Hemmo 2003b: 336.

¹⁸⁹ Hemmo 2003b: 217.

voitteen rikkominen on omiaan tuomaan sopimussuhteeseen niin suuren epäluottamuksen tiedon vastaanottajaa kohtaan, että sopimus- ja yhteistyösuhteen jatkamista ei voida perustellusta syystä jatkaa.

Sopimussakon tulee olla niin suuri, että tiedon vastaanottajan ei kannata rikkoa sopimusta sakon maksun uhalla, ja siten saada tietoa käytettäväksi omassa toiminnassaan. Tämä ei olisi edes mahdollista sillä, jos tiedon vastaanottaja tahallisesti rikko salassapitovelvollisuutta, ei tämän vastuuta voida rajoittaa. Lisäksi negatiivisen velvoitteen tultua rikotuksi loukattu osapuoli voi vaatia velvoitteen noudattamista vastaisuudessa. Velvoitteen rikkomisesta ei voi seurata sitä, että velvoitteen sitoma osapuoli vapautuu velvoitteesta tulevaisuutta silmällä pitäen.¹⁹⁰

Sopimussakon etuna on, ettei sopimusvelkojan tarvitse osoittaa todellisen vahingon tapahtuneen, jotta sopimussakko tulisi tuomittavaksi. Sakkoehdon ollessa osa sopimusta riittää, että sopimusrikkomus, jonka tehosteeksi sopimussakko on määrätty, on tapahtunut. Sopimussakon voidaan siten nähdä yksinkertaistavan konfliktin ratkaisua. Vaikeita näyttökysymyksiä voidaan sivuuttaa, kun välttämättä ei ole mahdollista laskea vahingon määrää täsmällisesti. Vastaavasti sopimussakkoa voidaan käyttää tehosteena myös silloin, kun on oletettavissa, ettei sopimuksen rikkominen aiheuta lainkaan vahinkoa.

Koska sopimussakon maksaminen ei ole riippuvainen aiheutuneesta vahingosta, sopimusta rikkonut ei voi vedota vahingon puuttumiseen sopimussakon maksamisvelvollisuuden torjumiseksi. Vahingolla saattaa kuitenkin olla merkitystä sopimussakkoehdon kohtuullisuutta arvioitaessa. Sopimussakko voidaan sopia lievempänä, jos sopimusrikkomus on aiheutunut vähäisestä rikkomuksesta. Sopimussakon suuruutta voidaan siten suhteuttaa siihen, minkälainen teko on aiheuttanut sopimusrikkomuksen. Teon moitittavuus on huomattavasti suurempi, jos tietoa on paljastettu ulkopuolisille kuin, että luottamuksellista aineistoa on käsitelty huolimattomasti.

Säännöksiä, jotka koskevat erityisesti sopimussakkoa, ei Suomen lainsäädännössä ole. Kuitenkin sopimussakkoehdon muotoilua rajoittaa OikTL 36 §, joka koskee sovittelua. Arvioitaessa sopimussakon kohtuullisuutta suurin paino on

¹⁹⁰ Hemmo 2003b: 147.

sopimussakon alkuperäisellä kohtuullisuudella. Sopimussakon sovittelua vastaan puhuu se, että sillä tavoitellaan tehokasta seuraamusta salassapidon rikkomiselle ja että tämä ei kuitenkaan estänyt sopimusrikkomusta. Salassapitosopimusten yhteydessä sopimussakko on yleensä molempien osapuolien toive, joka puoltaa sopimussakon velvoittavuutta sen suuruudesta huolimatta. Jos olosuhteissa ei ole mitään erikoista ja osapuolilla on ollut käytössään asiantuntemusta, voidaan sopimussakkoa harvoin arvioida kohtuuttomaksi. Tämä koskee erityisesti liikesuhteeseen sovellettavaa sopimussakkoa. Puutteellinen asiantuntemus ei liikeyritysten välisissä suhteissa voi tulla esiin sovittelua puoltavana, koska pelkkä asiantuntemuksen faktinen puutteellisuus ei yleensä ole ratkaisevaa. Esimerkiksi sopimuksentekotilanteesta voi olla mahdollista päätellä osapuolten ymmärtävän tilanteen vaativuus. Jos osapuoli tästä huolimatta luottaa omaan kykyynsä, ei asiantuntemuksen puuttumiseen vetoaminen yleensä onnistu. Riittävän vakavien ja odottamattomien ulkoisten suoritusesteiden on katsottu voivan vapauttaa velvollisuudesta maksaa sopimussakkoa.¹⁹¹

Sopimussakkoehdot laadittaessa on tärkeää määritellä, minkä ehtojen seurauksena se tulee maksettavaksi. Olennaista on päättää lankeaako sakko maksuun kustakin rikkomuksesta erikseen, vai onko se sopimukseen liittyvä kokonaisuus. Molemmille tulkinnoille on kannattajansa. Preventiivinen tulkinta puoltaa ensimmäistä vaihtoehtoa. Jälkimmäiseen liittyy vaara siitä, että osapuolen joutessa kerran maksamaan sopimussakon, se on tämän jälkeen vapaa rikkomaan sopimusta uudelleen. Jos asiasta ei ole mainintaa sopimuksessa, voidaan tulkinta apuna käyttää myös sakon suuruutta miljoonaluokan sakon viitatessa ainoastaan kerran maksettavaksi tulevaan sakkoon. Näissä tilanteissa voidaan selvytyden vuoksi sopimuksessa todeta, että sopimussakko maksetaan vain kerran rikkojan korvatessa myös sopimussakon ylittävä vahinko. Mikä on sellainen erillinen rikkomus, joka laukaisee aina uuden sopimussakon, on hankala määritellä.¹⁹²

Tiedon vastaanottajalle voidaan antaa oikeus luovuttaa tietoa eteenpäin. Vielä hankalampaa on, jos salassapitosopimuksessa on useita osapuolia ja kukin niistä voi olla luovuttavana tai vastaanottavana osapuolena. Sopimuksessa voidaan määritellä osapuolten väliset korvaussuhteet: kuka maksaa sopimussakon, kenelle ja millä perusteella. Sopimussakosta voidaan sopia niin, että ensimmäisen

¹⁹¹ Hemmo 2003b: 65, 338, 340; Vapaavuori 2005: 249.

¹⁹² Vapaavuori 2005: 246.

sitoumuksen antaja sitoutuu suorittamaan sopimussakon, jos häneltä tiedon sallitusti haltuunsa saanut rikkoo salassapitovelvollisuuttaan. Sille, joka ehtoon suostuu, tilanne on hieman riskialtis. Tämä voi vahventaa asemaansa vaatimalla kolmannelta sitoumusta oman etunsa turvaamiseksi. Kolmannelle asetettavan sopimussakon suuruus ei saa olla pienempi kuin ensimmäisessä sopimussuhteessa, koska sopimusketjun keskimäinen osapuoli kärsii helposti esimerkiksi imagotappiota tapauksen johdosta saadessaan epäluotettavan sopimuskumppanin leiman itseensä.¹⁹³

5.6.3. Vahingonkorvauksen ja sopimussakon välinen suhde

Sopimussakon ja vahingonkorvauksen suhde on kysymys, johon on haettava vastausta tapauskohtaisesti. Osapuolten sopimusmääräyksiä toimeenpantaessa lähtökohdaksi on asianmukaista valita osapuolten ehdolle antama tarkoitus. Mikään ei kuitenkaan estä osapuolia sopimasta, että sopimusrikkomukseen syyllistynyt maksaa sekä sopimussakon että täysimääräisen vahingonkorvauksen. Turvallisinta on ottaa sopimukseen määrittely siitä, mikä on osapuolten tarkoittama sopimussakon ja vahingonkorvauksen suhde toisiinsa.

Sopimussakon on mahdollista tulkita antavan luovuttajalle lisätua tavallista tehokkaamman suojan muodossa. Näin ei aina ole, koska kaikkia mahdollisia sopimusrikkomuksen toteutumistapoja ei välttämättä ole otettu huomioon sopimussakon suuruudesta päätettäessä, jolloin sopimussakon suuruus ei vastaa todellista vahinkoa. Se, kuinka hyvin neuvotteluvaiheessa voidaan arvioida mahdollisten tulevien vahinkojen määrää ja todennäköisyyttä, on kyseenalaista. Jos kuitenkin sopimussakko on etukäteen arvioiden vastannut suuruusluokaltaan niitä vahinkoja, joita sakkoehdon tarkoittamasta sopimusrikkomuksesta on voitu odottaa aiheutuvan, vahventuu se käsitys, että sopimussakon suuruus tarkoittaa vahingonkorvauksen ylärajaa. Sopimussakon suuruudesta on hyvä neuvotella tapauskohtaisesti eikä rutiininomaisesti sitoutua aina samaan summaan. Tämä pakottaa osapuolet valveutumaan sopimusrikkomuksen todennäköisyyteen ja siitä aiheutuvaan hyvinkin suureen korvausvastuuseen.¹⁹⁴

Sopimussakkoa ei pidetä lakimääräisten seuraamusten ohella käyttöön tulevana ylimääräisenä oikeuskeinona. Sopimussakko ei kuitenkaan estä velkojaa

¹⁹³ Hemmo 2005: 328.

¹⁹⁴ Hemmo 2003b: 342–343.

saamasta vahingonkorvausta sellaisen intressin loukkaamisesta, jota sopimussakko ei suojaa. Oleellinen kysymys on, rajoittuuko velkojan oikeus vahingonkorvaukseen sopimussakon määrään. Tällöin sakolla olisi vastuunrajoituksen piirteitä. Tällainen vastuuta supistava vaikutus on perusteltu silloin, kun osapuolten nimenomaisena tarkoituksena on ollut rajoittaa vahingonkorvaus sopimussakon suuruuteen, tai että osapuolilla on vain poikkeuksellisesta oikeus muuhun korvaukseen. Lisäksi voidaan edellyttää, että velallisen on tullut menetellä tahallisesti tai törkeän huolimattomasti, jotta sopimussakko lankeaisi maksettavaksi.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Hemmo 2003b: 341.

6. YHTEENVETO

Yrityssalaisuudet ja muu luottamuksellinen informaatio ovat yritysten menestyksen avaimia. Niiden voidaan ainakin jossain määrin katsoa olevan jotain sellaista omaisuutta, mitä muilla ei ole ja mitä heille ei haluta antaakaan ilman tarkkoja ehtoja. Yritysten näkökulmasta ei riitä, että mahdollinen salassapitovelvollisuus perustuu lojaliteettiperiaatteeseen, alan käytäntöön tai lainsäädäntöön. Siitä on oltava varmuus.

Tietoa suojataan lainsäädännöllä, joka on kuitenkin puutteellista ja muodostaa epäyhtenäisen kokonaisuuden sekä aiheuttaa vaikeuksia yrityssalaisuuksien identifioinnissa. Välttämättä sekään, että yrityssalaisuuksille luotaisiin oma erillinen lainsäädäntönsä, ei ole ratkaisu, sillä tiedon muutosvauhti on liian nopea. Tieto, etenkin se tieto, mikä on yrityksen kannalta merkityksellisin, muuttuu koko ajan. Lainsäädäntöä ei kyettäisi päivittämään tiedon suojaamisen todellisen tarpeen mukaisesti, koska tieto on luonteeltaan dynaamista. Systemaattisen ja täsmällisen järjestelmän luominen on mahdotonta, jos siihen sisältyvien käsitteiden sisältö joudutaan jättämään tilannekohtaisesti harkittaviksi. Säännöksiin jäisi pakosta hyvin paljon tulkinnan varaa, eikä tilanne muuttuisi juurikaan siitä, mikä se on nyt. Kuitenkin yhteiskunnan tulee tukea luovuutta, innovaatioita ja investointeja. Salassapitosopimusten yleistyminen ja tuleminen osaksi liiketoimintarutiinia on yritysten itsensä kehittämä ratkaisu investointien ja innovaatioiden suojaukselle.

Yritykset kansainvälistyvät ja siirtävät omia yksiköitään ulkomaille. Toiminnan seurauksena se toimintaympäristö, mikä yrityksen tulee hallita, laajenee ja monimutkaistuu. Esimerkiksi tekninen osaaminen ei välttämättä ole enää kotimaassa. Sekä yrityksen sisäiset että suhteet ulkopuolisiin tahoihin ovat kansainvälisiä, jolloin jo asenteet ja ymmärrys tiedon salassa pidosta vaihtelevat. Siksi yrityssalaisuuksien suojaamiseksi ei enää riitä, että yrityksessä hallitaan Suomen yrityssalaisuuksia suojaava lainsäädäntö. Tällöin korostuu yritysten tietämys suomalaisesta ja kansainvälisestä sopimusoikeudesta. Kansainvälisesti toimivan yrityksen ainoana vaihtoehtona on väärinkäsitysten välttämiseksi solmia salassapitosopimus, jotta epävarmuus siitä onko mitään suojaa edes olemassa, poistuu.

Tiedon haltijan näkökulmasta salassapitosopimus on nimenomaan väline, jolla se voi suojata luottamuksellista tietoa haluamallaan tavalla. Vaikka Suomessa ei tietoa voida katsoa omistettavan, on silti yleensä olemassa taho, johon tieto kiinteästi kytketään, ja jota voidaan pitää sen haltijana. Tälle taholle on tärkeää, että sillä on keino, jolla se voi hallita luottamuksellista tietoa. Lisäksi tiedon käyttäminen tai hyödyntäminen tulee olla kytketty tämän tahon määräysvaltaan.

Suomen lainsäädännössä on liikeyritysten keskinäisten suhteiden määrittely jätetty pitkälti osapuolten oman tahdonmuodostuksen varaan. Heidän suhteeseensa liittyvät osapuolten oikeudet ja velvollisuudet muodostuvat sopimukseen otettavien ehtojen mukaisina. Väljä ehtojen muotoilu jättää osapuolille liikkumavaraa, joka ei ole tarkoituksenmukaista luottamuksellisten tietojen suojauksen kohdalla. Vastuu siitä, että kaikesta olennaisesta on sovittu, on osapuolilla itsellään. Salassapitosopimuksen etu kuitenkin on, että luottamuksellinen ja siten salassa pidettävä tieto on subjektiivisesti osapuolten määriteltävissä. Jos tiedon suoja perustuu lainsäädäntöön, on lähtökohtana yrityssalaisuuden objektiivinen määritelmä.

Yrityksen menestys riippuu sen saavuttamasta kilpailuedusta. Tämä kilpailuetu voi pohjautua useaan seikkaan, mutta kuitenkin siihen liittyy aina tietoa, jota kilpailijalla ei ole, tai jonka tiedon alkuperäinen haltija on paljastanut tälle. Tieto voi olla muidenkin hallussa, mutta nämä eivät osaa hyödyntää sitä samalla tavalla. Yrityksestä ja toimialasta riippuen tämä menestystekijä voi olla luonteeltaan hyvin erilainen. Kuitenkin yrityksen itsensä kannalta oleellisinta on, että yritys tunnistaa tiedon ja sen merkityksen liiketoiminnassa.

Luottamukselliseksi määritelty tieto on yritykselle arvokas. Salassapitosopimuksella on tarkoitus vähentää niitä riskejä, joita sen ilmaiseminen ulkopuolisille aiheuttaa. Ilmaisui- tai käyttöriskistä huolimatta tiedon jakamisella pyritään saamaan taloudellista etua. Yritykset eivät luovuta luottamuksellista tietoa ilman kytkentää jonkin toisen tavoitteen saavuttamiseksi, joten luottamuksellisen tiedon jakamisen on oltava aina harkittu teko. Salassapidosta sopiminen on yleensä osa jotain suurempaa prosessia tai kokonaisjärjestelyä, jonka hallintavälineistä yksi on salassapitosopimus. Kokonaisuutena arvioiden se, miten yritys hallinnoi, hyödyntää ja jakaa luottamuksellista informaatiotaan, perustuu yrityksen liiketoimintanäkemyksen toteuttamiseen.

Salassapitosopimus on selkeästi osa etukäteistä toimintamahdollisuuksien arviointia. Näiden arviointien tuloksena ei välttämättä ole se, että tieto pidetään ainoastaan itsellä. Tieto voi olla kaikkein arvokkainta silloin, kun se jaetaan muiden kanssa, siihen lisätään uusia palasia ja kun se yhdistetään uusiksi kokonaisuuksiksi. Verkottuvassa taloudessa yrityksen etujen mukaista saattaa olla myös luopuminen sellaisesta tiedosta, joka aikaisemmin on ollut yrityksen kilpailuedun tae. On muistettava, että tämä on yrityksen edun mukaista ainoastaan, jos tiedon jakaminen tai käyttäminen tapahtuu yrityksen omasta halusta.

LÄHDELUETTELO

- Ahvenainen, Taisto & Tapio Rätty (1999). *Julkisuuslainsäädäntö: julkisuus ja salassapito kunnassa*. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Castrén, Martti (1973). *Liikesalaisuuksien oikeussuojasta yhteistoimintasuhteissa ja niiden jälkeen*. Helsinki: Suomen lakimiesyhdistys.
- Castrén, Martti (1997). *EU-Suomen markkinaoikeus*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Castrén, Martti (2003). Liike- tai yrityssalaisuuden suojan tehostaminen. Teoksessa: *Luovuus, oikeus ja muuttuvat markkinat*, 27-44. Juhlajulkaisu Keijo Heinonen 1923 – 26/11 – 2003. Toim. Marja-Leena Mansala. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Castrén, Martti (2006). Kilpailusuoja yritystoiminnassa. Teoksessa: *Yritysoikeus*, 895-908. Toim. Kirsti Rissanen ym. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.
- Christou, Richard (1996). *Drafting commercial agreements*. 2. painos. London: FT Law & Tax.
- Euroopan Komissio (1999). The Principles of European Contract Law. [on line]. [siteerattu 2.6.2007]. Saatavissa Internetissä: < URL: http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm>.
- Grönroos, Mauri (1999). *WTO-TRIPS ART 39: Liikesalaisuuden suojan laajuus ja uusi kasvuteoria*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Haarmann, Pirkko-Liisa (2006). *Immateriaalioikeus*. 4. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.
- HE 114/1978 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa ja markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

HE 66/1988 vp. Hallituksen esitys rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

HE 94/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi [on line]. Helsinki: Edita Publishing Oy [siteerattu 2.6.2007]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/19930094?archive=1>>.

HE 157/2000 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle työsopimuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi [on line]. Helsinki: Edita Publishing Oy [siteerattu 2.6.2007]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/20000157?archive=1>>.

HE 53/2002 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden rikoslain talousrikossäännösten ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamiseksi [on line]. Helsinki: Edita Publishing Oy [siteerattu 2.6.2007]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/fi20020057.pdf>>.

Hemmo, Mika (1999). Prekontraktuaaliset sopimukset ja neuvotteluvastuun sääntely. Teoksessa: *Juhlajulkaisu Jukka Peltonen 60 vuotta, 77–89*. Toim. Pekka Ruokonen ym. Helsinki.

Hemmo, Mika (2003 a). *Sopimusoikeus I*. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Hemmo, Mika (2003 b). *Sopimusoikeus II*. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Hemmo, Mika (2005). *Sopimusoikeus III*. Helsinki: Talentum Media Oy.

Hope, Jeremy & Tony Hope (1998). *Kolmannen aallon kilpailu: Kymmenen avainaluetta tietoaajan yritysten johtamisessa*. Helsinki: WSOY.

- IPR-Helpdesk. Confidentiality agreements [on line] [siteerattu 20.5.2007]. Saatavissa Internetissä: <URL:http://www.ipr-helpdesk.org/documentos/docsPublicacion/pdf_xml/8_ConfidentialityAgreements%5B0000000200_00%5D.pdf>. 25.1.2007.
- Nordström, Kjell & Jonas Ridderstråle (2000). *Funky Business: pelin henki – käytä päätäsi*. 2. painos. Helsinki: Kauppakamari.
- Nyblin, Klaus (2004). Yrityssalaisuusrikokset. Teoksessa: *Uudistuva talousrikosoikeus*, 207–251. Toim. Lahti, Raimo & Pekka Koponen. Helsinki: Suomalainen Lakimiesyhdistys.
- Oesch, Rainer & Heli Pihlajamaa (2003). *Patenttioikeus – keksintöjen suoja*. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Pooley, James H. A. (1987). *The Executive's guide to protecting proprietary business information and trade secrets*. Chicago, Illinois: Probus Publishing Company.
- Rahnasto, Ilkka (2001). Salassapitosäännökset aineettomien oikeuksien täydentäjänä – keskeisimmät uudet konseptit sopimuksen laatijan kannalta. Teoksessa: *Immateriaalioikeudet Kansainvälisessä kaupassa*, 79-94. Toim. Tuomas Mylly. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Rautio, Ilkka (2002). RL 30: Elinkeinorikokset. Teoksessa: *Rikosoikeus*, 1035–1061. Heinonen, Olavi ym. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY lakitieto.
- Saarnilehto, Ari (2002). *Sopimusoikeuden perusteet*. Helsinki: lakimiesliiton kustannus.
- Stähle, Pirjo & Mauri Grönroos (1999). *Knowledge management – tietopääoma yrityksen kilpailutekijänä*. Porvoo: WSOY.
- Suffredini, Brian R. (2004). *Negotiating Residual Information Provisions in IT and BPO Transactions*. March, 2004 [on line] [siteerattu 25.5.2007]. Saa-

tavissa Internetissä: <URL: <http://www.outsourcing-information-technology.com/legal.html>>.

Takki, Pekka (2002). *IT-sopimukset – käytännön käsikirja*. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Tiitinen, Kari-Pekka & Tarja Kröger (2003). *Työsopimusoikeus*. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Tolonen, Hannu (2003). *Oikeuslähdeoppi*. Helsinki: WSOY lakitieto.

UNIDROIT:n sopimusperiaatteet (2004). The Integral Version of the 2004 Edition of the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts [on line] [siteerattu 25.5.2007]. Saatavissa Internetissä: <URL: <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2004/integralversionprinciples2004-e.pdf>>.

Vapaavuori, Tom (2005). *Yrityssalaisuudet ja salassapitosopimukset*. Helsinki: Talentum Media Oy.

OIKEUSTAPAUSLUETTELO**Korkein oikeus****Sivu**

KKO 1989: 39

41

KKO 1991:11

43

KKO 1993:130

22

Korkein hallinto-oikeus**Sivu**

KHO 2002:90

30.12.2002 taltio 3442

35